

ZAŁĄCZNIK NR 1 do Zarządzenia nr 20/2023/2024
Dyrektora Szkoły Podstawowej
im. Obrońców Ziemi Polskich w Wocławach
z dn. 12.02.2024 r. w sprawie wprowadzenia
Standardów Ochrony Małoletnich
w Szkole Podstawowej im. Obrońców Ziemi Polskich w Wocławach

**STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH
I PROCEDURY BEZPIECZEŃSTWA**

**SZKOŁA PODSTAWOWA IM. OBROŃCÓW ZIEM
POLSKICH W WOCŁAWACH**

Spis treści

PODSTAWA PRAWNA	7
CELE PROCEDUR.....	9
I. REGULAMIN BEZPIECZNEGO ZACHOWANIA SIĘ W SZKOLE	10
1. Przebywanie w budynku szkoły	10
2. Rozpoczynanie i kończenie zajęć.....	11
3. Organizacja zajęć dydaktycznych	11
4. Kontakty z rodzicami/ prawnymi opiekunami	12
5. Prowadzenie dokumentacji wychowawców klas I-III dotyczącej odbierania dziecka ze szkoły po lekcjach i/lub zajęciach dodatkowych	15
6. Zwalnianie uczniów z zajęć dydaktycznych i usprawiedliwianie nieobecności	16
II. STRATEGIE ZARZĄDZANIA W SYTUACJI ZAGRAŻAJĄCEJ BEZPIECZEŃSTWU UCZNIÓW. PROCEDURY OGÓLNE.	18
1. Ogólny schemat reagowania na różne zdarzenia kryzysowe:	18
2. Realizatorzy działań - zadania poszczególnych instytucji.	20
3. Zakres obowiązków pracowników szkoły, na wypadek krytycznych zdarzeń szkolnych	20
4. Schemat postępowania działań interwencyjnych	22
5. Kontakt z mediami w sytuacji kryzysowej	23
III. STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH.....	24
1. Podstawowe standardy ochrony małoletnich – podstawowe informacje i terminy	24
2. Procedura kontroli pracowników przed dopuszczeniem do pracy z małoletnimi w zakresie spełniania przez nich warunków niekaralności za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności.....	26
3. Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem, a w szczególności dotyczące zachowań niedozwolonych wobec małoletnich.	28
3.1. Relacje personelu z dziećmi.....	28
3.2. Komunikacja z dziećmi	28
3.3. Działania z dziećmi	29

3.4. Kontakt fizyczny z dziećmi	30
3.5. Kontakty poza godzinami pracy	31
3.6. Bezpieczeństwo online	31
4. Zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego	32
4.1. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie (np. pracownicy organizacji/institucji oraz inne osoby, które mają kontakt z dzieckiem)	32
4.2. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią, czyli taką, która nie ukończyła 18. roku życia (przemoc rówieśnicza)	33
4.3. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna	34
5. Procedura składania zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego oraz zawiadamiania sądu opiekuńczego	35
6. Zasady udostępniania personelowi, małoletnim i ich opiekunom polityki do jej zaznajomienia i stosowania	36
7. Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone	36
8. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu oraz procedura ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi w Internecie oraz utrwalonymi w innej formie	37
9. Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia	38
9.1. Rozpoznanie sygnałów	38
9.2. Sprawdzenie sygnałów poprzez zbieranie dodatkowych informacji	38
9.3. Potwierdzenie sygnałów z innych źródeł	39
9.4. Analiza zebranych informacji – diagnoza problemu krzywdzenia dziecka	39
9.5. Zaplanowanie i przeprowadzenie interwencji w przypadku potwierdzenia krzywdzenia dziecka	39
9.6. Działania prawne	40
9.7. Zadania szkoły w pomocy dziecku krzywdzonemu	41
IV. PROCEDURY SZCZEGÓŁOWE	42
CYBERZAGROŻENIA, ZARÓŻENIA BEZPIECZEŃSTWA CYFROWEGO	42
1. Procedura postępowania w przypadku korzystania przez ucznia z telefonu komórkowego oraz innych nośników dźwięku i obrazu w czasie zajęć lekcyjnych	42
2. Procedura postępowania wobec sprawcy/ofiary cyberprzemocy	43

3. Procedura postępowania wobec bezkrytycznej wiary w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętności odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwości reklam.....	43
4. Procedura postępowania w sytuacji zagrożenia zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu	44
5. Procedura postępowania w sytuacji uzależnienia od gier komputerowych	45
6. Procedura post reagowania w sytuacji nawiązywania niebezpiecznych kontaktów w Internecie – uwodzenie, zagrożenie pedofilią	47
7. Procedura reagowania wobec niebezpiecznych kontaktów – child grooming.....	49
8. Procedura reagowania w przypadku sekstingu	50
9. Procedura reagowania w przypadku naruszenia prywatności dotyczących nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły.....	53
10. Procedura reagowania wobec nielegalnych treści, w szczególności treści pornograficznych z udziałem osoby nieletniej.....	54
PROCEDURY INTERWENCYJNE WOBEC DZIECI I MŁODZIEŻY ZAGROŻONEJ UZALEŻNIENIEM I DEMORALIZACJĄ.....	56
1. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych.	56
2. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych podczas wycieczki.	57
3. Procedura postępowania w sytuacji stwierdzenia palenia tytoniu lub papierosów elektrycznych przez ucznia na terenie szkoły.	57
4. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk.	58
5. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa , że uczeń posiada przy sobie niebezpieczne narzędzia, przedmioty lub substancję przypominającą narkotyk.	58
6. Procedura postępowania nauczyciela, gdy uczeń uniemożliwia prowadzenie lekcji. .	59
7. Procedura postępowania w przypadku wagarów	59
8. Procedura postępowania z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze.....	61
9. Procedura postępowania w sprawach spornych (konfliktowych).	62
10. Procedura postępowania w przypadku agresji słownej ucznia.	62
11. Procedura postępowania nauczyciela, w przypadku wystąpienia sytuacji przemocowej/ bójki między uczniami.....	63
12. Procedura postępowania wobec ucznia, którego zachowanie zagraża bezpieczeństwu innych.	63
13. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia faktu kradzieży na terenie szkoły.	64

14. Procedura postępowania w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia mienia szkolnego przez ucznia.....	65
15. Procedura postępowania w przypadku ucznia zagrożonego demoralizacją.....	65
16. Procedura w przypadku popełnienia przez ucznia czynu karalnego.....	66
17. Procedura postępowania w przypadku naruszenia godności osobistej pracownika szkoły.	68
PROCEDURY INTERWENCYJNE W SYTUACJI PODEJRZENIA ZANIEDBANIA	
DZIECKA LUB PRZEMOCY DOMOWEJ.....	69
1. Procedura postępowania wobec ucznia niedożywionego i zaniedbanego.....	69
2. Procedura postępowania szkoły w sytuacji krzywdzenia dziecka w rodzinie.	69
3. Procedura postępowania szkoły w sytuacji przemocy wobec dziecka z niepełnosprawnością – interwencja prawna.	71
PROCEDURY INTERWENCYJNE W SYTUACJI RYZYKOWNYCH ZACHOWAŃ	
SEKSUALNYCH BĄDŹ PRZEMOCY SEKSUALNEJ	74
1. Procedura postępowania w sytuacji wykorzystania seksualnego wobec dziecka bądź innych czynności seksualnych w szkole	74
2. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole	79
3. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.....	80
4. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów	81
5. Procedura postępowania w przypadku ciąży u niepełnoletniej uczennicy.....	82
6. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole	83
7. Procedura postępowania w przypadku ujawnienia problemu sekstingu w szkole.....	84
8. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia ekshibicjonizmu	86
PROCEDURY INTERWENCYJNE W SYTUACJI WYSTĄPIENIA ZABURZEŃ	
EMOCJONALNYCH I ZACHOWAŃ SUICYDALNYCH	88
1. Procedura w sytuacji podejrzenia zaburzeń emocjonalnych	88
2. Procedura postępowania w przypadku samookaleczenia ucznia.	90
3. Procedura postępowania w przypadku zaistnienia próby samobójczej.....	90
4. Procedura postępowania w przypadku śmierci ucznia.....	91
PROCEDURY INTERWENCYJNE W SYTUACJI ZAISTNIENIA WYPADKU	
UCZNIA, NAGŁEGO ZACHOROWANIA I KONIECZNOŚCI UDZIELENIA	
PIERWSZEJ POMOCY	94
1. Procedura postępowania w sytuacji zaistnienia lekkiego wypadku ucznia, nie wymagającego interwencji lekarza (powierzchnowe zranienie, stłuczenie, itp.).....	94

2. Procedura udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej.....	94
3. Procedura postępowania w sytuacji zaistnienia wypadku powodującego ciężkie uszkodzenie ciała lub ze skutkiem śmiertelnym.	95
PROCEDURY POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POŻARU LUB INNEGO	
ZAGROŻENIA	96
1. Instrukcja alarmowa i ewakuacji na wypadek pożaru.....	96
2. Procedury postępowania w różnych sytuacjach zagrożenia zdrowia/ życia	97
3. EWAKUACJA	98
4. ĆWICZENIA EWAKUACJI	99
5. STANDARDOWA PROCEDURA EWAKUACJI UCZNIÓW I NAUCZYCIELI Z BUDYNKU SZKOŁY	100
6. WTARGNIĘCIE NAPASTNIKA DO SZKOŁY	103
7. PODŁOŻENIE ŁADUNKU WYBUCHOWEGO/POEJRZANEGO PAKUNKU... ..	107
8. WYPADEK SKAŻENIA CHEMICZNEGO LUB BIOLOGICZNEGO SZKOŁY .	110
VII. ZAŁĄCZNIKI	114
1. Skrypt do rozmowy z uczniami stosującymi przemoc	114
2. Skrypt rozmów z agresorem i ofiarą szkolnej przemocy	115
3. Skrypt do rozmowy z ofiarą przemocy	117
4. Skrypt rozmowy z uczniem, który prowokuje	118
5. Wzór notatki ze spotkania z rodzicem/opiekunem prawnym ucznia.....	119
6. Oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Małoletnich.....	120
7. Notatka z interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego	121
8. Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu do przestrzegania podstawowych zasad ochrony dzieci	122

PODSTAWA PRAWNA

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 z późn. zm.);
2. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z dnia 20 listopada 1989 r. (t. j. Dz.U. z 1991 Nr 120 poz. 526 z późn. zm.);
3. Ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2023 r. poz. 984, 1234, 1586, 1672 i 2005 z późn. zm.);
4. Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900 z późn. zm.);
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.);
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 poz. 2151 z późn. zm.);
7. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. - Kodeks cywilny (Dz. U. 2023 poz. 1610 z późn. zm.);
8. Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 1304 z późn. zm.);
9. Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1606 z późn. zm.);
10. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 z późn. zm.);
11. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (t. j. Dz. U z 2024 r. poz. 17 ze późn. zm.);
12. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 poz. 2123 ze późn. zm.);
13. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230 oraz z 2023 r. poz. 1234 z późn. zm.);
14. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020r. poz. 1604 z późn. zm.);

15. Rozporządzenie MENiS z dnia 8 listopada 2001r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. z 2001r. Nr 135, poz.1516 ze późn. zm.);
16. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. 2024 poz 50 z późn. zm.);
17. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. 2020 poz. 1309).
18. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2023 poz. 1798 ze późn. zm);
19. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej. (Dz. U. 2017 poz. 356, z 2018 r. poz. 1679, z 2021 r. poz. 1533 oraz z 2022 r. poz. 609 i 1717 z 2023 poz. 312 i 1759 z późn. zm.).
20. Dokumenty prawa wewnętrznego:
 - Statut Szkoły Podstawowej w Wocławach
 - Program wychowawczo - profilaktyczny
 - Plan ewakuacji
 - Regulamin sali gimnastycznej i boiska szkolnego
 - Regulamin Pracowni Komputerowej
 - Regulamin stołówki szkolnej
 - Regulamin świetlicy szkolnej
 - Regulamin biblioteki i czytelní
 - Regulamin organizacji wycieczek szkolnych
 - Regulamin dyżurów nauczycieli

CELE PROCEDUR

Celem procedur jest zwiększenie poziomu bezpieczeństwa uczniów w szkole poprzez:

- wdrażanie zasad postępowania warunkujących bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne dziecka,
- usystematyzowanie zasad postępowania wobec uczniów,
- zwiększenie kontroli nad osobami wchodzącymi na teren szkoły,
- zapewnienie sprawnej organizacji pracy oraz przepływu informacji pomiędzy podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo na terenie szkoły.

Procedury dotyczą:

- kadry zarządzającej,
- nauczycieli,
- rodziców/prawnych opiekunów uczniów,
- uczniów,
- pracowników administracji i obsługi.

Telefony alarmowe:

999 - pogotowie ratunkowe

998 - straż pożarna

997 - policja

992 - pogotowie gazowe

994 - pogotowie wodno-kanalizacyjne

991 - pogotowie energetyczne

112 - numery alarmowe z telefonu komórkowego

Telefony służb :

58 692 20 31 - Wydział Oświaty

58 785 43 11 - Komisariat Policji w Cedrach Wielkich

58 683 66 01 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

I. REGULAMIN BEZPIECZNEGO ZACHOWANIA SIĘ W SZKOLE

1. Przebywanie w budynku szkoły

1. Przebywanie osób postronnych w budynku szkoły podlega kontroli.
2. Osoby postronne wchodzące do szkoły są zobowiązane do wpisania czasu i celu swego pobytu do „Księgi wejść i wyjść” znajdującej się w sekretariacie szkoły
3. Kontrolę nad wpisami sprawuje sekretarka. Egzekwowaniem zasad wchodzenia do szkoły sprawuje woźna.
4. Zabrania się wstępu na teren szkoły:
 - osobom zajmującym się handlem;
 - uczniom innych szkół z wyjątkiem grup zorganizowanych przybywających wraz z opiekunem.
5. Na teren szkoły zabrania się wprowadzania jakichkolwiek zwierząt.
6. Rodzice przyprawdzający dzieci do szkoły nie odprowadzają ich do sal lekcyjnych, nadzorują wejście dziecka do szatni.
7. Kontrolę nad zasadami przyprawdzania dzieci sprawują nauczyciele dyżurujący w korytarzu przy wejściu do szkoły oraz w szatni.
8. Korytarz przy wejściu jest miejscem oczekiwania na dziecko i odbioru go ze Szkoły.
9. Rodzice/opiekunowie uczniów niepełnosprawnych mogą przebywać w budynku szkoły w holu przy wejściu głównym, w czasie, gdy ich dzieci odbywają zajęcia lekcyjne.
10. Rodzice, którzy oczekują na spotkanie z wychowawcą, nauczycielem przedmiotu lub specjalistą oczekują na korytarzu do czasu przyjsia wychowawcy, nauczyciela przedmiotu lub specjalisty (zawiadamiają go o swojej obecności np. telefonicznie) i razem z nim przechodzą do miejsca spotkania.
11. Rodzice lub inne osoby oczekujący na spotkanie z Dyrektorem Szkoły lub przybywające do Sekretariatu Szkoły sygnalizują swoją obecność wchodząc do Sekretariatu.
12. Korytarz górny oraz wejścia do budynku szkoły są monitorowane.
13. Szkoła nie ponosi odpowiedzialności za bezpieczeństwo osób, którym zabrania się przebywania na terenie szkoły.

2. Rozpoczynanie i kończenie zajęć

1. Bezpieczeństwo uczniów w budynku Szkoły przed rozpoczęciem zajęć szkolnych (tj. przed pierwszą godziną lekcyjną) jest zapewnione przez dyżurujących nauczycieli od godz. 7.15 (tj. na 25 minut przed rozpoczęciem zajęć).
2. Uczniowie z klas dojeżdżający, dowiezieni przez Rodziców wcześniej oczekują na zajęcia w świetlicy szkolnej w godz.7.30-8.30
3. Wychowawcy klas I-III czekają na uczniów na korytarzu dolnym na 5 minut przed rozpoczęciem pierwszej lekcji w danej klasie.
4. Obowiązkiem uczniów klas I-VIII jest pozostawienie okryć i zmiana obuwia w szatni.
5. Uczniowie klas I-VIII mogą przed zajęciami lub po ich zakończeniu przebywać w bibliotece szkolnej w godzinach jej pracy.
6. Uczniowie podczas pobytu w szkole są pod stałą opieką nauczycieli.
7. Uczniowie są zobowiązani do przebywania w miejscu określonym planem zajęć danego dnia, a podczas przerw w pobliżu sali, w której będą następane zajęcia.
8. Po zakończonych zajęciach uczniowie klas I-VIII schodzą do szatni zawsze pod opieką nauczyciela prowadzącego z nimi ostatnie zajęcia.
9. Nauczyciel, który prowadzi ostatnie dla uczniów danej klasy /według planu/ zajęcia lekcyjne danego dnia, odprowadza uczniów odpowiednio:
10. do świetlicy szkolnej, powierza je wychowawcy świetlicy (dotyczy uczniów klas I-III);
11. do szatni i powierza rodzicom zgodnie z oświadczeniami rodziców.
12. Rodzice, którzy nie mogą osobiście odebrać dziecka ze szkoły danego dnia (z ważnej przyczyny), zobowiązani są do przekazania nauczycielowi/ wychowawcy/ wychowawcy świetlicy informacji w formie pisemnej (w nagłych przypadkach telefonicznie lub osobiście), kto w danym dniu zabierze dziecko ze szkoły.
13. Uczniowie dojeżdżający po skończonych zajęciach oczekują na autobus szkolny:
 - w świetlicy szkolnej
 - w korytarzu przy wejściu.

3. Organizacja zajęć dydaktycznych

1. Czas obowiązkowych zajęć lekcyjnych danej klasy liczony jest od początku pierwszej lekcji do końca ostatniej, zgodnie z planem zajęć uczniów danej klasy.
2. Obowiązkowe zajęcia lekcyjne kończy i rozpoczyna sygnał dzwonka.

3. Uczniowie pozostają w szkole w czasie trwania ich obowiązkowych zajęć lekcyjnych. Nie wolno im samowolnie oddalać się poza jej teren.
4. Nauczyciel na początku każdej lekcji sprawdza listę obecności, zaznacza nieobecności i na bieżąco notuje spóźnienia.
5. Uczeń jest informowany o planowanych zmianach w planie lekcji przez wychowawcę lub innych nauczycieli. Wychowawca umieszcza również informację o zmianie planu w e-dzienniku LIBRUS. W nagłym wypadku zmiany planu dzieciom jest zapewniona opieka w świetlicy szkolnej zgodnie z planem zastępstw.
6. Po zakończonych zajęciach klasa jest zobowiązana pozostawić porządek w sali (dosunięte krzesła, sprzątnięte/ wyrzucone do kosza śmieci z ławek, stolików i podłogi); odpowiadają za to wszyscy uczniowie, a kontrolują dyżurni.
7. Uczniowie są zobowiązani przestrzegać zasad BHP, w salach lekcyjnych, w których odbywają poszczególne zajęcia.

4. Kontakty z rodzicami/ prawnymi opiekunami

Ogólne zasady kontaktów szkoły z rodzicami /prawnymi opiekunami:

1. Miejscem kontaktów rodziców (prawnych opiekunów) z wychowawcami klas, nauczycielami przedmiotów, specjalistami szkolnymi i dyrekcją jest Szkoła.
2. Wszelkie uwagi i wnioski dotyczące pracy szkoły rodzice kierują kolejno do:
 - wychowawcy klasy;
 - Dyrektora Szkoły;
 - Rady Pedagogicznej;
 - Organu Prowadzącego Szkołę.

Szczegółowe zasady kontaktów szkoły z rodzicami (prawnymi opiekunami):

1. Udział rodziców (prawnych opiekunów) w życiu szkoły:
 - organem reprezentującym rodziców (prawnych opiekunów) jest Rada Rodziców współpracująca z dyrekcją, nauczycielami i samorządem uczniowskim;
 - członkowie Rady Rodziców wybierani są spośród poszczególnych zespołów klasowych;
 - Rada Rodziców współdecyduje o ważnych przedsięwzięciach podejmowanych przez szkołę;
2. Spotkania nauczycieli z rodzicami (prawnymi opiekunami) odbywają się planowo:

- w czasie zebrań z rodzicami (prawnymi opiekunami) obecność rodzica (prawnego opiekuna) na zebraniach jest obowiązkowa- terminy zebrań ustalone są na początku roku szkolnego;
 - w trakcie wyznaczonych godzin konsultacji poszczególnych nauczycieli – harmonogram godzin konsultacji dostępny jest na stronie internetowej szkoły;
 - w innych terminach po wcześniejszym uzgodnieniu z nauczycielem, z wykluczeniem lekcji i przerw, w czasie których nauczyciel wykonuje swoje obowiązki (opieka nad klasą, dyżury);
 - w sytuacjach uzasadnionych wychowawczo, szkoła wzywa rodziców (prawnych opiekunów) poza ustalonymi terminami.
3. Indywidualne spotkania z rodzicami/ prawnymi opiekunami odbywają się w uzasadnionych przypadkach. Wychowawca/ nauczyciel/ specjalista dba o to, aby:
- rozmowa odbywała się bez udziału osób, których sprawa nie dotyczy w sali lekcyjnej lub innym miejscu do tego przeznaczonym (nie na korytarzu w czasie przerw);
 - rozmówców obowiązywała dyskrecja;
 - z rozmowy sporządzić notatkę, którą podpisują wszyscy uczestnicy rozmowy;
 - istotne informacje dotyczące dziecka przekazywać jedynie osobie do tego upoważnionej – tj. rodzicom lub opiekunom prawnym.
4. Dokumentacja kontaktów nauczyciela z rodzicami/ prawnymi opiekunami:
- informacje dla rodziców/ prawnych opiekunów nauczyciel umieszcza w e-dzienniku LIBRUS lub notuje w zeszycie korespondencji danego ucznia (rodzice zapoznają się z nimi, poświadczają ten fakt własnoręcznym podpisem);
 - rodzic/ prawny opiekun może korzystać z dziennika elektronicznego, w którym znajdują się wszelkie istotne informacje dotyczące dziecka (oceny, frekwencja, uwagi, komunikaty);
 - rodzic/ prawny opiekun jest zobowiązany do pisemnego usprawiedliwienia nieobecności dziecka na zajęciach szkolnych w terminie do jednego tygodnia po powrocie dziecka do szkoły
 - zwolnienie dziecka z zajęć następuje po wcześniejszej, pisemnej prośbie rodzica/ prawnego opiekuna – wyklucza się telefoniczne prośby o zwolnienie uczniów;
 - sprawdziany wiadomości są do wglądu rodziców w czasie spotkań z nauczycielami.

5. Rozmowy z rodzicami/ prawnymi opiekunami są odnotowywane w dzienniku lekcyjnym i tu poświadczone podpisem rodzica/ prawnego opiekuna; oraz w e-dzienniku LIBRUS
6. Rodzice/ prawni opiekunowie w formie pisemnej wyrażają zgodę na:
 - odbiór dziecka (do lat 7) ze szkoły przez upoważnione osoby;
 - udział i wyjazdy dzieci na różnego rodzaju konkursy i zawody sportowe odbywające się poza terenem szkoły;
 - udział ucznia w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych, dydaktyczno-wyrównawczych, i in. pozalekcyjnych;
 - uczestnictwo w zajęciach „Wychowania do życia w rodzinie”
 - pobyt dziecka w świetlicy szkolnej;
 - objęcie dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie Szkoły,
 - (czyli wszystkimi działaniami świadczonymi przez szkołę w ramach pomocy psychologiczno- pedagogicznej; realizowanymi zarówno przez nauczycieli jak i specjalistów szkolnych).
7. Rodzic/ prawny opiekun ma obowiązek poinformować wychowawcę klasy o problemach zdrowotnych dziecka i zaleceniach lekarskich.
8. Aktywizowanie i motywowanie rodziców/ prawnych opiekunów do współpracy ze szkołą odbywa się poprzez:
 - wspólne rozwiązywanie problemów klasowych;
 - pomoc „trójki klasowej” w organizacji imprez klasowych;
 - udział rodziców/ prawnych opiekunów w takich formach pracy szkoły jak:
 - wycieczki, lekcje otwarte, inne uroczystości;
 - uhonorowanie przez Dyрекcję Szkoły aktywnie działających rodziców/ prawnych opiekunów listami gratulacyjnymi wręczanymi na apelu kończącym rok szkolny.
9. Udzielanie wsparcia rodzicom / prawnym opiekunom przez szkołę odbywa się poprzez:
 - w razie wystąpienia trudności w nauce i zachowaniu dziecka rodzic/ prawny opiekun może skorzystać z pomocy nauczycieli i specjalistów szkolnych (pedagog, psycholog, logopeda, nauczyciel wspomagający),
 - każde dziecko, a w szczególności posiadające opinię PPP lub orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego może skorzystać z dodatkowych zajęć prowadzonych przez specjalistów szkolnych:
 - dydaktyczno-wyrównawczych;

- korekcyjno-kompensacyjnych;
- logopedycznych;
- zajęć z psychologiem i pedagogiem szkolnym.

5. Prowadzenie dokumentacji wychowawców klas I-III dotyczącej odbierania dziecka ze szkoły po lekcjach i/lub zajęciach dodatkowych

1. Każdy wychowawca klasy I-III:
 - zbiera od rodziców/ prawnych opiekunów oświadczenia według przyjętego przez szkołę wzoru, o sposobie powrotu dziecka ze szkoły do domu;
 - oświadczenie wychowawca zamieszcza w teczce wychowawcy i informuje o tym innych nauczycieli prowadzących ostatnią lekcję lub uczących w danej klasie;
 - gromadzi i przechowuje oświadczenia w teczce wychowawcy do końca roku szkolnego;
 - zamieszcza w dzienniku lekcyjnym oraz teczce wychowawcy listę dzieci uczęszczających na zajęcia pozalekcyjne odbywające się w szkole, przekazuje również taką listę wychowawcom świetlicy szkolnej. Czas oczekiwania na zajęcia pozalekcyjne uczniowie klas I-III mogą spędzić w świetlicy. Rodzic/ prawny opiekun zobowiązany jest wówczas wypełnić kartę świetlicy.
2. Dziecko może być odebrane ze szkoły przez rodziców/ prawnych opiekunów lub osoby upoważnione zapewniające dziecku pełne bezpieczeństwo.
3. Rodzice/ prawni opiekunowie składają pisemne oświadczenie o osobach upoważnionych do odbioru dziecka ze szkoły.
4. Dziecko nie może być wydane na telefoniczną prośbę rodzica/ prawnego opiekuna czy innej osoby.
5. Osobą upoważnioną do odbioru dziecka ze szkoły musi być osoba pełnoletnia.
6. Osoba upoważniona do odbioru dziecka powinna posiadać przy sobie dowód tożsamości i na żądanie nauczyciela go okazać.
7. Szkoła może odmówić wydania dziecka w przypadku, gdy stan osoby zamierzającej odebrać dziecko (np. upojenie alkoholowe, agresywne zachowanie) będzie wskazywał, że nie jest ona w stanie zapewnić dziecku bezpieczeństwa. Nauczyciel lub osoba z personelu szkoły ma wówczas obowiązek zatrzymać dziecko w szkole do czasu wyjaśnienia sprawy. W tym przypadku należy wezwać drugiego rodzica/ opiekuna

prawnego dziecka lub upoważnioną osobę. Jeżeli jest to niemożliwe nauczyciel lub osoba z personelu szkoły ma prawo wezwać Policję.

8. Z chwilą oddania dziecka rodzicom/ prawnym opiekunom za bezpieczeństwo dziecka odpowiadają te osoby.
9. Procedura gromadzenia wyżej wymienionej dokumentacji powtarzana jest w każdym roku szkolnym.

6. Zwalnianie uczniów z zajęć dydaktycznych i usprawiedliwianie nieobecności

1. Zwolnienie ucznia z przedmiotów następuje na podstawie pisemnego zwolnienia od rodziców.
2. Ucznia może zwolnić wychowawca lub nauczyciel uczący w klasie (w porozumieniu z rodzicami/ prawnymi opiekunami ucznia).
3. Stałe zwolnienia uczniów:
 - wychowanie fizyczne – Dyrektor Szkoły zwalnia ucznia z lekcji wychowania fizycznego na podstawie podania złożonego przez rodzica/prawnego opiekuna i w oparciu o zaświadczenie lekarskie, na czas określony w tym zaświadczeniu.
 - informatyka oraz drugi język obcy – Dyrektor Szkoły zwalnia ucznia z lekcji informatyki oraz drugiego języka obcego na podstawie podania złożonego przez rodzica/prawnego opiekuna i w oparciu o zaświadczenie lekarskie, na czas określony w tym zaświadczeniu.
 - religia – lekcje religii organizowane na podstawie odrębnych przepisów są zajęciami obowiązkowymi dla ucznia, o którego uczestnictwie w tych zajęciach rodzic zdecydował, chyba że rodzic złoży do Dyrektora Szkoły podanie, na podstawie, którego uczeń zostaje zwolniony z tych zajęć.
 - wychowanie do życia w rodzinie – zajęcia „wychowanie do życia w rodzinie” organizowane od klasy 4-tej są zajęciami obowiązkowymi dla ucznia, chyba, że rodzic/prawny opiekun złoży do Dyrektora Szkoły podanie w tej sprawie.
4. Uczniowie, którzy nie uczestniczą w w/w zajęciach edukacyjnych, pozostają w tym czasie pod opieką świetlicy szkolnej lub pedagoga wg przydziału opracowanego przez Dyrektora Szkoły w porozumieniu z nauczycielem świetlicy i pedagogiem.
5. W przypadku, gdy lekcja przedmiotu, w nauce, którego uczeń nie uczestniczy, jest pierwszą lub ostatnią w danym dniu opiekę przejmuje rodzic.

6. Uczniowie klas I-III są przekazywani pod opiekę nauczycielowi świetlicy lub pedagogowi przez nauczyciela prowadzącego zajęcia poprzedzające lekcję, w której uczeń nie uczestniczy.
7. Uczniowie II etapu edukacyjnego stawiają się w świetlicy lub u pedagoga punktualnie z chwilą rozpoczęcia się odpowiedniej lekcji.
8. Usprawiedliwienia nieobecności uczniów.
 - usprawiedliwień nieobecności uczniów na zajęciach edukacyjnych dokonują rodzice/prawni opiekunowie, dostarczając pisemną prośbę o usprawiedliwienie do wychowawcy klasy lub przesyłając usprawiedliwienie wychowawcy za pomocą e-dziennika LIBRUS
 - usprawiedliwienie może nastąpić również na podstawie zwolnienia lekarskiego,
 - pisemne usprawiedliwienia nieobecności uczniowie przynoszą maksymalnie do tygodnia (chyba, że wcześniej rodzice/prawni opiekunowie przesłali usprawiedliwienie wychowawcy za pomocą e-dziennika LIBRUS). W przeciwnym wypadku godziny nieobecne są nieusprawiedliwione.
 - w przypadku uczniów klas I-III dopuszcza się pisemne oraz wysłane za pomocą e-dziennika LIBRUS usprawiedliwianie nieobecności uczniów, a także usprawiedliwienie w trakcie (w formie) rozmowy indywidualnej z wychowawcą.

II. STRATEGIE ZARZĄDZANIA W SYTUACJI ZAGRAŻAJĄCEJ BEZPIECZEŃSTWU UCZNIÓW. PROCEDURY OGÓLNE.

Procedury i strategie to narzędzie efektywnego reagowania na trudne lub zaskakujące sytuacje wychowawcze. Szczególny obowiązek reagowania na niepokojące sygnały i zachowania ucznia spoczywa na nauczycielach. Szkoła zobowiązana jest do wczesnego rozpoznawania problemu i podejmowania oddziaływań profilaktycznych (uprzedzających), wychowawczych (interwencyjnych), a czasami także resocjalizacyjnych (naprawczych). Strategie są strukturą dynamiczną.

1. Ogólny schemat reagowania na różne zdarzenia kryzysowe:

- okres przed kryzysem – działania uprzedzające;
- okres kryzysu i bezpośrednio po kryzysie – działania interwencyjne;
- później – działania naprawcze.

Działania uprzedzające:

- zebranie informacji o skali zjawisk mających wpływ na powstanie kryzysu (identyfikacja potencjalnych ofiar, czynników spustowych, in.);
- poznanie dostępnej infrastruktury pomocy;
- poznanie skutecznych i dostępnych form pomocy;
- opracowanie planu działań wg algorytmu, w tym procedur powiadamiania, ochrony i wsparcia psychicznego;
- praktyczne uzgodnienie form i zasad współpracy z potencjalnymi partnerami – uzgodnienie planów działań z poszczególnymi służbami (policją, strażą pożarną, in.);
- przeszkolenie i ćwiczenia w zakresie stosowania procedur, działań wynikających z procedur;
- wizualizowanie procedur, planów, inne formy promocji – druk plakatów, ulotek, skryptów;
- “oswajanie” z psychologicznymi konsekwencjami narażenia na stres pourazowy, przekazywanie sugestii co do roli wzajemnej pomocy, pomocy specjalistycznej, ryzyka zachowań, reakcji destrukcyjnych.

Działania interwencyjne:

- ochrona, kierowanie, łączenie;
- działania formalne – powiadamianie organów nadrzędnych;
- gromadzenie informacji o zdarzeniu, wstępna diagnoza;
- koordynowanie napływających informacji;
- inwentaryzacja problemów;
- szacowanie priorytetów, nadawanie rangi: umiarkowanie ważne / bardzo ważne / ekstremalnie ważne;
- ocena potrzeb;
- informowanie;
- koordynowanie i właściwe wykorzystanie zasobów ludzkich, oferowanej pomocy;
- doraźna pomoc psychologiczna – defusing tj. spotkanie z osobami, które doświadczyły traumy, celem jego jest rozbrojenie ostrych reakcji kryzysowych, osłabienie napięcia.

Działania naprawcze:

- koordynacja współpracy z innymi zaangażowanymi w działania instytucjami;
- ocena potrzeb – ustalenie w jaki sposób zdarzenie wpłynęło na stan psychiczny ludzi (uczniowie, personel, rodzice) i funkcjonowanie szkoły;
- opracowanie programu poradnictwa adresowanego do poszczególnych grup, w tym uczniów i rodziców;
- koordynacja pracy osób zaangażowanych w pomaganie poszkodowanym:
 - rozdzielanie zadań,
 - monitorowanie stresu,
 - budowanie powiązań,
 - gromadzenie i udostępnianie materiałów,
 - stałe gromadzenie informacji zwrotnych o efektywności działań;
- kierowanie do specjalistów.

2. Realizatorzy działań - zadania poszczególnych instytucji.

Szkoła (obszar działań wewnątrzszkolnych):

- opracowanie lub adaptacja znanych procedur na wypadek konkretnych zdarzeń;
- omówienie poszczególnych procedur w ramach innych zespołów szkolnych, np.: wychowawczego;
- podejmowanie działań interwencyjnych przez wychowawców, nauczycieli, pedagoga, psychologa – niezwłoczne reagowanie na krytyczne zdarzenia wychowawcze;
- zwracanie się po pomoc i interwencję do instytucji wymiaru sprawiedliwości, wojska, OC, policji, straży miejskiej, straży pożarnej, pogotowia ratunkowego (wg kompetencji służb);
- podejmowanie współpracy z placówkami wsparcia ogólnego i specjalistycznego;
- organizowanie szkolnych form pomocy i wsparcia (np.: udzielanie konsultacji pedagogicznych, zajęć socjoterapeutycznych, in.);

Placówki wsparcia ogólnego (Kuratorium Oświaty, PPP, in.):

- wsparcie w działaniach kryzysowych wg kompetencji;
- nadzór merytoryczny;
- badanie, monitorowanie skuteczności;
- edukacja;
- organizowanie treningów;
- koordynowanie wsparcia specjalistycznego.

3. Zakres obowiązków pracowników szkoły, na wypadek krytycznych zdarzeń szkolnych

Pielęgniarka (jeśli jest dostępna):

- udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej;
- zgłaszanie potrzeb pomocy medycznej (wg oceny zagrożenia życia, zdrowia);
- angażowanie osób towarzyszących uczniom odwożonym do szpitali;
- udzielanie uczniom informacji o ew. konsekwencjach dla zdrowia, jakie niesie ze sobą incydent;
- przekazanie lekarzom kluczowych informacji o sytuacji poszkodowanych.

Wychowawca, inni nauczyciele:

- powiadomienie uczniów w klasie i podjęcie tematu w dyskusji (jeśli jest to właściwe);
- niezwłoczne zidentyfikowanie uczniów potrzebujących porady, pomocy i zawiadomienie o tym psychologa, pedagoga lub specjalistę wspierającego szkołę;
- eskortowanie uczniów szczególnie pobudzonych, roztrzęsionych do miejsca udzielania pomocy;
- monitorowanie stanu uczniów w okresie późniejszym;
- towarzyszenie uczniom rannym, chorym;
- angażowanie zespołu klasowego w konstruktywne lub pożądane formy aktywności (w zależności od rodzaju zdarzenia);
- zmniejszanie dolegliwości skutków (w okresie po zdarzeniu).

Pedagog/psycholog/pedagog specjalny:

- koordynowanie działań związanych z pomocą psychologiczną, w tym zgłaszanie zapotrzebowania wsparcia w tym zakresie;
- stałe udzielanie informacji – informacja jest podstawową formą pomocy w sytuacji krytycznej;
- pozostawanie w stałym kontakcie z wychowawcami;
- kontaktowanie się z sąsiednimi szkołami w sprawie ew. wsparcia w opiece nad uczniami;
- prowadzenie ewidencji uczniów, którym należy udzielać pomocy;
- informowanie rodziców (opiekunów prawnych) o konieczności udzielania pomocy i zachęcanie do kontynuowania stosownych form pomocy poza szkołą;
- pomoc rodzicom w zrozumieniu podstawowych, typowych reakcji ich dzieci na zdarzenie kryzysowe;
- pomoc pracownikom szkoły w radzeniu sobie z własnymi reakcjami na zdarzenie kryzysowe.

Sekretariat szkoły:

- kierowanie służb interweniujących do miejsca incydentu, udzielanie informacji o topografii budynku, specyficznych cechach sytuacji;
- kierowanie wszelkich telefonów, zapytań od mediów do dyrektora szkoły (instytucji wyznaczonej do kontaktów z mediami).

4. Schemat postępowania działań interwencyjnych

Dyrektor:

- ustala i potwierdza rodzaj zdarzenia;
- pozyskuje kluczowe informacje (co się stało, kto był zaangażowany, kto był świadkiem, jak zdarzenie się zaczęło).
- w uzasadnionych sytuacjach – powiadamia policję (997, 112), straż pożarną (998,112), pogotowie ratunkowe (999, 112),
- rozpoczyna realizację szkolnych procedur: ewakuacji, przeciwpożarowej, bombowej, inne (w zależności od zdarzenia);
- w uzasadnionych sytuacjach – wzywa placówkę wsparcia, np.: PPP, Centrum Zarządzania Kryzysowego;
- zawiadamia przez ogłoszenie lub w inny dostępny sposób personel szkoły;
- chroni (odizolowuje) wszystkich, którzy byli narażeni na niebezpieczeństwo;
- podejmuje działania zapobiegające dezinformacji, chaosowi;
- upewnia się, że wszyscy pozostali uczniowie (personel) są bezpieczni;
- zarządza kontrolę wejść/wyjść w szkole;
- utrzymuje kontakt z personelem szkoły, aby monitorować sytuację;
- kieruje uczestnikami zdarzeń;
- na bieżąco zawiadamia jednostkę policji / straży pożarnej o przebiegu zdarzeń, monitoruje o zmianach;
- zbiera świadków, poszkodowanych w zdarzeniu, jeśli to możliwe;
- zbiera kluczowe informacje niezbędne do dalszych działań;
- organizuje udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej rannym (zapewniając bezpieczeństwo uczestnikom);
- kontroluje obecność uczniów i personelu;
- wyznacza osobę do zawiadamiania rodziców/opiekunów prawnych uczniów;
- zleca zabezpieczenie miejsca zdarzeń, śladów;
- współpracuje z policją lub odpowiednimi służbami w rozwiązaniu problemu;
- kieruje współpracą personelu ze służbami;
- zawiadamia służby interweniujące, personel, rodziców/opiekunów o ustabilizowaniu sytuacji;
- inicjuje działania naprawcze.

5. Kontakt z mediami w sytuacji kryzysowej

1. Dyrektor szkoły może nawiązać współpracę z przedstawicielami mediów zanim nastąpi kryzys;
2. Współpracuje z nauczycielami w przygotowywaniu oficjalnych komunikatów dla mediów;
3. Dyrektor szkoły wyznacza osobę spośród personelu szkoły odpowiedzialną za kontakt z dziennikarzami;
4. Wyłącznie osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły przekazuje informacje do mediów;
5. Dyrektor szkoły wyznacza miejsce, z którego będą udzielane informacje podczas kryzysu;
6. Należy zwrócić uwagę, aby dziennikarze otrzymywali informacje od wyznaczonego personelu i nie „werbowali” rozmówców spośród uczniów.

III. STANDARD OCHRONY MAŁOLETNIICH

1. Podstawowe standardy ochrony małoletnich – podstawowe informacje i terminy.

Kto odpowiada	Dokumenty	Sankcje
<p>Organ zarządzający placówką opiekuńczą, wychowawczą, religijną, artystyczną, sportową, do której uczęszczają albo w której przebywają lub mogą przebywać małoletni – czyli dyrektorzy szkół, przedszkoli i placówek.</p> <p>Organ zarządzający placówką opiekuńczą, wychowawczą, religijną, artystyczną, medyczną, sportową, do której uczęszczają albo w której przebywają lub mogą przebywać małoletni – czyli dyrektorzy szkół, przedszkoli i placówek.</p>	<p>Procedura kontroli pracowników przed dopuszczeniem do pracy z małoletnimi w zakresie spełniania przez nich warunków niekaralności za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności.</p> <p>Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem, a w szczególności dotyczące zachowań niedozwolonych wobec małoletnich.</p> <p>Zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego.</p> <p>Procedura składania zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego oraz zawiadamiania sądu opiekuńczego.</p> <p>Zasady udostępniania personelowi, małoletnim i ich opiekunom polityki do jej zaznajomienia i stosowania.</p>	<p>Kto, będąc obowiązany do prowadzenia Standardów Ochrony Małoletnich, nie wykonuje tego obowiązku, podlega karze grzywny nie wyższej niż 1000 zł.</p> <p>Kto, będąc obowiązany do wprowadzenia Standardów Ochrony Małoletnich, nie wykonuje tego obowiązku, podlega karze grzywny nie wyższej niż 1000 zł.</p>

	<p>Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, w szczególności zachowań niedozwolonych.</p> <p>Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu.</p> <p>Procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi w Internecie oraz utrwalonymi w innej formie.</p> <p>Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.</p>	
--	--	--

Ilekróć w niemniejszych Standardach jest mowa bez bliższego określenia o:

- 1) **Dyrektorze Szkoły, Dyrektorze** – należy przez to rozumieć Dyrektora Szkoły Podstawowej im. Obrońców Ziemi Polskich w Woławach;
- 2) **Szkole, jednostce** – należy przez to rozumieć Szkołę Podstawową im. Obrońców Ziemi Polskich w Woławach;
- 3) **pracowniku** – należy przez to rozumieć osobę zatrudnioną na podstawie umowy
- 4) o pracę, umowy o dzieło, umowy zlecenia, umowy wolontariatu w Szkole Podstawowej im. Obrońców Ziemi Polskich w Woławach ;
- 5) **uczni**– należy przez to rozumieć każdą osobę uczęszczającą do Szkoły Podstawowej im. Obrońców Ziemi Polskich w Woławach;
- 6) **małoletnim**– należy przez to rozumieć zgodnie z kodeksem cywilnym osobę od urodzenia do ukończenia 18 roku życia;
- 7) **opiekunie ucznia**– należy przez to rozumieć osobę uprawnioną do reprezentacji i stanowieniu o małoletnim, w szczególności jego przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun prawny oraz osoby (podmioty) sprawujące pieczę zastępczą nad małoletnim);
- 8) **przedstawiciel ustawowy** – należy przez to rozumieć rodzica bądź opiekuna posiadającego pełnię władzy rodzicielskiej lub opiekuna prawnego (osobę reprezentującą małoletniego, ustanowioną przez sąd, w sytuacji, gdy rodzicom nie przysługuje władza rodzicielska lub gdy rodzice nie żyją);
- 9) **zgodzie opiekuna małoletniego** – należy przez to rozumieć zgodę co najmniej jednego z rodziców małoletniego. Jednak w przypadku braku porozumienia między opiekunami małoletniego należy poinformować ich o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd

rodzinny;

10) **dane osobowe ucznia**– należy przez to rozumieć wszelkie informacje umożliwiające identyfikację ucznia Szkoły Podstawowej im. Obrońców Ziemi Polskich w Wocławach;

11) **krzywdzeniu małoletniego**– należy rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę małoletniego przez jakąkolwiek osobę, w tym pracownika Szkoły lub zagrożenie dobra małoletniego, w tym jego zaniedbywanie. Krzywdzeniem jest:

A) przemoc fizyczna – jest to celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała. Skutkiem przemocy fizycznej mogą być m. in. złamania, siniaki, rany cięte, poparzenia, obrażenia wewnętrzne. Przemoc fizyczna powoduje lub może spowodować utratę zdrowia bądź też zagrażać życiu,

B) przemoc emocjonalna– to powtarzające się poniżanie, upokarzanie i ośmieszanie małoletniego, nieustanna krytyka, wciąganie małoletniego w konflikt osób dorosłych, manipulowanie nim, brak odpowiedniego wsparcia, stawianie małoletniemu wymagań i oczekiwań, którym nie jest on w stanie sprostać,

C) przemoc seksualna– to angażowanie małoletniego w aktywność seksualną przez osobę dorosłą. Wykorzystywanie seksualne odnosi się do zachowań z kontaktem fizycznym (np. dotykanie małoletniego, współżycie z małoletnim) oraz zachowania bez kontaktu fizycznego (np. pokazywanie małoletniemu materiałów pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm),

D) przemoc ekonomiczna – to niezapewnianie odpowiednich warunków do rozwoju dziecka, m.in. odpowiedniego odżywiania, ubrania, potrzeb edukacyjnych czy schronienia, w ramach środków dostępnych rodzicom lub opiekunom. Jest to jedna z form zaniedbania,

E) zaniedbywanie– to niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych małoletniego przez rodzica lub opiekuna prawnego, niezapewnienie mu odpowiedniego jedzenia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa, braku dozoru nad wypełnianiem obowiązku szkolnego;

2. Procedura kontroli pracowników przed dopuszczeniem do pracy z małoletnimi w zakresie spełniania przez nich warunków niekaralności za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności

1. Poznanie danych kandydata, które pozwolą jak najlepiej zweryfikować jego kwalifikacje, w tym stosunek do wartości podzielanych przez placówkę, takich jak ochrona praw dzieci i szacunek do ich godności. Należy zadbać, aby osoby zatrudniane w szkole (w tym osoby pracujące na podstawie umowy-zlecenia oraz wolontariusze/stażyści) posiadały odpowiednie kwalifikacje do pracy z dziećmi oraz były dla nich bezpieczne. Aby sprawdzić powyższe, w tym stosunek osoby zatrudnianej

do dzieci i podzielenia wartości związanych z szacunkiem wobec nich oraz przestrzegania ich prac, placówka może żądać danych (w tym dokumentów) dotyczących:

- wykształcenia,
 - kwalifikacji zawodowych,
 - przebiegu dotychczasowego zatrudnienia kandydata.
2. W każdym przypadku placówka musi posiadać dane pozwalające zidentyfikować osobę przez nią zatrudnioną, niezależnie od podstawy zatrudnienia. Placówka powinna zatem znać:
- imię (imiona) i nazwisko,
 - datę urodzenia,
 - dane kontaktowe osoby zatrudnianej.
3. Placówka może prosić kandydata o przedstawienie referencji od poprzedniego pracodawcy lub o podanie kontaktu do osoby, która takie referencje może wystawić. Podstawą dostarczenia referencji lub kontaktu do byłych pracodawców już zgoda kandydata. Niepodanie takich danych w świetle obowiązujących przepisów nie powinno rodzić dla tej osoby negatywnych konsekwencji w postaci np. odmowy zatrudnienia wyłącznie na tej podstawie. Placówka nie może samodzielnie prowadzić tzw. screemingu osób ubiegających się o pracę.
4. Pobranie danych kandydata, w tym danych potrzebnych do sprawdzenia jego danych w Krajowym Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym. Przed dopuszczeniem osoby zatrudnianej do wykonywania obowiązków związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem lub opieką nad nimi placówka jest zobowiązana sprawdzić osobę zatrudnianą w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym – rejestr z dostępem ograniczonym. Rejestr jest dostępny na stronie: rps.ms.gov.pl. By móc uzyskać informacje z rejestru z dostępem ograniczonym, konieczne jest uprzednie założenie profilu placówki. Aby sprawdzić osobę w rejestrze, placówka potrzebuje następujących danych kandydata:
- imię i nazwisko,
 - data urodzenia,
 - PESEL,
 - nazwisko rodowe,
 - imię ojca,

- imię matki.
5. Pobranie zaświadczenia kandydata z Krajowego Rejestru Karnego, jeżeli zezwalają na to przepisy prawa. Wymóg niekaralności obowiązuje m.in. nauczycieli, w tym nauczycieli zatrudnianych w placówkach publicznych i niepublicznych.

3. Zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem, a w szczególności dotyczące zachowań niedozwolonych wobec małoletnich.

Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez personel jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Personel traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego godność i potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie. Realizując te cele, personel działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych instytucji oraz swoich kompetencji. Zasady bezpiecznych relacji personelu z dziećmi obowiązują wszystkich pracowników, stażystów i wolontariuszy. Znajomość i zaakceptowanie zasad potwierdza się, podpisując oświadczenie.

3.1. Relacje personelu z dziećmi

Personel zobowiązany jest do utrzymywania profesjonalnej relacji z dziećmi i każdorazowego rozważenia, czy dana reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci. Należy działać w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji danego zachowania.

3.2. Komunikacja z dziećmi

- W komunikacji z dziećmi należy zachować cierpliwość i szacunek.
- Należy uważnie słuchać dzieci i udzielać im odpowiedzi adekwatnych do ich wieku i danej sytuacji.
- Nie wolno zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka. Nie wolno krzyczeć na dziecko w sytuacji innej niż wynikająca z zagrożenia bezpieczeństwa dziecka lub innych dzieci.
- Nie wolno ujawniać informacji wrażliwych dotyczących dziecka wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych dzieci. Obejmuje to wizerunek dziecka, informacje o jego sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej.

- Podejmując decyzje dotyczące dziecka, należy poinformować je o tym i starać się brać pod uwagę jego oczekiwania.
- Należy szanować prawo dziecka do prywatności. Jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, aby chronić dziecko, należy mu to wyjaśnić najszybciej, jak to możliwe.
- Nie wolno zachowywać się w obecności dzieci w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby). Należy zapewnić dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć zaufanej osobie i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy.

3.3. Działania z dziećmi

- Należy doceniać i szanować wkład dzieci w podejmowane działania, aktywnie je angażować i traktować równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.
- Należy unikać faworyzowania dzieci.
- Nie wolno nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych ani składać propozycji o nieodpowiednim charakterze. Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych, bez względu na ich formę.
- Zakazane jest utrwalanie wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych. Dotyczy to także umożliwiania osobom trzecim utrwalenia wizerunków dzieci, jeśli dyrekcja nie została o tym poinformowana, nie wyraziła na to zgody i nie uzyskała zgód rodziców/opiekunów prawnych oraz samych dzieci.
- Zabronione jest proponowanie dzieciom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dzieci.
- Nie wolno przyjmować pieniędzy ani prezentów od dziecka ani rodziców/opiekunów dziecka. Nie wolno wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec dziecka lub rodziców/opiekunów dziecka. Nie wolno zachowywać się w sposób mogący sugerujący

innym istnienie takiej zależności i prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych. Nie dotyczy to okazjonalnych podarków związanych ze świętami w roku szkolnym, np. kwiatów, prezentów składkowych czy drobnych upominków.

- Wszystkie ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie dzieckiem przez pracownika lub pracownikiem przez dziecko, muszą być raportowane dyrekcji. Osoba będąca ich świadkiem powinna reagować stanowczo, ale z wyczuciem, aby zachować godność osób zainteresowanych.

3.4. Kontakt fizyczny z dziećmi

- Każde przemocowe działanie wobec dziecka jest niedopuszczalne. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu – jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie, uwzględnia wiek dziecka, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Nie można jednak wyznaczyć uniwersalnej stosowności każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie odpowiednie wobec jednego dziecka może być nieodpowiednie wobec innego. Należy kierować się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję dziecka, pytając o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez dziecko lub osoby trzecie.
- Zabronione jest bicie, szturchanie, popychanie lub jakiegokolwiek inne naruszenie integralności fizycznej dziecka.
- Nigdy nie należy dotykać dziecka w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.
- Zawsze należy być gotowym na wyjaśnienie swoich działań.
- Nie należy angażować się w takie aktywności jak łaskotanie, udawane walki z dziećmi czy brutalne zabawy fizyczne.
- Należy zachować szczególną ostrożność wobec dzieci, które doświadczyły nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach należy reagować z wyczuciem, jednak stanowczo i pomóc dziecku zrozumieć znaczenie osobistych granic.

- Kontakt fizyczny z dzieckiem nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywany, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Będąc świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze należy poinformować o tym osobę odpowiedzialną i/lub postępować zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.
- W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec dziecka, należy unikać innego niż niezbędny kontakt fizyczny z dzieckiem. Dotyczy to zwłaszcza pomagania dziecku w ubieraniu i rozbieraniu, jedzeniu, myciu, przewijaniu i w korzystaniu z toalety. Należy zadbać o asystę innej osoby podczas każdej z czynności pielęgnacyjnych i higienicznych. Osoby odpowiedzialne za pielęgnację i opiekę higieniczną, powinny przejść stosowne szkolenie w tym zakresie.
- Podczas dłuższych niż jednodniowe wyjazdów i wycieczek niedopuszczalne jest spanie z dzieckiem w jednym łóżku lub w jednym pokoju.

3.5. Kontakty poza godzinami pracy

- Co do zasady kontakt z dziećmi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów edukacyjnych lub wychowawczych.
- Niedopuszczalne jest zapraszanie dzieci do swojego miejsca zamieszkania i spotkanie się z nimi poza godzinami pracy. Obejmuje to także kontakty z dziećmi poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych).
- Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z dziećmi i ich rodzicami lub opiekunami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, dziennik elektroniczny, telefon służbowy).
- Jeśli zachodzi konieczność spotkania z dziećmi poza godzinami pracy, należy poinformować o tym dyrekcję, a rodzice/opiekunowie prawni dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
- Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci i rodzice/opiekunowie dzieci są osobami bliskimi wobec pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców oraz opiekunów.

3.6. Bezpieczeństwo online

- Należy być świadomym cyfrowych zagrożeń i ryzyka wynikającego z rejestrowania prywatnej aktywności w sieci przez aplikacje i algorytmy, ale również poszczególnych

działań w Internecie. Dotyczy to lajkowania określonych stron, korzystania z aplikacji randkowych, na których można spotkać uczniów, obserwowania określonych stron/osób w mediach społecznościowych i ustawień prywatności kont, z których się korzysta. Jeśli dany profil jest publicznie dostępny, dzieci i ich rodzice/opiekunowie będą mieć wgląd w cyfrową aktywność.

- Niedopuszczalne jest nawiązywanie kontaktów z uczniami i uczennicami poprzez przyjmowanie bądź wysyłanie zaproszeń w mediach społecznościowych.
- W trakcie lekcji osobiste urządzenia elektroniczne powinny być wyciszone lub wyłączone.

4. Zasady i procedura podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego

4.1. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie (np. pracownicy organizacji/instytucji oraz inne osoby, które mają kontakt z dzieckiem)

W przypadku podejrzenia, że dziecko:

1. doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie; przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała (np. złamanie, zasinienie, wybicie zęba, zranienie), a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała:
 - należy zadbać o bezpieczeństwo dziecka i odseparować je od osoby podejrzanej o krzywdzenia,
 - należy zawiadomić policję – nr tel. 112 lub 997 (w rozmowie z konsultantem należy podać swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane fakty w sprawie);
2. doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie) lub przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie):
 - należy zadbać o bezpieczeństwo dziecka i odseparować je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - należy zakończyć współpracę/rozwiązać umowę z osobą krzywdzącą dziecko;
3. jest pokrzywdzone innymi typami przestępstw:

- należy zadbać o bezpieczeństwo dziecka i odseparować je od osoby podejrzanej o krzywdzenia,
 - należy poinformować na piśmie policję lub prokuraturę, składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa (zawiadomienie można zaadresować do najbliższej jednostki, a w zawiadomieniu należy podać swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane fakty w sprawie – należy opisać, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę; zawiadomienie można złożyć anonimowo, ale podanie danych umożliwia organom szybsze uzyskanie potrzebnych informacji);
4. doświadcza innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze):
- zadbać o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzewanej o krzywdzenie,
 - należy przeprowadzić rozmowę dyscyplinującą, a w przypadku braku poprawy – zakończyć współpracę.

4.2. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią, czyli taką, która nie ukończyła 18. roku życia (przemoc rówieśnicza)

W przypadku podejrzenia, że dziecko:

1. doświadcza ze strony innego dziecka przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie należy:
 - zadbać o bezpieczeństwo dziecka i odseparować je od osoby podejrzewanej o krzywdzenie,
 - przeprowadzić rozmowę z rodzicami/opiekunami dzieci uwikłanych w przemoc,
 - równoległe powiadomić najbliższy sąd rodzinny lub policję, wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa;
2. doświadcza ze strony innego dziecka jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze) należy:
 - zadbać o bezpieczeństwo dziecka i odseparować je od osoby podejrzanej o krzywdzenie,
 - przeprowadzić rozmowę osobno z rodzicami dziecka krzywdzącego i krzywdzonego oraz opracować działania naprawcze,

- w przypadku powtarzającej się przemocy powiadomić lokalny sąd rodzinny, wysyłając wniosek o wgląd w sytuację rodziny.

4.3. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna

W przypadku podejrzenia, że dziecko:

1. doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie należy:
 - zadbać o bezpieczeństwo dziecka i odseparować je od rodzica/opiekuna podejrzanego o krzywdzenie,
 - zawiadomić policję – nr 112 lub 997;
2. doświadcza zaniedbania lub rodzic/opiekun dziecka jest niewydolny wychowawczo (np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej) należy:
 - zadbać o bezpieczeństwo dziecka,
 - porozmawiać z rodzicem/opiekunem,
 - powiadomić o możliwości wsparcia psychologicznego i/lub materialnego,
 - w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna powiadomić właściwy ośrodek pomocy społecznej;
3. jest pokrzywdzone innymi typami przestępstw – należy poinformować na piśmie policję lub prokuraturę, wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa;
4. doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze) należy:
 - zadbać o bezpieczeństwo dziecka,
 - przeprowadzić rozmowę z rodzicem/opiekunem podejrzanym o krzywdzenie,
 - powiadomić o możliwości wsparcia psychologicznego,
 - w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna lub powtarzającej się przemocy powiadomić właściwy ośrodek pomocy społecznej. Równoległe należy złożyć do sądu rodzinnego wniosek o wgląd w sytuację rodziny.

5. Procedura składania zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego oraz zawiadamiania sądu opiekuńczego

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18. roku życia, jest ofiarą przemocy w rodzinie, należy podjąć następujące kroki:

1. Nauczyciel powinien sporządzić notatkę służbową w przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy/pedagogowi szkolnemu/dyrektorowi szkoły.
2. Pedagog powinien przeprowadzić rozmowę z uczniem w celu potwierdzenia faktu krzywdzenia, poinformować go o tym, jakie działania jest zobowiązany podjąć i upewnić się, że dziecko będzie w dotychczasowym miejscu zamieszkania bezpieczne na czas prowadzonych działań. Następnie pedagog wzywa do szkoły rodziców/opiekunów prawnych, przeprowadza z nimi rozmowę, informuje o zamiarze podjęcia określonych działań i przedstawia propozycję ustalenia planu bezpieczeństwa.
3. Pedagog powinien sporządzić opis sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka na podstawie rozmów z uczniem, nauczycielami, wychowawcą i rodzicami oraz plan bezpieczeństwa (pomocy dziecku), który uwzględniałby przede wszystkim sposoby zapewnienia dziecku bezpieczeństwa oraz opis wsparcia, jakie szkoła może zaoferować dziecku, a także informację o specjalistycznych placówkach pomocy dziecku, jeśli istnieje taka potrzeba.
4. Pedagog ustala/omawia/mediuje z rodzicami/opiekunami prawnymi plan bezpieczeństwa (pomocy dziecku) poprzez określenie sposobu powstrzymania przemocy ze strony dorosłych wobec dziecka i zobowiązanie do skonsultowania sprawy przemocy z psychologiem. Ponadto ustala harmonogram kontaktów z osobami i instytucjami wspierającymi rodzinę w sytuacji przemocy wobec dziecka.
5. Dyrektor informuje o konsekwencjach prawnych przemocy wobec dziecka i obowiązkach szkoły zgłaszania do prokuratury oraz do sądu rodzinnego i nieletnich przemocy wobec małoletniego.
6. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub odmawiają podjęcia działań proponowanych przez szkołę, dyrektor szkoły niezwłocznie składa zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do prokuratury lub wnioski o wgląd w sytuację rodziny do sądu rodzinnego i nieletnich.
7. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

6. Zasady udostępniania personelowi, małoletnim i ich opiekunom polityki do jej zaznajomienia i stosowania

1. Wszelkie dokumenty/procedury/polityki związane z wprowadzeniem Standardów Ochrony Małoletnich są udostępniane personelowi, małoletnim i ich opiekunom na żądanie.
2. Dokumenty te można również znaleźć na stronie internetowej szkoły.
3. Każdy pracownik ma obowiązek zapoznać się z ww. dokumentacją po zawarciu umowy o pracę.
4. Rodzice/opiekunowie małoletnich zapoznawani są z ww. dokumentacją każdorazowo na początku roku szkolnego.
5. Zapoznanie z ww. dokumentami każda osoba potwierdza swoim podpisem.

7. Wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone

1. Naczelną zasadą relacji między małoletnimi jest działanie z szacunkiem, przy uwzględnianiu godności i potrzeb wszystkich małoletnich. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec innego małoletniego w jakiegokolwiek formie.
2. Uczniowie powinni powstrzymać się od używania przemocy, znęcania się nad uczniami słabszymi, od używania języka wulgarnego, obraźliwego.
3. Uczniom nie wolno wzajemnie się zawstydząć, upokarzać, lekceważyć, obrażać. Nie wolno krzywić na innych małoletnich.
4. Uczniowie powinni szanować prawo innych uczniów do prywatności.
5. Uczniom nie wolno zachowywać się wobec innych uczniów w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec innych uczniów przewagi fizycznej (zastraszanie, groźby, przymuszanie).
6. Uczniom nie wolno utrwalać wizerunku innych uczniów (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) w sytuacji, gdy nie wyrazili oni na to zgody i w sytuacjach, które mogą ich zawstydząć/obrazić.
7. Uczniom nie wolno proponować kolegom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, a także używać ich w obecności innych uczniów.

8. W sytuacji, gdy uczeń jest agresywny, należy zastosować działania opisane w odpowiedniej procedurze zawartej w rozdziale „Procedury interwencyjne wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem i demoralizacją”.

8. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu oraz procedura ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi w Internecie oraz utrwalonymi w innej formie

1. Infrastruktura sieciowa placówki nie umożliwia swobodnego dostępu do Internetu uczniom.
2. Rozwiązania organizacyjne na poziomie placówki bazują na aktualnych standardach bezpieczeństwa.
3. Wyznaczona jest osoba odpowiedzialna za bezpieczeństwo sieci w instytucji. Do obowiązków tej osoby należą działania według poniższych procedur:
 - zabezpieczenie sieci internetowej placówki przed niebezpiecznymi treściami poprzez instalację i aktualizację odpowiedniego, nowoczesnego oprogramowania;
 - aktualizowanie oprogramowania w miarę potrzeb, przynajmniej raz w miesiącu;
 - przynajmniej raz w miesiącu sprawdzanie, czy na komputerach ze swobodnym dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści, wyznaczony pracownik stara się ustalić, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia. Informację o dziecku, które korzystało z komputera w czasie wprowadzenia niebezpiecznych treści, wyznaczony pracownik przekazuje dyrekcji, która aranżuje rozmowę dziecka ze specjalistą szkolnym na temat bezpieczeństwa w Internecie. Jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy pedagog/psycholog uzyska informację, że dziecko jest krzywdzone, podejmuje działania opisane w procedurze interwencji.
4. W przypadku dostępu realizowanego pod nadzorem pracownika placówki, ma on obowiązek informowania dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Pracownik placówki czuwa także nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez dzieci podczas zajęć.
5. W miarę możliwości wychowawca lub pedagog przeprowadza z dziećmi cykliczne warsztaty dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu.
6. Placówka zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu.

9. Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia

Gdy sygnały tylko pośrednio wskazują na krzywdzenia dziecka, należy je potwierdzić, aby mieć przesłanki do podjęcia interwencji. Obowiązują następujące etapy postępowania:

1. Rozpoznanie sygnałów, które mogą wskazywać na krzywdzenie dziecka.
2. Sprawdzanie sygnałów poprzez zbieranie dodatkowych informacji.
3. Analiza zebranych informacji – diagnoza problemu krzywdzenia dziecka.
4. Zaplanowanie i przeprowadzenie interwencji w przypadku potwierdzenia krzywdzenia dziecka.

9.1. Rozpoznanie sygnałów

Na pierwszym etapie potrzebna jest przede wszystkim wiedza o problemie krzywdzenia dziecka, która pomaga w zauważeniu i prawidłowym rozpoznaniu sygnałów. Potrzebna jest również odpowiednia postawa – odpowiedzialności za powierzone dzieci i gotowości reagowania w sytuacji zagrożenia ich dobra.

9.2. Sprawdzenie sygnałów poprzez zbieranie dodatkowych informacji

W przypadku dostrzeżenia sygnałów przez szkołę, należy je zweryfikować, zbierając informacje pochodzące od innych pracowników placówki oraz zawarte w dokumentacji.

- Pedagog szkolny może zbierać informacje i koordynować działania zmierzające do pomocy dziecku w szkole oraz współpracować z innymi instytucjami i osobami, np. kuratorem sądowym, pracownikiem socjalnym, dzielnicowym.
- Nauczyciel wychowania fizycznego, pielęgniarka szkolna – mogą zauważyć ślady pobicia dziecka, niechęć dziecka do rozbierania się, oznaki bólu przy poruszaniu się itp.
- Wychowawcy i nauczyciele – mogą zauważyć zaburzone zachowanie dziecka, które może być skutkiem krzywdzenia, niekiedy są też świadkami krzywdzących zachowań rodziców wobec dziecka na terenie placówki.
- Dokumentacja szkolna – istotne są informacje o nieobecnościach dziecka, jego ocenach, adnotacje o zachowaniu dziecka.
- Kolejnym krokiem powinno być nawiązanie kontaktu z pracownikami innych służb i instytucji zajmujących się danym dzieckiem i jego rodziną. Może się okazać, że oni także dostrzegli sygnały krzywdzenia, mogą też podjąć działania w kierunku sprawdzenia informacji, które posiada szkoła.

- Jeżeli dziecko korzysta z pomocy w placówce wsparcia dziennego (świetlica, ognisko wychowawcze itp.), warto nawiązać kontakt z osobami tam pracującymi.

9.3. Potwierdzenie sygnałów z innych źródeł

W zweryfikowaniu podejrzeń, że dziecko jest krzywdzone, pomocne mogą być informacje od różnych osób z jego otoczenia:

- innych dzieci z tej samej rodziny,
- rodziców dziecka,
- innych osób z rodziny,
- osób z dalszego otoczenia (np. sąsiadów, znajomych).

Jeżeli do szkoły uczęszczają inne dzieci z danej rodziny, możliwa jest rozmowa z ich nauczycielami – jest bardzo prawdopodobne, że one również są krzywdzone i w jakiś sposób to sygnalizują.

Przy ocenie prawdziwości sygnałów należy przyjąć zasadę, że jeżeli są one potwierdzone z kilku źródeł, wzrasta prawdopodobieństwo krzywdzenia.

9.4. Analiza zebranych informacji – diagnoza problemu krzywdzenia dziecka

Po zebraniu wszystkich dostępnych informacji, konieczna jest ich analiza – tak, aby uzyskać obraz sytuacji dziecka, ocenić zagrożenia i możliwości wsparcia dla dziecka. Należy znaleźć odpowiedzi na poniższe pytania:

- Czy sygnały wskazujące na krzywdzenie dziecka zostały potwierdzone przez informacje z innych źródeł? Kto jeszcze może mieć informacje o sytuacji dziecka?
- Kto krzywdzi dziecko?
- W jaki sposób?
- Czy doszło do naruszenia prawa (to ważne, ponieważ Kodeks Karny i Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakładają na instytucje obowiązek zawiadamiania o przestępstwach popełnionych na szkodę dzieci)?
- W jakim stopniu zagrożone jest bezpieczeństwo (zdrowie, życie, rozwój) dziecka?
- Kto może być sojusznikiem dziecka w rodzinie?

9.5. Zaplanowanie i przeprowadzenie interwencji w przypadku potwierdzenia krzywdzenia dziecka

W rodzinie, która krzywdzi dziecko, działają silne mechanizmy zaprzeczania, co sprawia, że nie widzi ona problemu i odrzuca pomoc. Celem interwencji jest przełamanie

mechanizmów obronnych, pokazanie rodzinie prawdy o jej sytuacji i stworzenie warunków do korzystania ze specjalistycznej pomocy.

Podjęwając interwencję, należy brać pod uwagę dynamikę systemu rodzinnego, a także rodzaj problemów, które uszkadzają jej funkcjonowanie. Każde działanie adresowane do jednej z osób w rodzinie może wpłynąć na zmianę w całym systemie, a tym samym na sytuację i bezpieczeństwo dziecka.

Najskuteczniejsze może być oddziaływanie na cały system (spotkania ze wszystkimi członkami rodziny), jednak w przypadku rodzin dotkniętych alkoholizmem, kazirodztwem lub przemocą najczęściej nie jest to możliwe, w szczególności w pierwszej fazie pracy z rodziną. Dlatego konieczne jest oddziaływanie na każdą z osób osobno.

Z punktu widzenia ochrony i bezpieczeństwa dziecka, niezwykle ważne jest znalezienie w rodzinie sojusznika, który będzie ochraniać dziecko „od wewnątrz” w czasie prowadzenia działań interwencyjnych. Użyteczne jest tu dokonanie rozróżnienia pomiędzy rodzicem, który krzywdzi dziecko w sposób aktywny, stosując wobec niego przemoc, a tzw. rodzicem „niekrzywdzącym”, który jest biernym świadkiem przemocy wobec dziecka, a czasami także jest ofiarą. Optymalny model interwencji polega na pozyskaniu do współpracy rodzica „niekrzywdzącego” jako sojusznika dziecka, podjęcie razem z nim działań skierowanych na powstrzymanie sprawcy przemocy i jednocześnie objęcie samego dziecka konieczną pomocą z zewnątrz. Model ten dotyczy sytuacji, w której krzywdzenie przybiera charakter przemocy.

W sytuacji, w której oboje rodzice krzywdzą aktywnie swoje dziecko, z reguły trzeba od razu (równolegle z rozmowami interwencyjnymi z rodzicami) podejmować działania prawne – zawiadomić sąd rodzinny oraz policję.

Planując interwencję, należy postawić sobie pytanie, jakie działania należy podjąć, aby:

- zapewnić dziecku bezpieczeństwo,
- wzbudzić motywację rodziny do rozwiązywania jej problemów i dokonania zmiany.

9.6. Działania prawne

Działania interwencyjne mają na celu przygotowanie gruntu do udzielenia rodzinie różnych form pomocy: prawnej, psychologicznej, socjalnej, medycznej.

Kto powinien realizować te działania?

- Interwencję powinna zainicjować osoba (instytucja), która rozpoznała sygnały krzywdzenia dziecka.
- W poważniejszych przypadkach krzywdzenia dziecka, konieczna jest współpraca interdyscyplinarna, w którą powinni być zaangażowani pracownicy różnych instytucji zajmujący się daną rodziną. W takiej sytuacji należy opracować wspólny plan działania oraz zdecydować, kto będzie koordynował i monitorował przebieg interwencji.
- Sama interwencja, szczególnie jeżeli ogranicza się ona do działań prawnych, nie wystarczy, aby rozwiązać problemy rodziny. Konieczna jest pomoc, często długofalowa oraz monitorowanie zmieniającej się sytuacji w rodzinie.

9.7. Zadania szkoły w pomocy dziecku krzywdzonemu

1. Zauważenie sygnałów krzywdzenia i zainicjowanie działań interwencyjnych we współpracy z innymi służbami działającymi w lokalnym systemie pomocy.
2. Podjęcie współpracy z rodzicami w celu powstrzymania krzywdzenia dziecka i rozwiązania jego problemów.
3. W uzasadnionych przypadkach podjęcie działań prawnych – zawiadomienie sądu rodzinnego, policji lub prokuratury).
4. Objęcie dziecka na terenie szkoły konieczną pomocą w realizowaniu przez nie zadań szkolnych i budowaniu pozytywnych relacji z dorosłymi i rówieśnikami. Pomoc specjalistyczna może być dziecku potrzebna, jednak nie zmienia ona w sposób automatyczny jego sytuacji w środowisku szkolnym. Takie dziecko z powodu swoich trudnych doświadczeń może pełnić destrukcyjne funkcje w relacjach z innymi osobami, np. prowokować do walki lub odrzucenia. Często zdarza się, że zarówno klasa, jak i nauczyciele ulegają tym prowokacjom, wchodząc z dzieckiem w destrukcyjną grę. W ten sposób przyczyniają się do pogłębienia jego trudności, a niekiedy także krzywdzenia go na terenie szkoły. Dlatego konieczne jest podjęcie pracy nad zmianą tych relacji. Szkoła może korygować zaburzenia zachowania dzieci w ramach codziennej pracy wychowawców i nauczycieli.

IV. PROCEDURY SZCZEGÓŁOWE

CYBERZAGROŻENIA, ZAROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA CYFROWEGO

1. Procedura postępowania w przypadku korzystania przez ucznia z telefonu komórkowego oraz innych nośników dźwięku i obrazu w czasie zajęć lekcyjnych.

1. Uczniom zabrania się korzystania z telefonów komórkowych w czasie zajęć edukacyjnych, uroczystości szkolnych i innych zajęć wynikających z ceremoniału szkoły.
2. Na terenie szkoły telefon komórkowy ucznia powinien być wyłączony i schowany w plecaku.
3. Uczniom zabrania się korzystania z telefonów komórkowych bez zgody nauczyciela - opiekuna w czasie imprez okolicznościowych poza terenem szkoły, jeżeli reprezentuje szkołę.
4. Uczniom zabrania się korzystać ze sprzętu elektronicznego zapisującego i odtwarzającego obraz i dźwięk podczas zajęć edukacyjnych, chyba że decyzję o konieczności ich użycia podejmie wychowawca lub nauczyciel.
5. Po stwierdzeniu naruszenia zasad przez ucznia nauczyciel nakazuje wyłączenie aparatu oraz przejmuje urządzenie. Do zakończenia zajęć edukacyjnych przechowuje go w klasie.
6. Podczas przerwy międzylekcyjnej oddaje uczeń oddaje telefon do sekretariatu, który informuje rodziców. Rodzice podejmują decyzję dotyczącą odbioru telefonu dziecka, jednak telefon pozostaje w depozycie w sekretariacie do końca zajęć edukacyjnych w danym dniu.
7. Uczeń ma prawo w obecności nauczyciela wyjąć z telefonu kartę pamięci oraz kartę SIM.
8. Wychowawca klasy obniża ocenę zachowania uczniowi, który wielokrotnie narusza zasady korzystania z telefonu w szkole.
9. W wyjątkowych przypadkach, w czasie trwania lekcji, rodzic (opiekun prawny) może skontaktować się z uczniem dzwoniąc do sekretariatu szkoły.
10. Szkoła nie ponosi odpowiedzialności za kradzież i uszkodzenie telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych będących własnością ucznia, z których korzysta on na terenie szkoły.

2. Procedura postępowania wobec sprawcy/ofiary cyberprzemocy.

1. W przypadku ujawnienia cyberprzemocy wychowawca we współpracy z pedagogiem szkolnym ustala okoliczności zdarzenia (rodzaj materiału, sposoby rozpowszechniania, sprawcę, świadków zdarzenia) i zabezpiecza dowody.
2. Powiadamia o cyberprzemocy rodziców uczniów w tą sytuację zaangażowanych.
3. Wychowawca z pedagogiem analizują zdarzenie i podejmują stosowne działania:
 - przerwanie aktu cyberprzemocy poprzez zawiadomienie administratora serwisu w celu usunięcia materiału,
 - poinformowanie rodziców uczniów zaangażowanych w tą sytuację,
 - powiadomienie policji o cyberprzemocy,
 - udzielenie wsparcia ofierze cyberprzemocy przy współpracy z jego rodzicami
 - wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy cyberprzemocy.
4. Wychowawca dokumentuje zdarzenie, sporządza notatkę służbową i monitoruje sytuację ucznia - ofiary przemocy.
5. Wychowawca i pedagog wdrażają odpowiednie działania profilaktyczne w klasie, w której wystąpiło zjawisko cyberprzemocy.

3. Procedura postępowania wobec bezkrytycznej wiary w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętności odróżnienia treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwości reklam

1. Uczniowie nie umiejący odróżniać prawdy od fałszu informacji publikowanych w Internecie winni być identyfikowani przez nauczycieli i wychowawców w trakcie lekcji wszystkich przedmiotów. Często taka postawa ujawnia się podczas przygotowania prac domowych i jest stosunkowo łatwa do zidentyfikowania przez oceniającego je nauczyciela.
2. Posługiwanie się nieprawdziwymi informacjami zaczerpniętymi z Internetu w procesie dydaktycznym – podczas lekcji lub w zadaniach domowych, każdorazowo winno być zauważone przez nauczyciela, przeanalizowane i sprostowane. Przypadki spektakularne powinny być archiwizowane przez nauczycieli i wykorzystywane podczas zajęć z edukacji medialnej (informacyjnej).

3. Wystarczającą reakcją jest opublikowanie sprostowania nieprawdziwych informacji i - w miarę możliwości – rozpowszechnienie ich w Internecie, w portalach o zbliżonej tematyce.
4. Szkoła powinna prowadzić działania profilaktyczne - edukację medialną (informacyjną), zarówno w formie zajęć pozalekcyjnych, jak i w trakcie lekcji przedmiotów nieinformatycznych (np. historii, języka polskiego, wychowania w rodzinie) przez wszystkie lata nauki ucznia w szkole. Zajęcia w szkole mogą mieć charakter kilkuminutowych elementów edukacji medialnej wplecionej w lekcje o innej tematyce i/lub lekcji ukierunkowanych na zdobywanie przez dzieci i młodzież kompetencji medialnych.

4. Procedura postępowania w sytuacji zagrożenia zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu

1. Infoholizm stwierdza najczęściej rodzic lub opiekun prawny dziecka. W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej. Kluczowe są tutaj pozostałe objawy wskazane wyżej.
2. Nauczyciele w szkole także powinni zainteresować się przypadkami dzieci nieangażujących się w życie klasy, a poświęcającymi wolne chwile na kontakt online lub przychodzącymi do szkoły po nieprzespanej nocy. Rzadziej zgłoszeń można się spodziewać od rówieśników dziecka nadmiernie korzystającego z sieci.
3. Reakcja szkoły powinna polegać w pierwszych krokach na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami). Celem tych ustaleń jest wybór odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu - z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole. W początkowej fazie popadania w uzależnienie do Internetu należy koncentrować się na wsparciu udzielonym w rodzinie i w szkole (psycholog/pedagog szkolny, wychowawca).
4. Osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona zindywidualizowaną opieką przez pedagoga/psychologa szkolnego. Pierwszym jej etapem będzie rozmowa (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych

w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku. Każde dziecko, u którego podejrzewa się nałóg korzystania z Internetu, powinno zostać profesjonalnie zdiagnozowane przez psychologa szkolnego. Czasem warto w tym zakresie skorzystać z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

5. Dziecku w trakcie wsparcia należy zapewnić komfort psychiczny - o jego sytuacji i specyfice uwarunkowań osobistych muszą zostać powiadomieni wszyscy uczący go i oceniający nauczyciele.
6. ile nie wiedzą o problemie swojego dziecka, niezbędne jest powiadomienie rodziców lub opiekunów prawnych dziecka i z nimi wspólnych rozwiązań. Tylko synergiczne współdziałanie rodziców i szkoły może zagwarantować powodzenie podejmowanych działań wspierających dziecko.
7. Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy dziecka, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o codzienne wsparcie dla dziecka dotkniętego problemem, a także o informowanie wychowawcy w przypadku wystąpienia kolejnych przypadków u innych dzieci.
8. W przypadku zdiagnozowania przez psychologa zaawansowanego uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu dziecko powinno zostać skierowane przez szkołę, w bliskiej współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej oferującej program terapeutyczny z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. W części przypadków może się okazać konieczna diagnoza i terapia lekarska.

5. Procedura postępowania w sytuacji uzależnienia od gier komputerowych

1. Pozyskanie informacji – informacja o tym, że uczeń może nadmiernie korzystać z gier komputerowych może pochodzić z różnych źródeł: obserwacji wychowawcy klasy, nauczycieli, pedagoga szkolnego, informacji od rówieśników, dokumentacji szkolnej (np. dzienników – informacje o nieobecnościach, ocenach, zachowaniu, itp.). Osobą zgłaszającą problem mogą też być rodzice ucznia, którzy zwracają się do szkoły z prośbą o pomoc.
2. Ustalenie okoliczności zdarzenia, analiza zdarzenia – gdy nauczyciel podejrzewa, iż uczeń nadmiernie korzysta z gier komputerowych, powinien rozpocząć interwencję mającą na celu ustalenie rzeczywistej sytuacji ucznia, ustalenie, czy i jakiego rodzaju pomocy wymaga oraz podjęcie współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi w celu udzielenia uczniowi stosownej pomocy.

3. Pierwszym krokiem interwencji powinna być rozmowa z uczniem obejmująca następujące elementy:
4. Wyjaśnienie sytuacji (powody zaproszenia na rozmowę, zaobserwowane fakty i zdarzenia)
5. Zorientowanie się w sytuacji ucznia (ocena skali problemu, uzyskanie od ucznia jak najwięcej informacji o jego sytuacji)
6. Udzielenie informacji zwrotnej (poinformowanie o zmianach, jakie dostrzega nauczyciel, oczekiwaniach wobec ucznia, o dalszych krokach jakie zamierza podjąć oraz o tym, że zamierza skontaktować się z rodzicami).
7. W przypadku małych dzieci rozmowę przeprowadzamy z rodzicami/opiekunami prawnymi.
8. Powiadomienie rodziców/opiekunów prawnych i rozmowa interwencyjna:
 - informacja o powodach zainteresowania się ich dzieckiem (opis sytuacji szkolnej ucznia, zaobserwowane niepokojące objawy, zdarzenia)
 - wymiana informacji o stanie dziecka
 - informacja o zagrożeniach zdrowia i bezpieczeństwa dziecka, związanych z dalszym naużywaniem gier
 - ustalenie dalszego postępowania
 - porada dla rodziców, gdzie mogą szukać profesjonalnej pomocy (np. przekazanie adresu poradni psychologiczno-pedagogicznej, poradni leczenia uzależnień zajmującej się terapią dzieci i młodzieży, punktu konsultacyjnego)
9. Współpraca szkoły z poradnią – za zgodą rodziców/opiekunów prawnych szkoła powinna podjąć współpracę z poradnią psychologiczną lub poradnią leczenia uzależnień w zakresie wsparcia ucznia w powrocie do zdrowia oraz w celu organizacji pomocy uczniowi na terenie szkoły. Konieczna jest konsultacja rodziców z psychologiem w celu podjęcia dalszych działań pomocowych dziecku.
10. Powiadomienie sądu rodzinnego – jeśli rodzice ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nauczyciel nadal obserwuje niepokojące objawy w zachowaniu ucznia związane z nadużywaniem gier (np. brak wysoka absencja, pogorszenie wyników, zaniechanie obowiązków szkolnych, zaburzenia zachowania, itp.) dyrektor szkoły powinien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny, szczególnie jeśli do szkoły napływają informacje o innych przejawach demoralizacji dziecka. Podobnie, w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki

wychowawcze (rozmowa z rodzicami, spotkania z pedagogiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądaných rezultatów, dyrektor powinien zwrócić się do sądu rodzinnego z wnioskiem o wgląd w sytuację rodzinną ucznia.

11. Pracownik szkoły przeprowadzający interwencję zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem oraz jego rodzicami/opiekunami prawnymi. Jeśli rozmowa przebiega w obecności świadka (np. wychowawcy) powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu.
12. Wskazane jest monitorowanie sytuacji ucznia w okresie, w którym korzysta on z pomocy terapeutycznej oraz ścisła współpraca z rodzicami w zakresie przestrzegania ustalonych zasad postępowania wobec dziecka w szkole i w domu.

6. Procedura post reagowania w sytuacji nawiązywania niebezpiecznych kontaktów w Internecie – uwodzenie, zagrożenie pedofilią

1. Pozyskanie informacji - osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice/opiekunowie prawni dziecka lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofili”. W pierwszym przypadku informacja trafia najpierw do szkół, w drugim - na policję. Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary. Kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji - szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu *online*, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.
2. Ustalenie okoliczności zdarzenia, analiza zdarzenia – należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Należy bezzwłocznie zawiadomić policję o wystąpieniu zdarzenia.
3. Identyfikacja sprawców – ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane

dowody. Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet.

4. Nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą. Zadaniem szkoły jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ew. świadkami.
5. **Aktywności wobec ofiar zdarzenia** – w każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej, należy przede wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa. Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców. Pierwszą czynnością w ramach reakcji na zagrożenie jest otoczenie ofiary pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami (opiekunami prawnymi). W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/ pedagoga/psychologa/osobę ze szkoły, do której dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je policji. Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej (rodzinnej) dziecka, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie. Dziecku należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej. Wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.
6. Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również objąć go opieką psychologiczną, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na zdarzenie.
7. W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się – w porozumieniu z rodzicami (opiekunami prawnymi) – skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.
8. W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie policji lub sądu rodzinnego.
9. Pracownik szkoły przeprowadzający interwencję zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem oraz jego rodzicami/opiekunami prawnymi. Jeśli

rozmowa przebiega w obecności świadka (np. wychowawcy) powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu.

10. Wskazane jest monitorowanie sytuacji ucznia w okresie, w którym korzysta on z pomocy terapeutycznej oraz ścisła współpraca z rodzicami w zakresie przestrzegania ustalonych zasad postępowania wobec dziecka w szkole i w domu.

7. Procedura reagowania wobec niebezpiecznych kontaktów – child grooming

1. Pozyskanie informacji i przyjęcie zgłoszenia – w przypadku uwodzenia dziecka przez Internet osobą zgłaszającą problem może być rodzic/ opiekun prawny, opiekun pracowni informatycznej w placówce lub zaniepokojony rówieśnik ofiary. Ze względu na możliwe konsekwencje incydentu (spotkanie z uwodzicielem w świecie rzeczywistym, wykorzystanie seksualne dziecka w świecie rzeczywistym lub przymuszenie go do odbycia aktywności seksualnej w czasie rozmowy internetowej z użyciem kamerki internetowej oraz nagranie materiału dla celów szantażu) należy działać niezwykle szybko.
2. Ustalenie okoliczności zdarzenia, analiza zdarzenia oraz zebranie i zabezpieczenie dowodów- osoba dysponująca odpowiednią wiedzą techniczną powinna służyć wsparciem rodzicom/opiekunom prawnym w kwestii zabezpieczenia odpowiednich materiałów na prywatnym komputerze ofiary (zrzuty ekranu, zapisy rozmów, wiadomości email oraz w komunikatorach) lub zabezpieczyć je na urządzeniu należącym do placówki.
3. Identyfikacja sprawcy/sprawców- identyfikacja sprawcy w przypadku uwodzenia przez Internet w większości przypadków wykracza poza kompetencje i możliwości placówki, która powinna sprawę przekazać policji.
4. Rozmowa uczestnika zdarzenia z wychowawcą/pedagogiem/psychologiem w zależności od charakteru zdarzenia oraz roli uczestnika (ofiara/świadek). Otoczenie wsparciem i opieką psychologiczno-pedagogiczną uczestników zdarzenia. Małoletni powinien zostać otoczony szczególną opieką psychologiczno-pedagogiczną. Należy zapewnić mu komfort psychiczny, upewnić się, że kontakt z osobą uwodzącą został przerwany oraz przeanalizować sytuację rodzinną. Zdarza się, że dziecko podejmuje kontakt z nieznanymi w sieci z powodów konfliktów rodzinnych lub braku poczucia odpowiedniego wsparcia wśród bliskich. Jeżeli zgłaszającym był rówieśnik należy również objąć go opieką, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na sytuację.

5. Powiadomienie rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia oraz informowaniu ich o podejmowanych działaniach oraz przedstawieniu propozycji wsparcia.
6. Próba uwiedzenia dziecka poniżej 15 roku życia przez Internet jest przestępstwem ściganym z urzędu (Art. 200a Kodeksu karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na policję.
7. Zaleca się skorzystać ze specjalistycznej formy opieki psychologicznej w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi oferowanej przez poradnie specjalistyczne.
8. Dokumentacja dotycząca incydentów związanych z niebezpiecznymi kontaktami online powinna zawierać takie elementy jak: opis przebiegu zdarzenia, osoby uczestniczące, zabezpieczone dowody, zastosowane środki wychowawcze, plan monitoringu zdarzenia oraz notatki służbowe członków zespołu. Rekomenduje się prowadzenie dokumentacji z poszanowaniem prywatności uczestników oraz z zapewnieniem poufności przechowywanych i przetwarzanych danych.

WAŻNE:

- W przypadku ujawnienia innego niebezpiecznego kontaktu (werbunek do sekty lub innej grupy o potencjalnie zagrażających poglądach lub promującej niebezpieczne zachowania), procedura działań powinna przede wszystkim skupić się na ofierze i zapewnieniu jej pomocy psychologicznej. Niebezpieczne kontakty różnego rodzaju są często nawiązywane w przypadku, gdy dziecko przeżywa różnego rodzaju problemy psychiczne czy rodzinne w świecie offline.
- Zaobserwowanie jakiegokolwiek antyzdrowotnego zachowania (samookaleczenia, restrykcyjna dieta, używanie substancji psychoaktywnych) powinno zwrócić uwagę pracownika placówki również na świat online. Tego typu zachowania mogą łączyć się z przynależnością ucznia do jakiejś niebezpiecznej społeczności działającej w Internecie. Rodzice/opiekunowie prawni również powinni zostać poinformowani o takiej możliwości.

8. Procedura reagowania w przypadku sekstingu

1. Pozyskanie informacji i przyjęcie zgłoszenia – w przypadku sekstingu osobą zgłaszającą problem może być rodzic/opiekun prawny lub zaniepokojony rówieśnik ofiary. Pracownik placówki może również sam dokonać przypadkowego wykrycia

sprawy. Ze względu na możliwe konsekwencje incydentu (rozpowszechnienie w Internecie materiałów erotycznych prezentujących dziecko), ale biorąc pod uwagę delikatny charakter sprawy, należy działać sprawnie i z zachowaniem dyskrecji.

2. Ustalenie okoliczności zdarzenia, analiza zdarzenia oraz zebranie i zabezpieczenie dowodów – zjawisko sekstingu może przyjmować różne formy i w zależności od nich, różny zasięg i następstwa. Procedura interwencyjna będzie wyglądała nieco inaczej w każdym przypadku:

Przypadek 1.

Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.

Przypadek 2.

Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do działań cyberprzemocowych na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.

Przypadek 3.

Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej – lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.

3. Identyfikacja sprawcy/sprawców – w zależności formy incydentu sekstingu, jego zasięgu i następstw, identyfikacja sprawcy będzie miała charakter indywidualny. Identyfikacja sprawcy będzie miała większe znaczenie w przypadku sytuacji naruszenia prawa. W innych przypadkach, większy nacisk należy położyć na działania wychowawcze oraz opiekę psychologiczno-pedagogiczną wobec osoby uwiecznionej na materiałach.
4. Rozmowa uczestników zdarzenia z wychowawcą/pedagogiem/psychologiem odpowiednia do charakteru zdarzenia, roli uczestnika (ofiara/świadek) oraz otoczenie wsparciem i opieką psychologiczno-pedagogiczną uczestników zdarzenia. Małoletni powinni zostać otoczeni szczególną i dyskretną opieką psychologiczno-pedagogiczną.

Przypadek 1.

Dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie uczestników zdarzenia, że dalsze rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało inne konsekwencje.

Przypadek 2.

Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku na dyrektora placówki ciąży obowiązek zgłoszenia incydentu na policję. Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (Art. 202 kodeksu karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na policję.

Wszelkie działania wobec osób uczestniczących w incydencie powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami/opiekunami prawnymi.

Przypadek 3.

Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne (patrz: Przypadek 2). W sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy, należy dodatkowo zastosować procedurę: Cyberprzemoc.

5. Powiadomienie rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia oraz informowaniu ich o podejmowanych działaniach i przedstawieniu propozycji wsparcia.
6. Decyzja o ewentualnym poinformowaniu opiekunów powinna być podejmowana przez pedagoga/psychologa, biorącego pod uwagę dobro małoletnich, w zależności od charakteru sytuacji.
7. Powiadomienie policji/sądu rodzinnego w przypadku naruszenia prawa.

W przypadku ujawnienia sytuacji rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem osoby nieletniej należy w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi NIEZWŁOCZNIE powiadomić policję.

9. Procedura reagowania w przypadku naruszenia prywatności dotyczących nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły

1. Zabezpieczenie dowodów nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania – w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms)
2. Zmiana danych identyfikujących tj. hasła, loginy lub kody dostępu – uniemożliwienie kontynuacji procederu naruszenia prywatności (wsparcie nauczyciela informatyki)
3. Wyjaśnienie działań niezgodnych z prawem i usunięcie ich skutków – likwidacja stron internetowych, czy profili w portalach społecznościowych musi odbywać się za zgodą Policji (o ile została powiadomiona)
4. Jeśli sprawcą jest uczeń – kolega ofiary, uczniowie lub rodzice powinni skontaktować się z dyrektorem szkoły, pedagogiem, wychowawcą lub szkolnym koordynatorem zespołu ds. bezpieczeństwa,
5. Jeśli doszło do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych, wykorzystanie wizerunku dziecka przez osobę dorosłą, rodzice powinni skontaktować się bezpośrednio z Policją i powiadomić szkołę
6. W przypadku, gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełniane przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej należy je zabezpieczyć i przekazać Policji,
7. W przypadku znanego sprawcy, który nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo – edukacyjnych uzgodnionych z rodzicami.
8. W sytuacji, gdy sprawcą jest uczeń szkoły, należy w porozumieniu z rodzicami podjąć działania wychowawcze,
 - działania mające na celu uświadomienie sprawcy incydentu o jego nieodpowiednim i nielegalnym charakterze czynu,
 - działania mające na celu nabycie przez sprawcę odpowiedniej wiedzy na temat wagi poszanowania prywatności w codziennym życiu,
 - wpłynięcie na trwałą zmianę postawy sprawcy wobec obowiązujących zasad szacunku i akceptacji dla wizerunku i prywatności,
 - powiadomienie Policji/ Sądu Rodzinnego o czynie sprawcy, biorąc pod uwagę wiek, dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinię wychowawcy i pedagoga.

9. Ofiary incydentów należy otoczyć w porozumieniu z rodzicami opieką pedagogiczno-psychologiczną,
- powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu krzywdzących treści),
 - w sytuacji kiedy naruszenie dobrego wizerunku ofiary znane jest tylko jej rodzicom, szkoła powinna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane,
 - w przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, skierowanie ucznia, za zgodą i we współpracy rodziców, do placówki specjalistycznej bądź objęcie opieką specjalistyczną dziecka na terenie placówki.

10. Procedura reagowania wobec nielegalnych treści, w szczególności treści pornograficznych z udziałem osoby nieletniej

Działania wobec zdarzenia

1. Pozyskanie informacji i przyjęcie zgłoszenia
2. W przypadku kontaktu dziecka z treściami o charakterze pornograficznym (również z udziałem małoletniego – tzw. pornografią dziecięcą) osobą zgłaszającą problem może być rodzic/opiekun prawny, opiekun pracowni informatycznej w placówce lub zaniepokojony rówieśnik ofiary. Należy pamiętać, że kontakt z tego typu treściami mógł zostać wymuszony na dziecku w procesie uwodzenia, jako forma „oswojenia” dziecka z tego rodzaju seksualnością.
3. Ustalenie okoliczności zdarzenia, analiza zdarzenia oraz zebranie i zabezpieczenie dowodów
4. Osoba dysponująca odpowiednią wiedzą techniczną powinna służyć wsparciem rodzicom/opiekunom prawnym, w kwestii zabezpieczenia odpowiednich materiałów na prywatnym komputerze ofiary (zrzuty ekranu, zapisy rozmów, wiadomości email oraz w komunikatorach) lub zabezpieczyć je na urządzeniu należącym do placówki. W przypadku trudności w zanalizowaniu materiału, o pomoc można zwrócić się również do zespołu Dyżurnet.pl, przyjmującego zgłoszenia na temat nielegalnych i szkodliwych treści w sieci.
5. Identyfikacja sprawcy/sprawców
6. Należy rozdzielić osobę sprawcy, który wytworzył materiały, od osoby, która zaprezentowała małoletniemu treści. O ile to możliwe, warto dotrzeć do tej drugiej

osoby. Może zdarzyć się, że treści pokazują sobie nawzajem rówieśnicy. W takiej sytuacji należy poinformować rodziców wszystkich małoletnich zaangażowanych w zdarzenie.

Działania wobec uczestników zdarzenia

1. Rozmowa uczestnika zdarzenia z wychowawcą/pedagogiem/psychologiem odpowiednia do charakteru zdarzenia, roli uczestnika (ofiara/świadek) oraz otoczenie wsparciem i opieką psychologiczno-pedagogiczną uczestników zdarzenia.
2. Małoletni powinien zostać otoczony szczególną opieką psychologiczno-pedagogiczną. Należy zapewnić mu komfort psychiczny, sprawdzić w jaki sposób dziecko dotarło do treści i dalej postępować zgodnie z ustaleniami.
3. W uzasadnionych przypadkach zaleca się skorzystać ze specjalistycznej formy opieki psychologicznej w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi. Kontakt dziecka z materiałami nielegalnymi może mieć znaczący wpływ na jego psychikę.

Należy pamiętać o:

- Powiadomieniu rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia oraz informowaniu ich o podejmowanych działaniach oraz przedstawieniu propozycji wsparcia.
- Powiadomieniu policji/sądu rodzinnego w przypadku naruszenia prawa.

W przypadku ujawnienia sytuacji próby uwiedzenia małoletniego poniżej lat 15 przez osobę dorosłą lub rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego, należy w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi, NIEZWŁOCZNIE powiadomić policję.

PROCEDURY INTERWENCYJNE WOBEC DZIECI I MŁODZIEŻY ZAGROŻONEJ UZALEŻNIENIEM I DEMORALIZACJĄ

1. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych.

1. Nauczyciel odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie, pozostawiając go pod opieką osoby dorosłej (pielęgniarki, innego nauczyciela lub pracownika szkoły).
2. Nauczyciel powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy i pedagoga, sporządza notatkę służbową.
3. O zdarzeniu powinna także zostać poinformowana pielęgniarka szkolna, która w razie konieczności wzywa lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia oraz ewentualnego udzielenia pomocy medycznej.
4. Wychowawca lub pedagog zawiadamia o zaistniałym fakcie dyrektora szkoły oraz rodziców (opiekunów prawnych) ucznia, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania dziecka ze szkoły.
5. W przypadku niemożności skontaktowania się z rodzicami (opiekunami prawnymi), uczeń pozostaje pod opieką pielęgniarki, pedagoga szkolnego lub innego pracownika szkoły do końca urzędowania sekretariatu.
6. W przypadku braku kontaktu z rodzicami (prawnymi opiekunami) dziecka do momentu końca pracy sekretariatu szkoły pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły zawiadamia najbliższą policję.
7. Gdy rodzic (opiekun prawny) odmówi odebrania dziecka lub przybędzie do szkoły w stanie nietrzeźwym, o pozostaniu ucznia w szkole, przewiezieniu do placówki służby zdrowia lub do przekazania go do dyspozycji funkcjonariuszom policji, decyduje lekarz po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły.
8. Pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice ucznia, który jest pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych, odmawia przyścia do szkoły lub gdy uczeń jest agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorszenia lub zagraża życiu albo zdrowiu innych osób.

9. W każdym przypadku, gdy uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych na terenie szkoły, pedagog powiadamia pisemnie policję i Sąd Rodzinny.
10. Wychowawca dokumentuje zdarzenie, sporządzając notatkę z ustaleń.

2. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub innych środków psychoaktywnych podczas wycieczki.

1. Nauczyciel odizolowuje ucznia od reszty uczniów - będących uczestnikami wycieczki, ale ze względu na bezpieczeństwo pozostawia go pod opieką osoby dorosłej.
2. W razie potrzeby, osoby przejmujące opiekę nad uczniem wzywają lekarza w celu ewentualnego udzielania pomocy medycznej.
3. Kierownik wycieczki powiadamia dyrektora szkoły i rodziców (prawnych opiekunów) ucznia o zaistniałej sytuacji.
4. Jeżeli uczeń jest agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorznięcia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób, kierownik wycieczki wzywa policję.
5. Rodzice (opiekunowie) są zobowiązani do odbioru dziecka w sytuacjach kryzysowych na własny koszt, zgodnie z podpisaną deklaracją.
6. Gdy rodzic (prawny opiekun) odmówi odebrania dziecka, lub przybędzie po dziecko w stanie nietrzeźwym o przewiezieniu ucznia do placówki służby zdrowia lub przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom policji decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia, w porozumieniu z kierownikiem wycieczki.
7. Zdarzenie zostaje udokumentowane przez kierownika wycieczki poprzez sporządzenie notatki służbowej.
8. W przypadku braku kontaktu z rodzicem bezzwłocznie powiadamia się policję.

3. Procedura postępowania w sytuacji stwierdzenia palenia tytoniu lub papierosów elektrycznych przez ucznia na terenie szkoły.

1. Nauczyciel nakazuje uczniowi zwrot papierosów i informuje o zdarzeniu wychowawcę klasy lub pedagoga szkolnego.
2. Wychowawca powiadamia o zdarzeniu rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i odnotowuje ten fakt w zeszycie zachowania.
3. W przypadku odmowy oddania przez ucznia papierosów, wychowawca natychmiast wzywa rodziców (prawnych opiekunów) ucznia do szkoły.

4. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem szkolnym przeprowadza rozmowę z uczniem i jego rodzicami.

4. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk.

1. Nauczyciel, zachowując środki ostrożności, zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych), ustalić do kogo należy znaleziona substancja.
2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły i pedagoga, którzy wzywają policję.
3. Po przyjeździe policji nauczyciel niezwłocznie przekazuje funkcjonariuszom zabezpieczoną substancję i informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.
4. Nauczyciel dokumentuje zdarzenie, sporządzając notatkę służbową.

5. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie niebezpieczne narzędzia, przedmioty lub substancję przypominającą narkotyk.

1. Nauczyciel żąda od ucznia przekazania mu niebezpiecznego przedmiotu lub substancji oraz pokazania w obecności innej osoby dorosłej zawartości torby szkolnej, kieszeni własnej odzieży i podejmuje działania zmierzające do ich zabezpieczenia.
2. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia – jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla policji.
3. Nauczyciel o zdarzeniu natychmiast powiadamia wychowawcę i pedagoga szkolnego, którzy informują rodziców (opiekunów) ucznia, wzywają ich do szkoły i jeżeli jest to prawnie możliwe, oddają przedmiot i sporządzają notatkę służbową.
4. W przypadku, gdy uczeń odmawia przekazania niebezpiecznego przedmiotu lub substancji, wychowawca wzywa natychmiast rodziców (opiekunów) do szkoły, a jeśli jest to niemożliwe policję.
5. W przypadku, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że jest to substancja psychoaktywna, pedagog lub wychowawca wzywa policję i rodziców (opiekunów) ucznia.

6. Procedura postępowania nauczyciela, gdy uczeń uniemożliwia prowadzenie lekcji.

1. Nauczyciel prowadzący zajęcia upomina słownie ucznia, przeprowadza z nim rozmowę, a w przypadku braku reakcji, informuje o zachowaniu rodziców (opiekunów prawnych) ucznia osobiście lub wpisując odpowiednią notatkę do dzienniczka lub zeszytu przedmiotowego. Na kolejnej lekcji kontroluje fakt zapoznania się rodzica z notatką.
2. Nauczyciel po przeprowadzonych zajęciach informuje o zdarzeniu wychowawcę i sporządza odpowiednią notatkę w klasowym zeszycie zachowania.
3. W sytuacji wymagającej natychmiastowej interwencji innych osób nauczyciel powiadamia wychowawcę lub pedagoga szkolnego poprzez skierowanie do pokoju nauczycielskiego lub gabinetu pedagoga ucznia z klasy.
4. Korzystając z pomocy przybyłej osoby nauczyciel prowadzący lekcję przekazuje ucznia pod opiekę wychowawcy lub pedagoga.
5. Wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę z uczniem, celem ustalenia przyczyn niewłaściwego zachowania oraz informuje o konsekwencjach takiego zachowania.
6. Wychowawca powiadamia rodziców (opiekunów prawnych) ucznia o zaistniałej sytuacji.
7. Jeśli pojedyncze działania nie przynoszą efektów, a uczeń wciąż uniemożliwia prowadzenie lekcji, należy podjąć cykliczne rozmowy z uczniem oraz zaproponować rodzicom dziecka skorzystanie ze specjalistycznej pomocy.

7. Procedura postępowania w przypadku wagarów

1. Nauczyciele sprawdzają listę obecności uczniów na każdej lekcji, odnotowując nieobecnych i spóźniających się.
2. Wszyscy nauczyciele są zobowiązani regularnie kontrolować frekwencję uczniów na swoich zajęciach lekcyjnych. W przypadku stwierdzenia 4 kolejnych nieobecności tylko na lekcjach z danego przedmiotu (kiedy uczeń jest obecny na pozostałych lekcjach w tym dniu), nauczyciel ma obowiązek zgłosić ten fakt wychowawcy klasy, który podejmie odpowiednie działania.
3. Rodzice mają obowiązek systematycznie kontrolować frekwencję uczniów i informować wychowawcę klasy osobiście, telefonicznie lub pisemnie o przyczynie

nieobecności dziecka trwającej dłużej niż 5 dni. W przypadku braku takiej informacji wychowawca jest zobowiązany skontaktować się z rodzicem ucznia (fakt ten potwierdza zapisem w dzienniku).

4. Nieobecność dziecka w szkole winna być traktowana jako zdarzenie nadzwyczajne i usprawiedliwiane tylko z ważnych powodów w trakcie nieobecności lub w ciągu 7 dni po powrocie ucznia do szkoły. Usprawiedliwienie powinno być wpisane przez rodziców w e-dzienniku, lub w wersji papierowej.
5. W sytuacji przedłużającej się nieobecności ucznia w szkole (ponad 5 dni), kiedy brak jest informacji od rodziców i wychowawcy nie udało się z nimi nawiązać kontaktu osobistego ani telefonicznego, należy zgłosić problem do pedagoga szkolnego, który we współpracy z wychowawcą podejmie odpowiednie działania.
6. Usprawiedliwiane są tylko te godziny, o których rodzic wie i których daty jest w stanie umieścić na usprawiedliwieniu. Szkoła nie honoruje usprawiedliwień, w których rodzic prosi o usprawiedliwienie dziecku wszystkich nieobecności bez powoływania się na konkretne daty.
7. Zwolnienia ucznia z zajęć lekcyjnych lub usprawiedliwienia nieobecności może dokonać wyłącznie rodzic (prawny opiekun) dziecka.
8. Zwolnienia od rodziców w formie pisemnej uczeń przekazuje wychowawcy klasy, a gdy ten jest nieobecny - pedagogowi szkolnemu i dopiero za ich zgodą uczeń może opuścić szkołę.
9. Jeżeli nieusprawiedliwione nieobecności ucznia powtarzają się, wychowawca przeprowadza z uczniem rozmowę dyscyplinującą. Informuje ucznia o konsekwencjach, jakie poniesie z powodu powtarzających się nieobecności na lekcjach. O tym fakcie powiadamia rodziców ucznia i pedagoga szkolnego.
10. Wychowawca wspólnie z pedagogiem organizuje spotkanie z rodzicami (prawnymi opiekunami) ucznia, podczas którego informuje o liczbie godzin nieusprawiedliwionych, konsekwencjach prawnych wynikających z tego faktu, konieczności systematycznej kontroli dziecka w szkole (osobiście lub telefonicznie), zastosowaniu przez szkołę form zaradczych i kontrolnych.
11. Pedagog szkolny obejmuje ucznia indywidualną opieką w celu motywowania go do systematycznego uczęszczania na zajęcia szkolne.
12. Po wyczerpaniu wszystkich możliwych działań pedagogicznych i dalszych wagarów ucznia, Dyrektor wysyła pisemne zawiadomienie do rodziców (prawnych opiekunów) informujące o nieobecności ucznia w szkole, a więc nierealizowaniu przez niego

obowiązku szkolnego. Przez nierealizowanie obowiązku szkolnego należy rozumieć nieusprawiedliwioną nieobecność w okresie jednego miesiąca, na co najmniej 50% obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

13. Gdy uczeń nie spełnia obowiązku szkolnego, Dyrektor kieruje do jego rodziców (prawnych opiekunów) informację zawierającą:
 - a) stwierdzenie, że obowiązek szkolny nie jest realizowany,
 - b) informację, że niespełnienie obowiązku jest zagrożone skierowaniem sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego.
14. W przypadku konieczności skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej. Dyrektor kieruje wniosek o wszczęcie egzekucji administracyjnej do organu prowadzącego.
15. Nieuczęszczanie ucznia do szkoły powoduje skierowanie wniosku do MOPSU, Sądu Rodzinnego i Nieletnich w Gdańsku, kuratora sądowego, policji.
16. O wniosku pedagog powiadamia rodziców (opiekunów prawnych) ucznia.
17. Nieusprawiedliwione godziny lekcyjne mają wpływ na ocenę zachowania ucznia i rozpatrywane są zgodnie z zapisami zawartymi w Statucie szkoły.

8. Procedura postępowania z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze.

1. Wychowawca po pojawieniu się trudności wychowawczych z uczniem przeprowadza ponowną, wnikliwą diagnozę sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia.
2. W stosunku do ucznia sprawiającego problemy wychowawcze, wychowawca podejmuje następujące działania zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania jego problemów szkolnych ucznia:
 - we współpracy z pedagogiem przeprowadza diagnozę problemów wychowawczych i emocjonalnych ucznia oraz planuje tok postępowania z wychowankiem,
 - informuje rodziców (prawnych opiekunów) dziecka o istniejących trudnościach i zapoznaje ich z działaniami jakie zostaną podjęte w szkole w stosunku do ucznia jednocześnie zobowiązując rodziców do rzetelnej współpracy,
 - w przypadku utrzymujących się trudności z uczniem, nauczyciel inicjuje spotkania z członkami zespołu wychowawczego i zespołu nauczycieli uczących w danej klasie celem uzyskania pomocy i wsparcia w przezwyciężaniu problemów wychowawczych,

- po przeanalizowaniu sytuacji wychowawca może zasugerować przeprowadzenie badań psychologicznych lub psychiatrycznych, rzetelnie informując rodzica o znaczeniu opinii w dalszej edukacji ucznia,
 - na spotkaniu Rady Pedagogicznej lub zespołu nauczycieli uczących w klasie, wychowawca szczegółowo zapoznaje grono nauczycielskie z zaistniałym problemem, przedstawia dotychczasowe działania oraz stan faktyczny na dany dzień. Rada Pedagogiczna ustala dalszy tok postępowania z uczniem.
3. W stosunku do ucznia, którego postępowanie nie ulega poprawie mimo podjętych działań pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły zawiadamia Sąd Rodzinny.
 4. W przypadku gdy Sąd Rodzinny zastosował środek zaradczy wobec ucznia w postaci nadzoru kuratorskiego o zachowaniu ucznia na bieżąco informowany jest kurator.

9. Procedura postępowania w sprawach spornych (konfliktowych).

1. Konflikt pomiędzy uczniami na terenie klasy rozstrzyga wychowawca klasy. Pomocą służy mu pedagog szkolny. W sytuacjach długotrwałego, ostrego konfliktu o udział w spotkaniu wyjaśniającym i zamykającym konflikt proszeni są rodzice uczniów.
2. Konflikt między uczniami z różnych klas rozstrzyga pedagog szkolny we współpracy z wychowawcami klas. W sytuacjach długotrwałego i ostrego konfliktu o udział w spotkaniu wyjaśniającym i zamykającym konflikt proszeni są rodzice uczniów.
3. Konflikt między uczniem i nauczycielem rozstrzyga pedagog szkolny wspólnie z wychowawcą ucznia. W sytuacjach długotrwałego i ostrego konfliktu o udział w spotkaniu wyjaśniającym proszeni są rodzice ucznia oraz dyrektor szkoły.

10. Procedura postępowania w przypadku agresji słownej ucznia.

1. Nauczyciel bądź pracownik szkoły, będący świadkiem agresji słownej zobowiązany jest do natychmiastowej, stanowczej reakcji słownej na zaistniałą sytuację:
 - reaguje słownie na zachowanie ucznia i powstrzymuje dalszą agresję słowną,
 - wyjaśnia z uczniem zaistniałą sytuację,
 - zgłasza fakt do wychowawcy lub pedagoga szkolnego,
 - notuje zaistniałe wydarzenie w zeszycie uwag, sporządza notatkę służbową.

2. Wychowawca lub pedagog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem (lub uczniami) biorącymi udział w zachowaniu agresywnym, celem ustalenia przyczyn zdarzenia.
3. Wychowawca informuje sprawców agresji słownej o konsekwencjach takiego zachowania oraz powiadamia rodziców o zaistniałej sytuacji.
4. W przypadku powtarzających się aktów agresji słownej lub pojawiającego się nasilenia przejawów agresji słownej u ucznia wychowawca lub pedagog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem w obecności rodziców (prawnych opiekunów) ucznia. Zobowiązuje rodziców do podjęcia odpowiednich działań wychowawczych.
5. W przypadku agresji słownej skierowanej do nauczyciela lub innych pracowników szkoły pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły zobowiązany jest do podjęcia działań zgodnie z procedurą postępowania w przypadku naruszenia godności pracownika szkoły.

11. Procedura postępowania nauczyciela, w przypadku wystąpienia sytuacji przemocowej/ bójki między uczniami.

1. Nauczyciel słownie i stanowczo reaguje na zaistniałą sytuację, doprowadza do przerwania incydentu, rozdziela i odizolowuje sprawcę od ofiary.
2. W razie potrzeby jest zobowiązany do udzielenia uczniom pierwszej pomocy przedmedycznej i wezwania pielęgniarki szkolnej.
3. Nauczyciel zgłasza przypadek agresji wychowawcom uczniów, których ta sytuacja dotyczy i pedagogowi szkolnemu, sporządza notatkę służbową.
4. Wychowawcy i pedagog szkolny rozmawiają z ofiarą i sprawcą (oddzielnie) oraz ewentualnymi świadkami, w celu wyjaśnienia sytuacji.
5. Wychowawca lub pedagog szkolny informuje rodziców (prawnych opiekunów) uczniów o zdarzeniu, poucza rodziców ofiary o możliwości złożenia zawiadomienia na policji.
6. Jeżeli doszło do naruszenia godności ucznia, jego nietykalności cielesnej lub zachodzi podejrzenie popełnienia czynu karalnego, pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły informuje policję lub/i Sąd Rodzinny.

12. Procedura postępowania wobec ucznia, którego zachowanie zagraża bezpieczeństwu innych.

1. Nauczyciel lub inny pracownik reaguje na zachowanie agresywne i przerywa je.

2. Nauczyciel informuje wychowawcę klasy.
3. Wychowawca i nauczyciel przeprowadzają z uczniem (uczniami) rozmowę dyscyplinującą, wyjaśniają zajście.
4. Wychowawca informuje rodziców o zaistniałej sytuacji i prosi ich o przybycie do szkoły.
5. Wychowawca przeprowadza rozmowę z rodzicami i uczniami, zobowiązuje do zaniechania agresywnych zachowań i monitoruje zachowanie ucznia.
6. Jeżeli sytuacja się powtarza, wychowawca informuje pedagoga i dyrektora szkoły. Wychowawca wraz z pedagogiem, w porozumieniu z rodzicami, próbuje rozwiązać problem. O dokonanych ustaleniach wychowawca informuje dyrektora szkoły i przekazuje mu swoją notatkę.
7. Gdy agresywne zachowania utrzymują się, odbywa się spotkanie, w którym biorą udział: wychowawca, rodzice/prawni opiekunowie ucznia, pedagog i dyrektor szkoły. Ustalają wspólne działania przeciwdziałające zjawisku agresji. Dyrektor informuje rodziców, że w przypadku utrzymującego się zachowania ucznia, po wykorzystaniu wszystkich możliwości ze strony szkoły, powiadamia policję lub sąd rodzinny.

13. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia faktu kradzieży na terenie szkoły.

1. Nauczyciel po otrzymaniu informacji od ucznia o kradzieży, przeprowadza z poszkodowanym i świadkami rozmowę w celu ustalenia okoliczności zdarzenia.
2. Nauczyciel podejmuje działania zmierzające do ustalenia sprawcy kradzieży i zwrotu skradzionego mienia poszkodowanemu, z wyłączeniem jednak przeszukania domniemanego sprawcy.
3. Nauczyciel, który podjął wstępną interwencję, przekazuje informację o zdarzeniu wychowawcy klasy poszkodowanego i sprawcy oraz pedagogowi szkolnemu, sporządza notatkę służbową.
4. Wychowawca lub pedagog, jeżeli istnieje taka konieczność, kontynuują wyjaśnianie okoliczności zdarzenia, przeprowadzają rozmowy z poszkodowanym, sprawcą (jeżeli udało się go ustalić), świadkami.
5. Wychowawca wspólnie z pedagogiem przeprowadza rozmowę ze sprawcą zdarzenia (jeżeli udało się jego ustalić) oraz jego rodzicami (opiekunami prawnymi). Rozmowa

obejmuje informacje o ustalonych okolicznościach zdarzenia, ustalenie formy i terminu zwrotu skradzionego mienia, sposobu ukarania sprawcy.

6. Wychowawca wspólnie z pedagogiem przeprowadzają rozmowę z poszkodowanym i jego rodzicami (opiekunami prawnymi) przekazując ustalenia podjęte podczas spotkania ze sprawcą i jego rodzicami (opiekunami prawnymi).
7. W uzasadnionym przypadku pedagog i wychowawca w porozumieniu z dyrektorem szkoły podejmują decyzję o zawiadomieniu policji. O tym fakcie informuje rodziców (prawnych opiekunów) poszkodowanego i sprawcy.

14. Procedura postępowania w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia mienia szkolnego przez ucznia.

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły będący świadkiem zdarzenia podejmuje interwencję mającą na celu powstrzymanie dalszych działań sprawców, a następnie powiadamia wychowawcę lub pedagoga szkolnego, sporządza notatkę służbową.
2. W przypadku nieznanego sprawcy, osoba stwierdzająca uszkodzenie mienia ustala podstawowe okoliczności zdarzenia, a następnie informuje pedagoga szkolnego lub dyrektora.
3. Wychowawca, a w przypadku jego nieobecności pedagog przeprowadza rozmowę dyscyplinującą ze sprawcą zdarzenia, ustala sposób jego ukarania.
4. Wychowawca lub pedagog informuje o zdarzeniu rodziców (opiekunów prawnych) sprawcy i przekazuje sprawę dyrektorowi, który ustala sposób i termin naprawienia szkody.
5. W przypadku stwierdzenia dużej szkody pedagog w porozumieniu z dyrektorem szkoły podejmuje decyzję o zawiadomieniu policji.

15. Procedura postępowania w przypadku ucznia zagrożonego demoralizacją

1. Nauczyciel/wychowawca przeprowadza z uczniem rozmowę na temat jego zachowania.
2. Informuje rodziców/opiekunów prawnych pisemnie przez e-dziennik o niewłaściwym zachowaniu dziecka. Zobowiązuje rodziców do przeprowadzenia rozmowy wychowawczej z dzieckiem.
3. Pedagog szkolny przeprowadza rozmowę wychowawczą z uczniem, przedstawia konsekwencje wynikające z dalszego niewłaściwego postępowania. Zobowiązując ucznia do poprawnego zachowania.

4. W sytuacji, gdy zachowanie ucznia w dalszym ciągu budzi niepokój, wychowawca informuje o tym pedagoga szkolnego oraz dyrektora szkoły.
5. Pedagog szkolny wzywa do szkoły rodziców ucznia/prawnych opiekunów i informuje ich o problemach wynikających z zachowania ucznia. Jeśli jest to uzasadnione, proponuje rodzicom przeprowadzenie diagnozy dziecka w poradni psychologiczno-pedagogicznej. Diagnozuje sytuację szkolną i rodzinną ucznia. Zobowiązuje się rodziców/prawnych opiekunów ucznia do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
6. W przypadku ponownego łamania przez ucznia norm społecznych (lub jeśli zachodzi taka potrzeba, w przypadku pierwszego incydentu) zostaje zwołany zespół oddziałowy, na którym omówione zostaną dalsze kroki postępowania w ramach planu naprawczego oraz kary statutowe.
7. W sytuacji, gdy nieletni wykazuje przejawy demoralizacji, dopuścił się czynu karalnego na terenie szkoły, bądź nie realizuje obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, dyrektor szkoły może, za zgodą rodziców albo opiekuna ucznia oraz ucznia, zastosować, jeżeli jest to wystarczające, środek oddziaływania wychowawczego w postaci:
 - pouczenia,
 - ostrzeżenia ustnego albo ostrzeżenia na piśmie,
 - przeproszenia pokrzywdzonego,
 - przywrócenia stanu poprzedniego,
 - wykonania określonych prac porządkowych (rodzaj prac porządkowych ustalany będzie w trakcie posiedzenia zespołu oddziałowego, stosownie do danej sytuacji).
8. W przypadku braku zainteresowania ze strony rodziców współpracą ze szkołą na rzecz dziecka lub braku poprawy w zachowaniu ucznia, pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję (specjalistę do spraw nieletnich).
9. Dyrektor ma obowiązek zawiadomienia sądu rodzinnego o demoralizacji, popełnieniu czynu zabronionego lub braku realizacji obowiązku szkolnego oraz nauki w przypadku, kiedy rodzic/opiekun prawny ucznia lub uczeń nie wyrazi zgody na propozycję zastosowania środków oddziaływania wychowawczego.

16. Procedura w przypadku popełnienia przez ucznia czynu karalnego

1. Osoba będąca świadkiem zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły.
2. Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia
3. W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę.
4. Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców (opiekunów prawnych) ucznia o zaistniałym przypadku.
5. Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich policji.
6. Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych, jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach:
 - art. 50a – posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym,
 - art. 51 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego,
 - art. 69 – umyślne niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków,
 - art. 74 – niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków ostrzegawczych,
 - art. 76 – rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny,
 - art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków,
 - art. 87 – prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu,
 - art. 119 – kradzież lub przywłaszczenie,
 - art. 122 – paserstwo, czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży,
 - art. 124 – niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy,
 - art. 133 – spekulacja biletami,
 - art. 143 – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.
7. Działania wobec ofiary czynu karalnego:

8. Osoba, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź wezwać lekarza, w przypadku, kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły.
9. Obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia - ofiary czynu karalnego.
10. Następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.
11. W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

17. Procedura postępowania w przypadku naruszenia godności osobistej pracownika szkoły.

1. W przypadku naruszenia godności osobistej nauczyciel lub inny pracownik informuje o zdarzeniu pedagoga lub dyrektora szkoły i sporządza notatkę opisującą zdarzenie.
2. Pedagog ustala przebieg zajścia i świadków zdarzenia, przeprowadza z nimi rozmowę.
3. Pedagog wzywa do szkoły rodziców (opiekunów prawnych) ucznia, informuje o zdarzeniu i dalszym postępowaniu wobec ucznia.
4. Zawiadomienie policji odbywa się na wniosek poszkodowanego pracownika szkoły (*nauczyciel, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny Dz.U.Nr 88, poz.553, z późn. zm.*).
5. W sytuacji wyjątkowej (zagrożenia życia, nieobecności dyrektora lub pedagoga) nauczyciel/pracownik szkoły zawiadamia niezwłocznie o zdarzeniu policję.

PROCEDURY INTERWENCYJNE W SYTUACJI PODEJRZENIA ZANIEDBANIA DZIECKA LUB PRZEMOCY DOMOWEJ

1. Procedura postępowania wobec ucznia niedożywionego i zaniedbanego

W przypadku powstania podejrzenia, że uczeń jest zaniedbywany w domu:

1. Wychowawca klasy dokonuje obserwacji ucznia, a następnie przeprowadza z nim rozmowę celem ustalenia jego sytuacji domowej (w szczególności, czy rodzice zajmują się nim, czy rozmawia z nimi swoich problemach, czy spożywa w domu posiłki i jak często, czy do szkoły dostaje drugie śniadanie, czy rodzice spożywają w domu alkohol i jak często, jak się do dziecka zwracają, czy pomagają mu w nauce, czy spędzają z nim wolny czas).
2. Po rozmowie z uczniem i biorąc pod uwagę własne obserwacje i uzyskane już wcześniej informacje, wychowawca klasy podejmuje działania, których celem jest pomoc uczniowi. Z dokonanych ustaleń sporządza notatkę.
3. O dokonanych ustaleniach wychowawca informuje dyrektora szkoły oraz pedagoga szkolnego, przekazując im swoją notatkę.
4. Wychowawca klasy kontaktuje się z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia celem umówienia spotkania w szkole. W spotkaniu tym biorą udział: wychowawca klasy, rodzice/prawni opiekunowie ucznia, pedagog szkolny oraz dyrektor szkoły. Podczas spotkania podjęta zostaje próba wyjaśnienia sytuacji i ustalenia przyczyny zaniedbania ucznia. Jeżeli przyczyną zaniedbania ucznia jest zła sytuacja finansowa rodziny, wówczas uczestnicy spotkania ustalają zasady postępowania z uczniem i sposoby udzielenia pomocy zarówno jemu, jak i jego rodzinie. Podejmuje się decyzję o ewentualnym złożeniu wniosku do ośrodka pomocy społecznej oraz poinformowaniu rady rodziców w celu objęcia dziecka pomocą (pomocą w nauce, dożywianiem).
5. Gdy okaże się, że przyczyną zaniedbania ucznia jest demoralizacja (alkoholizm, narkomania w rodzinie, przemoc, niewydolność wychowawcza) i sytuacja nie zmienia się, wówczas dyrektor szkoły informuje o ustaleniach policję i sąd rodzinny.

2. Procedura postępowania szkoły w sytuacji krzywdzenia dziecka w rodzinie.

1. Nauczyciel, który podejrzewa, że uczeń jest ofiarą przemocy domowej informuje o tym fakcie wychowawcę, a ten pedagoga szkolnego.

2. Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem, w zależności od sytuacji, przeprowadza rozmowę z dzieckiem, prosi pielęgniarkę szkolną o pomoc w dokonaniu wywiadu lub podejmuje inne przewidziane prawem czynności zmierzające do rozpoznania sprawy.
3. Nauczyciel, specjalista, pielęgniarka zobowiązani są do udzielenia bezpośredniej pomocy w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia dziecka. W przypadku gdy nie ma zgody rodziców na poddanie dziecka badaniu lekarskiemu lub jeżeli taka zgoda nie jest możliwa do uzyskania natychmiast, pedagog szkolny ma prawo wysłać faksem wniosek do sądu rejonowego o zgodę na poddanie dziecka takiemu badaniu.
4. Jeżeli po rozmowie z dzieckiem podejrzenia się potwierdzają lub istnieje uzasadniona obawa, że dziecko jest ofiarą przemocy, pedagog wspólnie z wychowawcą zakłada rodzinie Niebieską Kartę, informuje o przemocy policję i Sąd Rodzinny. W przypadku rodziny objętej dozorem, o swoich podejrzeniach niezwłocznie powiadamia kuratora rodziny. Zadaniem prowadzącego jest sporządzenie notatki. Ponadto należy ocenić stopień zagrożenia bezpieczeństwa dziecka i ustalić, kto z rodziny może zapewnić mu bezpieczeństwo.
5. Pedagog zabezpiecza ewentualne dowody, przy czym nie ma obowiązku dokonywania oceny wiarygodności.
6. Nauczyciele, wychowawca, specjaliści ściśle współpracują ze sobą w celu prowadzenia obserwacji.
7. Pedagog wspólnie z wychowawcą i w porozumieniu z dyrektorem szkoły przeprowadza rozmowę z rodzicami (opiekunami prawnymi) dziecka. Informuje o podejrzeniu stosowania przemocy wobec dziecka i niedostatecznej nad nim opieki oraz o konsekwencjach takiego postępowania, założeniu Niebieskiej Karty i wskazuje formy pomocy. Pedagog sporządza notatkę z przeprowadzonej rozmowy, którą podpisują również rodzice (opiekunowie prawni) dziecka.
8. Wychowawca i pedagog szkolny na bieżąco monitorują sytuację rodzinną ucznia, udzielają mu wsparcie. Biorą także udział w spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego działającego przy Ośrodku Pomocy Społecznej.
9. Na terenie placówki koordynowana jest praca z dzieckiem, monitorowanie sytuacji, dbając o poufność.

Procedura Niebieskiej Karty!!!

3. Procedura postępowania szkoły w sytuacji przemocy wobec dziecka z niepełnosprawnością – interwencja prawna.

Przypisy prawa jak również instytucje je stosujące, powinny osobę do 18. Roku życia traktować jak szczególny podmiot prawa i zapewnić jej specjalną ochronę legislacyjną. Obowiązek ochrony dziecka spoczywa na osobach, które w danym momencie sprawują nad nim opiekę. W przypadku szkoły jest to dyrektor oraz wszyscy nauczyciele.

Kodeks karny stwierdza, że kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Jeżeli czyn określony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10, a jeżeli następstwem czynu jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Zaniedbanie na gruncie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego określone jest jako zagrożenie dobra dziecka. Sąd rodzinny i opiekuńczy obowiązany jest działać z urzędu w każdej sytuacji kiedy potrzeby dziecka: fizyczne, emocjonalne, intelektualne, ekonomiczne, kulturalne, edukacyjne nie są zaspokajane oraz występuje zagrożenie dobra dziecka.

Postępowanie nauczyciela wobec ucznia, który stał się ofiarą przemocy

- 1) W pierwszej kolejności pracownik, który podejrzewa, że dziecko jest ofiarą przemocy powinien zawiadomić o tym fakcie pedagoga, pedagoga specjalnego, psychologa, wychowawcę i dyrektora szkoły. Jeżeli dziecko doznaje przemocy fizycznej od któregoś z rówieśników powinno się zawiadomić również rodziców (prawnych opiekunów) dziecka.
- 2) Następnie wybrany specjalista powinien zaprosić ucznia na rozmowę. Dobrze gdyby była to rozmowa sam na sam. Specjalista powinien zapewnić warunki do swobodnej rozmowy i zadbać o to, aby rozmowa odbywała się w takim pomieszczeniu do którego nikt nie wejdzie w trakcie jej trwania.
- 3) Specjalista po rozmowie z dzieckiem, powinien spisać notatkę służbową z tej rozmowy. Jeżeli istnieje taka potrzeba powinien on poinformować o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do dyrektora szkoły.

- 4) Specjalista wzywa do szkoły rodziców/opiekunów prawnych przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz uczniem, w obecności wychowawcy klasy lub/i dyrektora szkoły.
- 5) Dyrektor szkoły może postanowić o utworzeniu „grupy roboczej”, która ma na celu interwencję w sprawie dziecka. Jeżeli dziecko doznaje przemocy fizycznej od któregoś z rówieśników do grupy roboczej powinno się także zaprosić rodziców (opiekunów prawnych) dziecka.
- 6) Specjalista powinien sporządzić opis sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka na podstawie rozmów z uczniem, nauczycielami, wychowawcą i rodzicami oraz plan pomocy dziecku, który uwzględniałby przede wszystkim sposoby zapewniania dziecku bezpieczeństwa oraz opis wsparcia jakie szkoła może zaoferować dziecku a także informację o specjalistycznych placówkach pomocy dziecku jeżeli istnieje taka potrzeba.
- 7) Specjalista ustala z rodzicami/opiekunami prawnymi plan pomocy dziecku, poprzez określanie sposobu powstrzymania przemocy wobec dziecka, zobowiązanie do skonsultowania dziecka i rodziny z odpowiednimi profesjonalistami, ustala harmonogram kontaktów z osobami profesjonalistami, ustala harmonogram kontaktów z osobami i instytucjami wspierającymi rodzinę w sytuacji przemocy wobec dziecka. Powinien także poinformować o konsekwencjach prawnych przemocy wobec dziecka i obowiązkach szkoły w tym zakresie.

Jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że dziecko jest ofiarą przemocy –nieważne czy fizycznej, czy psychicznej, zwłaszcza w przypadku, gdy rodzice/opiekunowie prawni odmawiają podjęcia działań proponowanych przez szkołę, dyrektor pracujący z dzieckiem powinien podjąć interwencję prawną. Interwencja prawna rozumiana jest jako powiadomienie odpowiednich instytucji: policji, prokuratury, sądu rodzinnego i nieletnich o przestępstwie lub zagrożeniu dobra dziecka , w celu podjęcia przez te instytucje działań w ramach swoich obowiązków służbowych. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa

- 1) Powiadomienia należy dokonać drogą pisemną. Do policji lub prokuratury składamy zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (powinno mieć krótką, jasną formę). Do zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wystarczy tzw. wiarygodna wiadomość, a nie pewność popełnienia przestępstwa. To organy wymiaru

sprawiedliwości mają za zadanie zebrać dowody i ustalić czy przestępstwo zaistniało czy nie.

- 2) Zawiadomienie należy zgłosić do instytucji właściwej ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa.
- 3) Zawiadomienie składa organ/osoba uprawniona do reprezentowania szkoły.
- 4) Jeżeli organ reprezentujący instytucję odmawia złożenia zawiadomienia, powinien je złożyć pracownik szkoły bezpośrednio zaangażowany w sprawę (jest to jego prawny obowiązek).
- 5) Złożenie zawiadomienia nie jest uwarunkowane zgody rodziców/opiekunów prawnych małoletniego pokrzywdzonego. Poinformowanie ich o działaniach szkoły zależy od woli instytucji składającej zawiadomienie.
- 6) Prokuratura ma obowiązek zawiadomić o wszczęciu, odmowie wszczęcia albo o umorzeniu śledztwa szkołę, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie.
- 7) Jeśli szkoła nie zostanie w ciągu 6 tygodni powiadomiona o wszczęciu albo odmowie wszczęcia śledztwa, może wnieść zażalenie do prokuratury na bezczynność organu.
- 8) Na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa przysługuje zażalenie, które należy złożyć w ciągu 7 dni od otrzymania postanowienia sądu rejonowego, wydział karny właściwego ze względu na miejsce popełniania przestępstwa.

Wniosek o wgląd w sytuację rodzinną

- 1) Wniosek należy wysłać do sądu rodzinnego i nieletnich, właściwego ze względu na miejsce faktycznego pobytu dziecka.
- 2) Wniosek może złożyć każdy, kto uważa, że dobro dziecka w rodzinie jest zagrożone.
- 3) Sąd wszczyna postępowania z urzędu.
- 4) We wniosku należy podać imię i nazwisko i adres dziecka. Wniosek może zawierać opis sytuacji dziecka, ocenę tej sytuacji, propozycję rozwiązania tej sytuacji lub propozycję działań jakie może podjąć szkoła, a na które nie zgadzają się rodzice/opiekunowie prawni.

PROCEDURY INTERWENCYJNE W SYTUACJI RYZYKOWNYCH ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH BĄDŹ PRZEMOCY SEKSUALNEJ

1. Procedura postępowania w sytuacji wykorzystania seksualnego wobec dziecka bądź innych czynności seksualnych w szkole

W przypadku zgłoszenia przez osobę dorosłą bądź dziecko:

- ✓ zebranie informacji i sporządzenie notatki (brak sugerujących pytań)
- ✓ wstępna rozmowa z dzieckiem (o ile to możliwe)
- ✓ opis stanu psychofizycznego dziecka
- ✓ powiadomienie rodziców
- ✓ rozmowa ze sprawcą jeśli jest uczniem szkoły i powiadomienie jego rodziców
- ✓ zgłoszenie sprawy do organów ścigania

W przypadku podejrzenia na podstawie obserwacji objawów u dziecka:

- ✓ zebranie informacji i sporządzenie dokładnej notatki na temat sytuacji dziecka (brak sugerujących pytań)
- ✓ opis objawów i konsultacje specjalistyczne
- ✓ wstępna rozmowa z dzieckiem (o ile to możliwe) i weryfikacja
- ✓ powiadomienie rodziców
- ✓ rozmowa ze sprawcą jeśli jest uczniem szkoły i powiadomienie jego rodziców
- ✓ zgłoszenie sprawy do organów ścigania

Wstęp

Wykorzystywanie seksualne dzieci to aktywność seksualna z udziałem dziecka podjęta przez dorosłego, nastolatka lub starsze dziecko. Kiedy osoba dorosła podejmuje aktywność seksualną z udziałem dziecka – to mamy do czynienia z wykorzystywaniem seksualnym dziecka, które jest przestępstwem niezależnie do okoliczności. Kiedy w aktywności seksualnej uczestniczy inne dziecko lub nastolatek, to sytuacja nie zawsze jest równie jasna. Wykorzystywanie seksualne dzieci odnosi się do zachowań z kontaktem fizycznym oraz do zachowań bez kontaktu fizycznego.

Zachowania z kontaktem fizycznym obejmują:

- ✓ Dotykanie genitaliów dziecka (penisa, jąder, sromu, piersi lub odbytu) w celu doznania seksualnej przyjemności lub z innego powodu nie związanego ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem.
- ✓ Nakłanianie dziecka do dotykania genitaliów innej osoby lub do seksualnych zabaw.

- ✓ Umieszczanie przedmiotów lub części ciała w sromie lub pochwie, w ustach albo w odbycie dziecka w celu uzyskania seksualnej przyjemności lub z innych powodów nie związanych ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem.

Zachowania bez kontaktu fizycznego obejmują:

- ✓ Pokazywanie dziecku materiałów pornograficznych.
- ✓ Pokazywanie dziecku genitaliów innej osoby.
- ✓ Fotografowanie dziecka w seksualnych pozach.
- ✓ Zachęcanie dziecka do obserwowania lub słuchania aktów seksualnych – w rzeczywistości albo na nośnikach audio-video
- ✓ Przyglądanie się dziecku, kiedy się rozbiera lub korzysta z toalety, często bez jego wiedzy (to zjawisko bywa nazywane „podglądactwem” lub „voyeuryzmem”).

W przypadkach niepokojących zachowań uczniów w szkole, mogących świadczyć o tym, że dziecko jest ofiarą wykorzystywania seksualnego ważne jest aby nauczyciel znał sytuację rodzinną dziecka, stan jego zdrowia, historię jego życia oraz umiał dostrzec zmiany w zachowaniu dziecka aby właściwie ocenić z jakich powodów dziecko prezentuje określone niepokojące zachowania.

Erotyzacja dziecka:

- ✓ prowokacyjne i uwodzicielskie zachowania seksualne dziecka w stosunku do osób z otoczenia,
- ✓ nasiloną masturbacją dziecięcą nieadekwatną do fazy rozwoju psychoseksualnego,
- ✓ erotyczna twórczość dziecka – gdy w rysunkach, malowankach, dziecka zaczynają dominować elementy seksualne,
- ✓ agresja seksualna wobec innych dzieci,
- ✓ angażowanie rówieśników i młodszych dzieci w nietypową aktywność seksualną – jeżeli dziecko w wieku przedszkolnym w zabawach odtwarza stosunek seksualny, kontakty oralne lub analne, to jest to niepokojący sygnał mogący świadczyć o tym, że było ono uwikłane w aktywność seksualną przez osoby dorosłe,
- ✓ nieadekwatny do poziomu rozwoju dziecka język dotyczący sfery seksualnej,
- ✓ podejmowanie wczesnej i nasilonej aktywności seksualnej.

Problemy emocjonalne dziecka:

- ✓ silne poczucie winy u dziecka, wynikające z tego iż czuje się ono odpowiedzialne
- ✓ za zachowanie seksualne podejmowane wobec niego,
- ✓ poczucie bycia złym, innym, gorszym – dziecko ma wrażenie, że to co je spotkało wynika z tego iż jest ono złe, niegodziwe,
- ✓ poczucie nadmiernego wstydu związanego z przekroczeniem granic intymnych,
- ✓ dawanie do zrozumienia, że ma się jakąś straszną tajemnicę – dorosły podejmujący kontakt seksualny z dzieckiem często mówi mu, że nie może o tym nikomu powiedzieć
- ✓ poczucie stygmatyzacji – dziecku wydaje się, że jest inne niż rówieśnicy z powodu doznanego urazu,
- ✓ negatywny stosunek do własnego ciała, poczucie zbrukania i wstrętu,

Zachowania autodestrukcyjne:

- ✓ samookaleczenia,
- ✓ próby samobójcze,
- ✓ zaburzenia jedzenia (bulimia, anoreksja),
- ✓ uzależnienia (np. nadużywanie alkoholu, narkotyków),
- ✓ prostytutka dziecięca,

Dolegliwości psychosomatyczne np. bóle brzucha, nudności, wymioty, zaburzenia miesiączkowania,

Objawy nerwicowe np. wtórne moczenie nocne, zanieczyszczanie się kałem, zaburzenia snu, koszmary senne,

Problemy szkolne:

- ✓ zaburzenia koncentracji uwagi,
- ✓ nagłe obniżenie wyników w nauce,
- ✓ unikanie zajęć wychowania fizycznego,
- ✓ problemy w relacjach rówieśniczych.

Wymienionym objawom mogą towarzyszyć również objawy somatyczne, które trudne są do zaobserwowania przez nauczyciela w szkole.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie

Dyrektor lub wicedyrektor szkoły, pedagog i psycholog szkolny. W przypadku ich nieobecności – osoba upoważniona przez dyrektora.

Sposób działania

1. Działania natychmiastowe:

- ✓ Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska.
- ✓ Nauczyciel lub inny pracownik szkoły powinien powiadomić dyrektora, pedagoga i psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań uczniów w szkole, mogących świadczyć o tym, że dziecko jest ofiarą wykorzystywania seksualnego (pedagog zajmuje się aspektami prawnymi, a psycholog diagnozą i pomocą dziecku pokrzywdzonemu).
- ✓ W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych wobec niego bądź wobec rówieśnika, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach.
- ✓ Zebranie informacji przez pedagoga i psychologa szkolnego od osoby zgłaszającej – zebranie wszelkich informacji na temat dziecka, które można uzyskać na podstawie rozmów z rodzicami, opiekunami, sąsiadami, pracownikiem socjalnym bądź innymi osobami, znającymi dziecko i jego sytuację życiową oraz sporządzenie notatki na ten temat. Sporządzenie, w miarę możliwości i posiadanych informacji, opisu stanu psychofizycznego dziecka.
- ✓ Pedagog i psycholog kontaktują się z dzieckiem - jest to etap gdzie główną rolą jest wysłuchanie dziecka, zapewnienie możliwego komfortu psychicznego i poczucia bezpieczeństwa. Ważnym jest, by pamiętać, że nie jest to i nie powinno być właściwe przesłuchanie. Dziecko początkowo powinno mieć możliwość wyboru osoby, z którą rozmawia oraz tempa i ilości ujawnianych faktów. Często taka rozmowa przebiega kilku etapowo: dziecko „oswaja się” z podejmowanym tematem. W przypadku, gdy dziecko decyduje się powiedzieć komuś o doznawanej przemocy prosi o dochowanie tajemnicy, jednak nie można obiecywać mu tego, ze względu na konieczność zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i zakończenia aktów krzywdzenia. Należy wyjaśnić dziecku konieczność zgłoszenia sprawy i podjąć natychmiastową, intensywną pracę z dzieckiem, aby doprowadzić do zgłoszenia sprawy odpowiednim organom. W razie potrzeby należy udzielić pierwszej pomocy, wezwać pogotowie ratunkowe. Jeśli

istnieją jakieś materiały dowodowe istotnym jest zabezpieczenie ich, a w przypadku szkodliwych treści należy je zablokować w miarę możliwości.

- ✓ Gdy zdobyte informacje mogą świadczyć o popełnieniu przestępstwa (np. gwałtu), pedagog wraz z psychologiem szkolnym w porozumieniu z dyrektorem szkoły powiadamiają o zajściu rodziców/opiekunów ucznia (należy dokładnie zdiagnozować sytuację w razie gdyby sprawcą była osoba ze środowiska rodzinnego i zachować szczególną ostrożność). Pedagog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę.
- ✓ Rozmowa ze sprawcą (jeśli sytuacja dotyczy ucznia szkoły) - pedagog sporządza notatkę służbową z rozmów ze sprawcą - data i miejsce rozmowy, opis przebiegu zdarzenia, jeżeli podczas rozmowy obecny jest psycholog bądź wychowawca to składają podpis.
- ✓ Powiadomienie rodziców lub prawnych opiekunów sprawcy (jeśli sytuacja dotyczy ucznia szkoły) - data i miejsce rozmowy, jeżeli podczas rozmowy obecny jest psycholog bądź wychowawca to składają podpis.
- ✓ Pedagog i psycholog w porozumieniu z dyrektorem szkoły zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Pedagog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę.
- ✓ Dyrektor szkoły i psycholog w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustalają działania pomocowe dla dziecka pokrzywdzonego, w celu zapewnienia opieki i udzielenia wsparcia emocjonalnego, jak również objęcie sprawcy pomocą psychologiczno-pedagogiczną (jeśli sprawcą jest uczeń szkoły).
- ✓ NIE należy konfrontować sprawcy i ofiary!!!
- ✓ Monitoring

2. Działania pomocowe:

- ✓ diagnoza - ocena stanu emocjonalnego dziecka oraz diagnoza rodziny i najbliższego otoczenia dziecka. Psycholodzy, specjaliści w dziedzinie przemocy seksualnej prowadzą diagnozę dotyczącą trzech obszarów życia dziecka: rozwoju indywidualnego, postaw rodzicielskich oraz zasobów środowiskowych.
- ✓ opracowanie planu pomocy opierającego się na analizie wszystkich obszarów podlegających diagnozie i uwzględnia podjęcie działań na rzecz dziecka i jego rodziny w tych obszarach, w których rodzina nie ma możliwości samodzielnego radzenia sobie.

Należy uwzględnić następujące dziedziny, w których podejmowane będą działania: praca indywidualna z dzieckiem, praca z systemem rodzinnym oraz współpraca z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

- ✓ koordynacja pracy instytucji zaangażowanych w pomoc dziecku i rodzinie - Przez koordynację należy rozumieć zgłaszanie potrzeb na poszczególne działania pomocowe do odpowiednich instytucji, monitorowanie ich realizacji i efektów oraz sprawdzanie, czy nie powiela się tych samych oddziaływań w różnych placówkach. Taka współpraca jest możliwa tylko przy sprawnym przepływie informacji i wzajemnym wspomaganiu się profesjonalistów z różnych placówek w swoich działaniach.

2. Działania profilaktyczne:

- ✓ Dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o konieczności podjęcia działań profilaktycznych w zakresie przedmiotowej sprawy na podstawie przeprowadzonych badań diagnostycznych dotyczących zagrożeń wobec uczniów.
- ✓ Wychowawcy klas oraz specjaliści (pedagodowie i psychologowie szkolni) winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie

2. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły pracownik powinien powiadomić wychowawcę klasy i/lub pedagoga/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą.
2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach
3. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.

4. Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowania, wychowawca, pedagog lub psycholog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim
5. Wychowawca wzywa rodziców (opiekunów prawnych) ucznia i przeprowadza rozmowę, zobowiązując ich do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. Ustala z rodzicami dalsze wspólne postępowanie w tej sprawie.
6. W sytuacji kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie lub gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody i nie przynoszą one spodziewanych efektów (a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub policję – Wydział ds. Nieletnich.
7. Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa, pedagog/psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem zawiadamia o zajściu rodziców (opiekunów prawnych) ucznia, najbliższą jednostkę policji, Pedagog dokumentuje całe zdarzenie, sporządzając notatkę służbową.
8. Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły.
9. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły, jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję.

3. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia

1. W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu
2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia

ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia.

3. Dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły.
4. Wychowawca klasy i pedagog szkolny winien podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań
5. Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców (opiekunów prawnych) ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne
6. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

4. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów

1. W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły.
2. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców (opiekunów prawnych) ucznia.
3. W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń/uczennica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców (opiekunów prawnych) ucznia.
4. Wychowawca winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
5. Jeżeli rodzice (opiekunowie prawni) ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach

demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich).

6. W sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.
7. Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły.
8. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję.
9. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami (opiekunami prawnymi) ucznia sprawcy na temat zdarzenia.
10. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami (opiekunami prawnymi) ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa dziecięcego w celu zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.

5. Procedura postępowania w przypadku ciąży u niepełnoletniej uczennicy

1. Nauczyciel, który dowiedział się, że uczennica jest w ciąży, niezwłocznie informuje o tym wychowawcę klasy i dyrektora szkoły.
2. Wychowawca klasy, pedagog szkolny i dyrektor szkoły spotykają się, aby zebrać więcej informacji o uczennicy oraz o jej sytuacji rodzinnej.
3. Wychowawca, psycholog, pedagog szkolny przeprowadza rozmowę z uczennicą, starając się ustalić, czy rodzice już wiedzą o jej ciąży oraz czy ciąża nie jest wynikiem przestępstwa (gwałtu). Jeśli ciąża jest wynikiem przestępstwa należy powiadomić odpowiednie organy.
4. Wychowawca klasy, psycholog, pedagog szkolny i dyrektor szkoły ustalają formy pomocy, jakie zaproponują uczennicy oraz szczegóły dotyczące sposobu przeprowadzenia rozmowy z uczennicą i jej rodzicami lub prawnymi opiekunami.

5. W sytuacji, gdy rodzice lub opiekunowie prawni nie wiedzą jeszcze o ciąży i uczennica boi się im o tym powiedzieć, może prosić o pośredniczenie w poinformowaniu ich o swojej sytuacji. Wychowawca w porozumieniu z psychologiem i pedagogiem szkolnym podejmują stosowne działania z zachowaniem szczególnej ostrożności i dyskrecji.
6. Wychowawca w obecności psychologa, pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły informuje uczennicę i jej rodziców lub opiekunów prawnych o możliwych formach pomocy ze strony szkoły. Wyjaśnia szczegółowo warunki i zasady korzystania z każdej z przedstawionych form pomocy. Odpowiada na pytania i wątpliwości.
7. Uczennica z rodzicami lub opiekunami prawnymi podejmuje (w ustalonym terminie – tydzień od przekazania im informacji) decyzję w sprawie form pomocy, z których chcieliby skorzystać. O podjętej decyzji informują wychowawcę klasy i dyrektora.
8. Wychowawca klasy, dyrektor i rodzice lub opiekunowie prawni uczennicy podejmują działania niezbędne do przyznania uczennicy - zależnie od dokonanego wyboru - nauczania indywidualnego lub indywidualnego toku nauki.
9. Wychowawca i wyznaczeni nauczyciele wdrażają uzgodniony z rodzicami lub prawnymi opiekunami uczennicy sposób realizacji obowiązku szkolnego.
10. Każdy przypadek ciąży nieletniej poniżej 15 roku życia należy zgłosić do prokuratury.
11. Wychowawca klasy, psycholog i pedagog szkolny uzgadniają rodzaj i sposób świadczenia pomocy i wsparcia (psychologicznego, organizacyjnego). Podejmują działania kształtujące pozytywne postawy rówieśników (np. spotkania ze specjalistami, warsztaty z empatii i tolerancji). Mogą ponadto przeprowadzić, np. z udziałem lekarza lub innego specjalisty, zajęcia podnoszące poziom wiedzy z zakresu świadomej prokreacji, inicjacji seksualnej, antykoncepcji.
12. Dyrektor informuje radę pedagogiczną o ciąży uczennicy oraz o uzgodnionym sposobie postępowania. Przypomina o potrzebie zachowania dyskrecji oraz o tym, że nauczyciele są zobowiązani do nie ujawniania spraw poruszanych na zebraniu rady pedagogicznej, które mogą naruszać dobra osobiste uczniów lub ich rodziców.

6. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole

1. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska.

2. W pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego
3. W przypadku potwierdzenia informacji o psychicznym lub fizycznym molestowaniu zarówno przez osoby będące częścią społeczności szkolnej jak i w przypadku pojawienia się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę policji
4. Dyrektor szkoły powinien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu
5. Wychowawcy klas oraz pedagog/psycholog szkolny winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie
6. W przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice ucznia oraz policja
7. Dyrektor powinien wezwać do szkoły rodziców ucznia
8. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem
9. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami ucznia na temat zdarzenia i pozyskanych przez ucznia informacji
10. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami ustali działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki na uczennicą/uczniem

7. Procedura postępowania w przypadku ujawnienia problemu sekstingu w szkole

1. Ujawnienie przypadku sekstingu
Informacja o wykonaniu/otrzymaniu/przesyłaniu/publikowaniu intymnych materiałów przez ucznia/uczennicę może dotrzeć do nauczyciela, pedagoga z różnych źródeł. Zdarzenie może być zgłoszone przez osobę wysyłającą materiał sekstingowy, jej rodziców, osobę, która otrzymała materiał sekstingowy, jej rodziców i świadków.
2. Powiadomienie dyrektora.
Dyrektor szkoły, wychowawca i pedagog szkolny dokonują analizy zdarzenia. Po ustaleniu okoliczności zdarzenia dokonaniu podejmują odpowiednie kroki.
3. Rozmowa uczniem/uczniemi

Pedagog szkolny, wychowawca lub inna osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły zbiera informacje na temat zjawiska sekstingu. Rozmawia z dzieckiem, które zrobiło, wysłało lub opublikowało swoje intymne zdjęcia/film albo otrzymało od kogoś tego typu materiały. Informuje ucznia o możliwych konsekwencjach. Zbiera informacje na temat ewentualnej sytuacji i miejsca udostępnienia. Zabezpiecza dostępne dowody i zbiera informacje na temat zagrożenia bezpieczeństwa dziecka.

Jeśli materiał nie został nigdzie przesłany, należy zachęcić do usunięcia go z telefonu.

Gdy materiał został przesłany, należy skontaktować się z odbiorcą w celu jego usunięcia:

- a. uczeń kontaktuje się z osobą, której to wysłał materiał,
- b. pedagog szkolny zaprasza rodziców ucznia na rozmowę i obliuguje ich do usunięcia tego konkretnego materiału

Jeżeli treści są dostępne online, należy jak najszybciej usunąć materiał.

Jeśli wiemy, kto zamieścił materiał:

- uczeń kontaktuje się z osobą, której wysłał/od której otrzymał materiał,
- pedagog szkolny zaprasza rodziców ucznia na rozmowę i obliuguje ich do usunięcia tego konkretnego materiału

Jeśli sprawca jest nieznany:

- dyrektor zgłasza nadużycie do administratora
- w przypadku naruszenia wizerunku podejmuje interwencję prawną.

4. Kontakt z rodzicami

Pedagog szkolny, wychowawca informuje rodziców/opiekunów prawnych o obserwacjach dotyczących ucznia w w/w obszarze oraz o działaniach szkoły. Rodzic/opiekun prawny otrzymuje wsparcie i pomoc, w tym informacje o specjalistycznych instytucjach świadczących pomoc. Zapoznaje, w miarę możliwości, z materiałem dowodowym, podejmuje współpracę z rodzicami/opiekunami prawnymi w celu udzielenia wsparcia dziecku.

5. Zapewnienie wsparcia uczniowi na terenie szkoły bądź polecenie specjalistycznej placówki

Uczeń zostaje objęty pomocą psychologiczno – pedagogiczną na terenie szkoły oraz wskazuje się mu instytucje wspierające szkołę, placówki specjalistyczne, gdzie może otrzymać fachową pomoc.

6. Podjęcie interwencji prawnej.

Interwencja prawna przeprowadzona przez szkołę możliwa jest w przypadku naruszenia prawa:

- naruszenie wizerunku – art. 202 kk (publikowanie wizerunku nagiej osoby małoletniej – rozpowszechnienie pornografii z udziałem małoletniego),
- art.191 a. (utrwalanie i publikowanie wizerunku nagiej osoby lub w trakcie czynności seksualnej).

7. Wsparcie informacyjne.

Pedagog szkolny, wychowawca w celu uzyskania porady dotyczącej dalszych działań w stosunku do sytuacji sekstingu w sieci, informacji dotyczących zabezpieczenia dowodów, wskazówek dotyczących bezpośredniej pomocy specjalistycznej, przekazuje uczniowi, jego rodzicowi/prawnemu opiekunowi kontakt z Telefonem dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci 800 100 100. Kontakt jest możliwy pod bezpłatnym numerem telefonu 800 100 100 od poniedziałku do piątku w godz. 12.00-18.00, jak również poprzez formularz: „Zadaj nam pytanie” na stronie <http://800100100.pl/napisz> oraz e-mail: pomoc@800100100.pl

8. Dokumentacja zgłoszenia.

Pedagog szkolny dokonuje opisu sytuacji (okoliczności, dowody, osoby biorące udział w zdarzeniu, podjęte działania, ustalenia z poszczególnymi uczniami).

Opisuje działania podjęte przez szkołę np. kontakt z rodzicami, rozmowa z uczniem, zaproponowanie pomocy psychologicznej poza szkołą).

9. Monitorowanie sytuacji.

Pedagog szkolny, wychowawca pozostaje w stałym kontakcie z poszkodowanym uczniem i jego rodzicami/opiekunami prawnymi. Systematycznie upewnienia się, czy nie jest np. potrzebne dalsze wsparcie.

W sytuacji rozpowszechniania materiału sekstingowego, jeżeli dochodzi do krzywdzenia, stosuje się procedury reagowania w sytuacji cyberprzemocy.

8. Procedura postępowania w przypadku wystąpienia ekshibicjonizmu

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły powinien powiadomić wychowawcę klasy i pedagoga/psychologa szkolnego oraz dyrektora szkoły o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą.

2. W przypadku gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie mu anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez tych, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach.
3. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje i zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.
4. Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog lub psycholog przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim.
5. Wychowawca może wezwać rodziców/opiekunów prawnych ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem.
6. W sytuacji kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierzędu) dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rejonowy wydział rodzinny i nieletnich lub policję – wydział ds. nieletnich.
7. Pedagog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę.

PROCEDURY INTERWENCYJNE W SYTUACJI WYSTĄPIENIA ZABURZEŃ EMOCJONALNYCH I ZACHOWAŃ SUICYDALNYCH

1. Procedura w sytuacji podejrzenia zaburzeń emocjonalnych

INTERWENCJA

1. W każdym przypadku podejrzenia występowania u ucznia objawów zaburzeń* (dziwnego zachowania) nauczyciel lub pracownik szkoły zachęca ucznia do spotkania z pedagogiem/psychologiem, ponadto zgłasza ten fakt do wychowawcy i pedagoga/psychologa.
2. Nauczyciel/pracownik odnotowuje zaistniałą sytuację i umieszcza informację doteczki ucznia, w której znajdować się będą wszelkie informacje na temat postępowania wobec ucznia. Następnie informuje rodzica ucznia niepełnoletniego.
3. Pedagog/psycholog przekazuje wychowawcy, nauczycielom informacje zwrotne dotyczące sposobów postępowania wobec ucznia z problemem.
4. W sytuacji unikania pomocy psychologicznej przez ucznia pedagog/psycholog informuje o zaistniałej sytuacji rodziców wskazując instytucje pomocy oraz sporządza notatkę ze spotkania potwierdzoną podpisem rodzica.
5. W przypadku zgłoszenia trudności przez samych uczniów lub rodziców następuje ścisła współpraca na płaszczyźnie dziecko-rodzic-szkoła, koordynowana przez pedagoga lub psychologa szkolnego.
6. W przypadku kiedy uczeń nie decyduje się na korzystanie z pomocy pedagogiczno-psychologicznej w szkole, rodzic ma obowiązek zapewnić pomoc dziecku w innej placówce, co oświadcza na piśmie i potwierdza stosownym zaświadczeniem.
7. Wychowawca informuje pedagoga/psychologa raz w miesiącu o sytuacji szkolnej ucznia objętego opieką specjalistyczną.
8. W przypadku wysokiej absencji wychowawca zobowiązuje rodziców do przedstawienia zwolnienia lekarskiego i pyta o możliwości pomocy ze strony szkoły.

*PROCEDURY DOTYCZĄ GŁÓWNIEM ZABURZEŃ Z NASTĘPUJĄCYCH OBSZARÓW: LĘKOWE, OBSESYJNO-KOMPULSYWNE, SOMATYCZNE; NASTROJU, JEDZENIA I PSYCHOTYCZNE.

KRYTERIA DIAGNOSTYCZNE ZABURZEŃ EMOCJIONALNYCH UCZNIÓW

Zaburzenia lękowe:

- ataki paniki: pojawiają się nagle, towarzyszy im nagłe uczucia przerażenia i objawy somatyczne: bóle w klatce piersiowej, palpacje serca, spłyconie oddechu, zawroty głowy, dolegliwości w okolicy brzucha, uczucia nierealności i lęk przed śmiercią.
- lęk uogólniony: niepokój, nerwowość lub podekscytowanie, łatwe męczenie się, drażliwość, napięcie mięśniowe, problemy z zasypianiem, wstawaniem lub niespokojny sen/ niewysypianie się, problemy z koncentracją lub uczucie pustki w głowie. Do symptomów można również zaliczyć nudności, wymioty i przewlekłe bóle żołądka.

W szkole najczęściej lęki objawiają się: ucieczki z lekcji, wysoka absencja, unikanie wypowiedzi i odpowiedzi ustnej w czasie lekcji, unikanie kontaktu wzrokowego, spuszczone głowa, częste wizyty w toalecie czy w gabinecie pielęgniarki tłumaczone bólem głowy, brzucha; podwyższone ciśnienie, szybki oddech, pocenie się, problemy z koncentracją, drżenie głosu, ciała; ukrywanie twarzy we włosach; rozdrażnienie lub niepokój.

Zaburzenia obsesyjno- kompulsywne:

W szkole najczęściej objawiają się: symetryczne układanie przedmiotów na ławce, częste poprawianie ubrania i przedmiotów znajdujących się wokół, częste mycie różnych części ciała (ręce), napięcie mięśniowe ramion, przesadna sztywność ciała, drżenie; spłycone emocje, liczenie przedmiotów w pomieszczeniu (lamp, krzeseł, schodów), czynności przymusowe niekontrolowane typu: okrzyk, uszczypnięcie kogoś, wystukiwanie odpowiedniej liczby lub kopanie w krzesło/stół.

Nerwice somatyczne:

W szkole najczęściej objawiają się: powtarzające się bóle głowy, bóle brzucha, palpacje serca, drżenie dłoni, wysokie lub niskie ciśnienie, omdlenia, zawroty głowy, nudności, biegunki.

Zaburzenia nastroju-depresja

W szkole najczęściej objawiają się: obniżenie nastroju bądź utrata zainteresowań oraz brak zdolności odczuwania przyjemności, utrata wagi, brak łaknienia, nadmierna senność, uczucie ciągłego zmęczenia, poczucie nieuzasadnionej winy, obniżenie poczucia własnej wartości, obniżenie sprawności myślenia, zaburzenia uwagi i koncentracji, niemożność podjęcia decyzji,

myśli samobójcze realizowane bądź nie, brak chęci w uczestniczeniu w lekcjach w-f, zapominanie, wycofywanie się z życia społecznego, ucieczki z lekcji.

2. Procedura postępowania w przypadku samookaleczenia ucznia.

1. Każdy, kto wie o samookaleczeniu ucznia zobowiązany jest natychmiast powiadomić wychowawcę, dyrektora /pedagoga szkolnego.
2. Odizolować ucznia od klasy, pamiętając, aby nie zostawiać go samego, - pomoc pedagoga/psychologa.
3. Rozeznać sytuację – sprawdzić czy posiada narzędzie, którym dokonał samookaleczenia, poznać przyczyny zaistniałego zdarzenia.
4. Udzielić pomocy, jeśli jest taka potrzeba wezwać pogotowie
5. Powiadomić niezwłocznie rodziców/ opiekunów prawnych.
6. Ustalić świadków zdarzenia.
7. Po ponownym pojawieniu się dziecka w szkole objąć ucznia wzmożoną opieką pedagogiczną i obserwacją.
8. Jeśli samookaleczenie ma miejsce w domu, a rodzic poinformował o zajściu szkołę, konieczne jest przekazanie rodzicom informacji o instytucjach udzielających pomocy psychologicznej.

3. Procedura postępowania w przypadku zaistnienia próby samobójczej.

1. Nauczyciel lub pracownik szkoły będący świadkiem próby samobójczej na terenie szkoły, jest zobowiązany do udzielenia pierwszej pomocy przedmedycznej uczniowi, wezwania pielęgniarki szkolnej, pogotowia ratunkowego, poinformowania dyrektora szkoły, pedagoga oraz zabezpieczenia miejsca zdarzenia.
2. Dyrektor szkoły zapewnia dziecku bezpieczeństwo, poprzez stałą obecność osoby dorosłej oraz izolację ucznia od grupy rówieśniczej.
3. Pielęgniarka lub pedagog powiadamia rodziców (opiekunów) ucznia, policję organ prowadzący szkołę. Dyrektor szkoły powiadamia wyżej wymienione organy, jeśli powziął informacje o próbie samobójczej ucznia także poza terenem szkoły.
4. Pielęgniarka szkolna lub pedagog przekazuje ucznia rodzicom (prawnym opiekunom) lub służbom ratunkowym.

5. Pedagog szkolny lub wychowawca sugeruje rodzicom (prawnym opiekunom) ucznia konieczność przeprowadzenia badań psychiatrycznych dziecka.

4. Procedura postępowania w przypadku śmierci ucznia

1. Otrzymanie wiadomości, że osoba bliska stała się ofiarą katastrofy, wypadku samochodowego, zabójstwa czy samobójstwa jest „ciosem” psychologicznym dla bliskich. Rodzina i przyjaciele mogą wręcz utożsamiać się z cierpieniem, jakiego doświadczyła ofiara.
2. Najbardziej drastycznym przeżyciem jest śmierć dzieci, które naturalnie nie powinny odchodzić przed osobami dorosłymi. Wszystkie reakcje typowe dla żałoby są, w przypadku rodziców, którzy stracili dziecko, wyjątkowo silne i długo trwające. Zwłaszcza gniew, zgorzkniałość i samoobwinianie, poczucie winy. O śmierci ucznia lub nauczyciela, która miała miejsce na terenie szkoły lub w związku z zajęciami szkolnymi, wycieczkami, koloniami itp. powinien poinformować rodzinę dyrektor szkoły lub osoba upoważniona. Dotyczy to oczywiście sytuacji, kiedy jest na to czas. Pozostałe przypadki pozostają w gestii policji, lekarzy itp.
3. Powiadamianie o śmierci zawsze powinno się odbywać twarzą w twarz. Należy unikać powiadamiania za pomocą telefonu lub poczty, jeśli jest to tylko możliwe. Powinno się odbywać w mieszkaniu, nigdy w progu drzwi.
4. Prawidłowe powiadamianie o śmierci musi spełnić następujące warunki:
 - a) dostarczyć niezbędne informacje;
 - b) udzielić pierwszego wsparcia dla ofiar;
 - c) ochronić godność;
 - d) okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
5. Powiadomienie powinno odbyć się w czasie możliwie jak najkrótszym od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób mu najbliższych.
6. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenie, cukrzyca itp.), które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską.

7. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się, przez co najmniej dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcje osoby powiadamianej. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.
8. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze, bez „owijania w bawełnę” i dorabiania różnych historii. Np. „Mam dla pani / pana bardzo złą wiadomość: pani/pana bliski nie żyje”. Powinno się wyrazić współczucie, przykrość i zrozumienie. Tak jak w przypadku standardowych kondolencji. Należy zachować się empatycznie, w razie potrzeby udzielić wsparcia fizycznego np. objąć osobę, podać chusteczkę do nosa.
9. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakich będzie wymagała osoba powiadamiana. Osoby te często czują potrzebę dowiedzenia się szczegółów dotyczących śmierci bliskiego, okoliczności itp. (jak, w jaki sposób, kiedy, gdzie). Udzielane informacje powinny być proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych, odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.
10. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego – zaproponować pomoc w zawiadamianiu innych bliskich, zapytać się czy jest coś, co możemy zrobić dla rodziny zmarłego.
11. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawiać rodziny i bliskich zmarłego samych, bez opieki. Powinien zostać pracownik socjalny lub psycholog, tak długo, aż minie pierwsza reakcja – szok lub pojawią się osoby bliskie np. członkowie rodziny, znajomi, przyjaciele. Należy podać swoje dane kontaktowe (telefon, ewentualnie adres), aby udzielić informacji lub / i wsparcia, w razie potrzeby. Aby rodzina ofiary nie czuła się pozostawiona sama sobie. Podać namiary instytucji udzielających wsparcia (np. psychologowie).
12. Jeżeli rodzina zmarłego nie znajduje się w miejscu zamieszkania, należy powiadomić sąsiadów o potrzebie kontaktu z rodziną (powodem jest wydarzenie nadzwyczajne, interwencja z udziałem medyków itp.), natomiast nie należy udzielać szczegółowych informacji sąsiadom, nie należy wspominać o śmierci, aby to nie oni zawiadomili rodzinę zmarłego.
13. Rodzina nie może dowiadywać się o śmierci ucznia z mediów lub od osób trzecich. Obowiązek informowania leży po stronie personelu szkoły, dyrekcji.
14. Absolutnie unikać należy powierzania zadania informowania o śmierci dzieciom lub nastolatkom.

Żałoba po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej)

Działania interwencyjne:

- poinformuj nauczycieli, wychowawców;
- przypomnij zasady kierowania dyskusją z elementami odreagowania z uczniami, na potrzeby godzin wychowawczych, innych lekcji
- poinformuj uczniów na forum klasy;
- opowiedz o okolicznościach śmierci, uwzględniając życzenia rodziny zmarłego;
- stwórz możliwość uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych, uroczystościach o charakterze „wspominkowym” itp.

PROCEDURY INTERWENCYJNE W SYTUACJI ZAISTNIENIA WYPADKU UCZNIĄ, NAGŁEGO ZACHOROWANIA I KONIECZNOŚCI UDZIELENIA PIERWSZEJ POMOCY

1. Procedura postępowania w sytuacji zaistnienia lekkiego wypadku ucznia, nie wymagającego interwencji lekarza (powierzchowne zranienie, stłuczenie, itp.)

1. Po stwierdzeniu zdarzenia należy ucznia odprowadzić do gabinetu pielęgniarki szkolnej celem udzielenia pierwszej pomocy. Nauczyciel telefonicznie lub osobiście prosi o pomoc w odprowadzeniu ucznia do gabinetu pielęgniarki szkolnej innego nauczyciela lub pracownika szkoły.
2. W razie nieobecności pielęgniarki ucznia należy odprowadzić do sekretariatu szkoły, gdzie pomocy udziela nauczyciel.
3. zdarzeniu i jego przyczynach nauczyciel informuje wychowawcę, sporządza notatkę służbową.
4. Pielęgniarka szkolna lub wychowawca informuje o zaistniałym wypadku rodziców (opiekunów prawnych) ucznia, którzy w razie potrzeby muszą odebrać dziecko ze szkoły.
5. Jeżeli przyczyną zdarzenia była wadliwość lub niesprawność użytych narzędzi, nauczyciel natychmiast wycofuje je z użytkowania.

2. Procedura udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej.

1. Po stwierdzeniu, że wypadek, któremu uległ uczeń, wymaga specjalistycznej pomocy, należy doprowadzić dziecko do gabinetu pielęgniarki szkolnej lub wezwać ją na miejsce zdarzenia. Nauczyciel, który ma lekcje, telefonicznie bądź osobiście prosi o pomoc w odprowadzeniu ucznia do gabinetu pielęgniarki szkolnej innego nauczyciela lub pracownika szkoły.
2. Pod nieobecność pielęgniarki szkolnej pomocy udziela nauczyciel prowadzący zajęcia, wychowawca klasy, pedagog szkolny, psycholog lub inny pracownik szkoły.
3. Pierwsza pomoc przedlekarska w przypadku osób nie posiadających kwalifikacji medycznych ogranicza się do wykonania opatrunku, ułożenia dziecka w odpowiedniej pozycji, wykonania sztucznego oddychania oraz masażu serca, niedopuszczenia do sytuacji zagrożenia życia.

4. W sytuacji udzielenia pomocy przez nauczyciela prowadzącego w tym czasie zajęcia z większą grupą uczniów, jest on zobowiązany do ustalenia opiekuna dla pozostałych uczniów. Pozostawienie reszty klasy bez opieki jest niedopuszczalne.
5. Pielęgniarka lub osoba udzielająca pomocy natychmiast powiadamia rodziców (opiekunów prawnych) ucznia oraz pogotowie ratunkowe, jeżeli istnieje taka potrzeba.
6. Po przybyciu do szkoły rodzice (opiekunowie prawni) przejmują odpowiedzialność za dziecko i w razie konieczności zabrania dziecka do szpitala, udają się tam razem z nim.
7. W razie konieczności przewiezienia dziecka do szpitala przez pogotowie ratunkowe, opiekę nad nim sprawuje rodzic, jeżeli zdążył już dotrzeć do szkoły. W innym przypadku razem z dzieckiem do szpitala musi jechać pracownik pedagogiczny szkoły (wychowawca, pedagog szkolny, nauczyciel).

3. Procedura postępowania w sytuacji zaistnienia wypadku powodującego ciężkie uszkodzenie ciała lub ze skutkiem śmiertelnym.

1. W sytuacji, kiedy nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, należy natychmiast wezwać pogotowie ratunkowe, a do czasu jego przybycia w miarę możliwości udzielać poszkodowanemu pierwszej pomocy.
2. Jeżeli w wyniku wypadku nastąpił zgon osoby poszkodowanej, nauczyciel prowadzący zajęcia edukacyjne zabezpiecza miejsce zdarzenia i natychmiast wzywa na jego miejsce policję oraz dyrektora szkoły.
3. Dyrektor szkoły informuje o zdarzeniu rodziców oraz organ prowadzący szkołę, a w przypadku zatrucia – państwowego inspektora sanitarnego.
4. Do czasu przybycia policji lub rozpoczęcia prac przez zespół powypadkowy, dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły, zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczanie osób niepowołanych tak, by było możliwe pełne ustalenie okoliczności i przyczyn zdarzenia.
5. Celem ustalenia okoliczności zdarzenia dyrektor powołuje zespół powypadkowy.
6. Naoczny świadek zdarzenia niezwłocznie sporządza notatkę opisującą zdarzenie.

PROCEDURY POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POŻARU LUB INNEGO ZAGROŻENIA

1. Instrukcja alarmowa i ewakuacji na wypadek pożaru

1. Za stan bezpieczeństwa pożarowego w obiekcie szkoły, odpowiada dyrektor szkoły. Zapewniając jego ochronę przeciwpożarową, obowiązany jest w szczególności do:
 - przestrzegania przeciwpożarowych wymagań budowlanych, instalacyjnych i technologicznych,
 - wyposażenia budynku, obiektu lub terenu w sprzęt pożarniczy i ratowniczy oraz środki gaśnicze zgodnie z obowiązującymi przepisami,
 - zapewnienia osobom przebywającym w budynku, obiekcie lub terenie bezpieczeństwa i możliwość ewakuacji (otwarte lub przygotowane do natychmiastowego otwarcia oraz widoczne w dymie oznakowane wyjścia ewakuacyjne, kierunki ewakuacji),
 - przygotowania budynku, obiekt lub teren do prowadzenia akcji ratowniczej,
 - ustalenia sposobu postępowania na wypadek pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.
2. Jednym z obowiązków kierowników obiektów użyteczności publicznej jest wykonanie instrukcji bezpieczeństwa pożarowego.
3. Instrukcja bezpieczeństwa pożarowego powinna określać:
 - potencjalne źródła powstania pożaru i drogi jego rozprzestrzeniania, zasady zapobiegania powstawania pożaru,
 - zasady zabezpieczenia prac niebezpiecznych pożarowo,
 - zasady zabezpieczenia obiektu w podręczny sprzęt gaśniczy,
 - zasady postępowania na wypadek powstania pożaru,
 - zasady prowadzenia ewakuacji,
 - zasady prowadzenia szklenia pracowników w zakresie ochrony przeciwpożarowej.
4. Do zapoznania się z instrukcją i przestrzegania jej ustaleń zobowiązani są wszyscy pracownicy, także pracownicy obcych firm wykonujących jakiegokolwiek prace na terenie placówki.
5. Podstawowym zadaniem każdej instrukcji jest zapewnienie bezpieczeństwa w konkretnym obiekcie, którego architektury już się nie zmieni.

6. Konieczne są wskazówki organizacyjne pozwalające na przeprowadzenie szybkiej i bezpiecznej ewakuacji.

2. Procedury postępowania w różnych sytuacjach zagrożenia zdrowia/ życia

1. Podczas ulatniania gazu z butli. Gaz w budynku szkoły (i innym) pojawić się może z wielu przyczyn. Najczęściej w wyniku rozszczelnienia instalacji, nieostrożnego obchodzenia się z urządzeniami zasilanymi gazem (odkręcenie kurka lub zagaszenie/zalanie palnika w urządzeniu nieposiadającym odcięcia dopływu gazu na taką ewentualność), celowego działania lub jego zaniechania,
2. Rozpylenia gazu innego niż ziemny dla osiągnięcia celu zamierzonego (zaplanowanego) przez sprawcę, itp. Jeżeli osoba wchodząca do budynku szkoły, lub w nim przebywająca poczuje charakterystyczną woń gazu ziemnego lub innego, którego nie jest w stanie zidentyfikować, w szczególności, gdy gaz działa drażniąco na drogi oddechowe i oczy, koniecznie należy:
 - zawiadomić pogotowie gazowe,
 - dyrektora szkoły,
 - administratora budynku,
 - nie wpuszczać do budynku żadnych innych osób (uczniów) do chwili, gdy nie zostanie przez specjalistów ustalone źródło woni i wydana stosowna decyzja,
 - na polecenie dyrektora, a w przypadku nie cierpiącym zwłoki – samodzielnie – podjąć decyzję o ewakuacji osób już przebywających w budynku,
 - nie włączać oświetlenia elektrycznego ani żadnych urządzeń elektrycznych
 - (UWAGA – już palącego się oświetlenia – NIE WYŁĄCZAĆ!!!),
 - nie używać otwartego ognia (nie zapalać zapalek, zapalniczek),
 - zamknąć zawór gazu,
 - otworzyć szeroko okna,
 - najszybciej jak to możliwe – opuścić budynek,
 - udzielić wyczerpujących informacji przybyłej ekipie specjalistów pogotowia,
 - zastosować się do wskazówek udzielanych przez osoby uprawnione.
3. Użytkowanie budynku szkoły zgodnie z przeznaczeniem, wznowić po powzięciu wiadomości od osób uprawnionych o ustaniu zagrożenia.

3. EWAKUACJA

SYGNAŁ ALARMOWY

1. Sygnałem alarmowym do podjęcia ewakuacji jest: **przerywany dźwięk dzwonka trwający 3 minuty lub tak długo, aż wszyscy opuszczą budynek.**
2. Sygnał powinien znaleźć się w instrukcji ppoż. umieszczonej w miejscu widocznym dla każdej osoby przebywającej w budynku.
3. Sygnał alarmowy w razie pożaru może włączyć każdy, kto zauważy ogień.
4. W innym przypadku decyzje podejmuje dyrektor szkoły

PO USŁYSZENIU ALARMU

1. Pracownicy sekretariatu mające dostęp do telefonu dzwonią pod nr 112 podając informację
 - co się pali
 - rodzaj obiektu
 - adres i swoje imię i nazwisko.
2. Woźna, sprzątaczką i pozostali pracownicy administracyjni szkoły natychmiast otwierają drzwi prowadzące na zewnątrz budynku i pomagają wyprowadzać dzieci na zewnątrz, kierując je do miejsca I etapu ewakuacji znajdującego się na boisku szkolnym.
3. Osoby, pod których opieką przebywa w czasie zdarzenia młodzież, mają za zadanie zająć się jedynie tą grupą, która jest pod ich nadzorem, jej ewakuacją i bezpieczeństwem.
4. Jeżeli zdarzenie ma miejsce w czasie lekcji, nauczyciel nakazuje uczniom powstać i niezwłocznie opuścić budynek, informując, którą klatką schodową odbywa się ewakuacja (najbliższą wyjścia z klasy)
5. Młodzież musi być poinformowana, gdzie znajduje się miejsce I etapu ewakuacji (informację przekazują wychowawcy w ramach godziny wychowawczej, oraz bezpośrednio w chwili ewakuacji nauczyciel prowadzący zajęcia)
6. Na czoło grupy należy wyznaczyć nieformalnego przywódcę grupy klasowej.
7. Nauczyciel wychodzi ostatni, koniecznie zabierając ze sobą dziennik lekcyjny.
8. Młodzież zostawia w klasie wszystkie przedmioty /torby, teczki, plecaki, kurtki, itp.
9. **ŻADNEGO WSTĘPOWANIA DO SZATNI/**. Czas opuszczenia zagrożonego budynku z uwagi na bezpieczeństwo ludzi jest w tym przypadku najważniejszy.

NA MIEJSCU I ETAPU EWAKUACJI

1. Wyznaczonym do tego celu jest boisko szkolne
2. Na miejscu zbiórki nauczyciele sprawdzają obowiązkowo listę obecności swojej klasy.
3. W razie stwierdzenia nieobecności ucznia, należy ten fakt zgłosić natychmiast strażakom, lub innym służbom nadzorującym ewakuację (niekoniecznie dowódcy).
4. Po sprawdzeniu listy uczniów /podopiecznych/ nauczyciel zobowiązany jest sprawdzić ich stan zdrowia, zwracając szczególną uwagę na takie objawy jak zawroty głowy, wymioty, kaszel, ból głowy, chwilowe omdlenia, złamania, zranienia, potłuczenia, itp.
5. Wszystkich poszkodowanych należy traktować jako ofiary zdarzenia i udzielić im pomocy lekarskiej.
6. Niedopuszczalne jest zezwolenie na rozejście się uczniów /podopiecznych/ do domów bez wcześniejszego powiadomienia o zdarzeniu rodziców.
7. Wskazana jest pełna informacja o tym zdarzeniu w dzienniku lekcyjnym.

II ETAP EWAKUACJI

1. Nadają się do tego celu sąsiednie placówki o podobnym profilu np. szkoły, obiekty o dużych salach z ogrzewaniem /w okresie zimowym/, itp. - Konieczne jest wcześniejsze uzgodnienie takiego postępowania z kierownictwem wytypowanej placówki np. na zasadzie wzajemności. (do ustalenia)
2. Umieszczenie wszystkich ewakuowanych w środkach transportu gminnego

4. ĆWICZENIA EWAKUACJI

1. Aby osiągnąć poziom szybkiej, sprawnej i bezpiecznie przeprowadzonej ewakuacji, a przy tym ukształtować pewne nawyki zachowań/działania prowadzone będą ćwiczenia praktycznie z całością stanu osobowego nie mniej niż raz w roku
2. W czasie ćwiczeń korzystamy tylko z normalnie używanych klatek schodowych i drzwi wyjściowych.
3. Nie wolno skakać z okien i korzystać z improwizowanych wyjść ewakuacyjnych.
4. Ćwiczenia ewakuacji prowadzi się na ogół siłami własnymi szkoły.
5. Nie jest potrzebny do tego strażak, policjant, ale należy je wcześniej zaplanować i omówić na radzie pedagogicznej.
6. Co pewien okres czasu będą planowane i prowadzone ćwiczenia ewakuacji z udziałem takich służb jak OSP/PSP, Policja, Pogotowie Ratunkowe/Gazowe itp.

7. Pracownicy szkoły uczestnicząc w spotkaniu poprzedzającym ćwiczenie i jego podsumowaniu, obserwując akt ewakuacji szkoły oraz rolę służb ratowniczych, mogą z tej perspektywy ocenić przygotowanie „swojej” placówki do działania na wypadek podobnego zdarzenia. Pozwoli to na wprowadzenie stosownych poprawek i podjęcie usprawnień w budzących wątpliwości procedurach na wypadek zagrożeń.

5. STANDARDOWA PROCEDURA EWAKUACJI UCZNIÓW I NAUCZYCIELI Z BUDYNKU SZKOŁY

CEL PROCEDURY

Zapewnienie sprawnego przygotowania i przeprowadzenia bezpiecznej ewakuacji uczniów, nauczycieli oraz pracowników administracyjnych szkoły w sytuacji wystąpienia zagrożenia.

PRZEDMIOT I ZAKRES STOSOWANIA PROCEDURY

Określa tryb postępowania oraz uprawnienia i odpowiedzialności osób realizujących niezbędne działanie począwszy od stwierdzenia /możliwości wystąpienia/ symptomów wskazujących na konieczność podjęcia czynności związanych z ewakuacją uczniów i nauczycieli z budynku.

PODSTAWY URUCHOMIENIA PROCEDURY

1. Pożar /gdy nieskuteczna jest likwidacja pożaru podręcznymi środkami/;
2. Zamach terrorystyczny /otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego lub innego środka niebezpiecznego/;
3. Zagrożenie NSCh – (Niebezpieczne Substancje Chemiczne) - jeżeli czas dojścia skażonego obłoku powietrza jest większy niż 15 minut;
4. Zagrożenie katastrofą budowlaną;
5. Zagrożenie wybuchem gazu spowodowane awarią instalacji gazowej;
6. Inne.

SPOSÓB OGŁOSZENIA ALARMU – SYGNAŁY ALARMOWE

1. Alarmowanie o zagrożeniach w budynku szkoły odbywa się w ramach wewnętrznego systemu alarmowania z wykorzystaniem sieci wewnętrznej urządzeń głośno mówiących.
2. W każdym wypadku zagrożenia wymagającego ewakuacji kilkakrotnie powtarzamy /słowny komunikat – „EWAKUACJA” oraz sygnał dźwiękowy trwający 3 minuty/.
3. Woźny szkoły przekazuje komunikat o ewakuacji do dyrektora/ sekretariatu szkoły, na tej podstawie w klasach ogłasza się alarm i przystępuje do natychmiastowej ewakuacji.

4. Ewakuację należy prowadzić w sposób zorganizowany kierując się ustaleniami procedury i aktualnie zaistniałą sytuacją.

5. Komunikat o ewakuacji powinien być słownie doprowadzony do wszystkich osób znajdujących się w rejonie szkoły. Świadek niebezpiecznego zdarzenia /odbiorca informacji/ zobowiązany jest natychmiast powiadomić dyrektora/ sekretariat szkoły tel.58 692 74 99

PRZYDZIAŁ OBOWIĄZKÓW I ORGANIZACJA DZIAŁANIA

1. WOŻNA

- W godzinach pracy szkoły – treść otrzymanej informacji /komunikatu/ o zagrożeniu przekazuje do:
 - Dyrektora/ Sekretariatu osobiście lub tel. nr tel. 58 692 74 99
- Wstrzymuje wejście na teren szkoły.
- Po godzinach pracy szkoły – w pierwszej kolejności powiadamia specjalistyczne służby ratownicze – stosownie do zagrożenia, a następnie informuje o zaistniałym zdarzeniu kierownictwo szkoły.

2. SEKRETARIAT:

- Zgodnie z decyzją Dyrektora Szkoły powiadamia na nr alarmowy 112.
- Nadzoruje zabezpieczenie /ewakuację/ ważnego mienia, dokumentów, urządzeń, pieczęci itp.

3. DYREKTOR lub OSOBA WYZNACZONA PRZEZ DYREKTORA w kolejności

a. pedagog szkolny,

b. kierownik świetlicy,

- Podejmuje decyzję o zakresie ewakuacji /pełnej lub częściowej/
- Nadzoruje przestrzeganie ustaleń zawartych w niniejszej procedurze
- Nakazuje powiadomienie specjalistycznych służb ratowniczych
- Nakazuje uruchomienie elementów zabezpieczenia procesu ewakuacji w szczególności: otwarcie wyjść ewakuacyjnych, transport, załadunek i ochrona dokumentacji, zabezpieczenie instalacji gazowej, wodnej i elektrycznej.
- Wprowadza zakaz wejścia i wjazdu na teren obiektu dla osób postronnych
- Zarządza ewakuację prywatnych pojazdów personelu z terenu zagrożonego lub z miejsc Utrudniających użycie sprzętu ratowniczego

- Organizuje i kieruje akcją ratowniczą do czasu przybycia służb profesjonalnych
- Nadzoruje/określa miejsce deponowania/składowania ewakuowanego mienia
- Współdziała ze specjalistycznymi służbami ratowniczymi /PSP, Policją, Pogotowiem Ratunkowym, Pogotowiem Gazowym itp./

4. WYCHOWAWCY KLAS – NAUCZYCIELE

- Ogłaszają alarm dla uczniów /klas/
- Nakazują opuszczenie budynku
- Nadzorują przebieg ewakuacji utrzymując porządek, przeciwdziałając bieganiu i udzielaniu się uczniom/dzieciom/ niepotrzebnych i niepożądanych emocji
- Sprawdzają czy wszyscy uczniowie /dzieci/ opuścili zagrożony budynek
- Nadzorują zabezpieczenie /ewakuację/ ważnego mienia i dokumentów

5. WYZNACZONY PRZEZ DYREKTORA NAUCZYCIEL

- Nadzoruje usunięcie samochodów w sytuacji, gdy blokowałyby dojazd wozów bojowych służb ratowniczych do budynku
- Przekazuje na miejsce ewakuacji informację o zakończeniu ewakuacji.

6. PRACOWNICY ZATRUDNIENI W SZKOLE

- W każdym z przypadków wymagających ewakuacji należy postępować zgodnie z planem ewakuacji oraz ewakuować się drogami ewakuacyjnymi określonymi w procedurze
- Informować kierującego ewakuacją o podejmowanych w toku ewakuacji decyzjach wymuszających korygowanie ustalonych wcześniej procedur, koniecznych w wyniku nieprzewidywalnego rozwoju sytuacji .
- W przypadku zagrożenia lub wystąpienia skażenia chemicznego /NSCh – Niebezpieczne Substancje Chemiczne/ w zależności od zaistniałej sytuacji należy postępować zgodnie z zaleceniami /pozostać na miejscu uszczelniając pomieszczenie lub ewakuować się/.

OGÓLNE ZASADY EWAKUACJI

1. Ściśle stosować się do przekazywanych zaleceń.

2. Wyłączyć i zabezpieczyć wszystkie urządzenia elektryczne (za wyjątkiem sytuacji wyczuwalnej obecności gazu w powietrzu) i gazowe.
3. Zakończyć pracę sprzętu komputerowego oraz zabezpieczyć dane informatyczne przed dostępem osób niepowołanych.
4. Przygotować do ewakuacji /zabezpieczyć/ ważne, wcześniej wytypowane mienie, dokumenty, pieczęcie, środki finansowe itp.
5. Pozamykać okna (nie dotyczy sytuacji wyczuwalnej obecności gazu w powietrzu).
6. Wytypowane osoby do działań zabezpieczających ewakuację winny przystąpić do wykonywania przypisanych im zadań.
7. Wszystkie osoby powinny przystąpić do ewakuacji postępując zgodnie z postępującymi zaleceniami i udać się na wyznaczone miejsce ewakuacji – boisko szkolne.
8. Rzeczy osobiste z sali lekcyjnej i szatni (szczególnie tornistry, plecaki) zabieramy wyłącznie po zarządzeniu ewakuacji w wyniku alarmu bombowego. Ułatwi to Policji zadanie poszukiwania bomby, eliminując konieczność sprawdzania tychże tornistrów i plecaków.
9. Nie zamykać pomieszczeń.
10. Wychowawcy /nauczyciele/ informują dyrektora (osobę kierującą ewakuacją) o opuszczeniu klas przez uczniów/dzieci.
11. Wychowawcy /nauczyciele/ na miejscu ewakuacji sprawdzają obecność i przekazują informację do nadzorującego ewakuację, osobiście lub dzwoniąc na nr telefonu prowadzącego ewakuację
12. Na miejscu ewakuacji nauczyciel i uczniowie/dzieci przebywają do czasu otrzymania stosownej informacji, co do powrotu i kontynuacji nauki lub jej zakończenia.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Wyznaczyć pracowników odpowiedzialnych za zabezpieczających dokumenty, ważne mienie itp.
2. Wyznaczony pracownika szkoły pozostaje do zabezpieczania obiektu do czasu otrzymania innych dyspozycji.

6. WTARGNIĘCIE NAPASTNIKA DO SZKOŁY

Poniższe rekomendacje odnoszą się do niezbędnej reakcji nauczyciela i dotyczą sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywny strzelec.

- Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się) - szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i zabicie kolejnych osób.
- Wycisz i uspokój uczniów - wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę.
- Zaopiekuj się uczniami ze SPE2 i uczniami, którzy potrzebują pomocy - należy zwrócić szczególną uwagę na dzieci, które specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji.
- Każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony - niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia.
- Poinformuj policję wysyłając informację tekstową - SMS o zaistniałej sytuacji -w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędnym jest natychmiastowe przekazanie informacji policji.
- Zasłoń okno, zgaś światło - należy zaciemnić salę aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego.
- Nie przemieszczaj się -przemieszczanie się może powodować dźwięki lub cień, który może zostać zauważony przez napastników.
- Stań poniżej linii okien, zejź z światła drzwi -przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników.
- Zejź z linii strzału, połóż się na podłodze -z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby znajdujące się wewnątrz.
- Jeżeli padną strzały, nie krzycz -napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma.

- Nie otwieraj nikomu drzwi -interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi.
- W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia -w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

- Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika -wszelkie próby oporu mogą być uznane przez napastników jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników.
- Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon -wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej.
- Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia -w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu.
- Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego -w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji.
- Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika -odwracanie plecami może zostać uznane jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji.
- Nie zwracaj na siebie uwagi - niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu.
- Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny - brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców.
- Nie oszukuj terrorysty - oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku czy agresji i zostać ukarane.
- Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu - zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców.
- Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami - wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty.

- Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów -każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana.
- Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty - nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.

W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

- Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów – możesz zostać uznany za terrorystę - policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar.
- Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi - próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowane jako akt agresji.
- Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy - taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników.
- Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom - postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników.
- Nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących - tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego.
- Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami - wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową.
- Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy - policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców.
- Bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona - w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtopić w tłum i uciec z miejsca ataku.
- Po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku - w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne.

- Nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru - najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

7. PODŁOŻENIE ŁADUNKU WYBUCHOWEGO/POEJRZANEGO PAKUNKU

Alarmowanie

1. Osobie przyjmującej zgłoszenie o podłożeniu urządzenia wybuchowego raz dyrektorowi nie wolno lekceważący żadnej informacji na ten temat.

2. Osoba która przyjmuje zgłoszenie o podłożeniu urządzenia wybuchowego albo zauważyła w obiekcie przedmiot niewiadomego pochodzenia mogący zawierać materiał wybuchowy powinna powiadomić o tym :

a) administratora obiektu – tel.

b) Policję – tel. 112 lub 997, która z urzędu dokonuje sprawdzenia wiarygodności każdego zgłoszenia

3. W zależności od rodzaju zdarzenia, zawiadamiając Policję należy podać:

a) informacja o podłożeniu urządzenia wybuchowego przekazana telefonicznie

- zachowaj spokój i nie rozłączaj się
- jeżeli jest to możliwe, zasygnalizuj innym osobom, aby przysłuchiwały się rozmowie
- poproś o powiadomienie o tej sytuacji dyrektora i Policji
- jeżeli aparat telefoniczny identyfikuje numer dzwoniącego , zanotuj ten numer albo symbol, które się pojawiły na wyświetlaczu
- zapisz dokładnie słowa informacji
- utrzymaj rozmówcę jak najdłużej na linii, zbierz jak najwięcej informacji
- jeżeli to możliwe, nagraj rozmowę
- bądź dostępny i gotowy do przekazania szczegółowych informacji dotyczących rozmowy służbom przybyłym na miejsce

b) informacja o podłożeniu urządzenia wybuchowego przekazana osobiście

- jeśli osoba przekazująca informacje odejdzie zanotuj w którym kierunku się udała
- powiadom dyrektora i Policję
- zapisz przekazana informację dokładnie w ten sam sposób, w jaki została wyartykułowana
- zanotuj rysopis osoby, która przekazała informacje

- imię nazwisko – pseudonim (jeśli są zenana)
- płeć
- wiek
- sylwetka (waga/wzrost)
- włosy i kolor oczu
- rasa
- typ/kolor ubrania
- głos (głośny, głęboki z akcentem itp.)
- znaki szczególne

c) informacja o podłożeniu urządzenia wybuchowego przekazana listownie

- jeżeli to możliwe ogranicz dostęp do dokumentu innym osobom
- zawiadom dyrektora i Policję
- zapamiętaj, kto widział i dotykał dokumentu
- jeżeli to możliwe sfotografuj treść dokumentu

d) informacja o podłożeniu urządzenia wybuchowego przekazana pocztą elektroniczną

- zostaw wiadomość otwarta na komputerze
- zawiadom dyrektora, administratora systemu wewnętrznego, Policję
- utrwal informację np. wydrukuj, sfotografuj albo skopiuj wiadomość i jej temat
- zanotuj datę i czas odebrania wiadomości

Czynności podejmowane przez dyrektora po uzyskaniu informacji o podłożeniu urządzenia wybuchowego lub w przypadku jego zlokalizowania.

1. Do czasu przybycia Policji czynności zarządza dyrektor a w czasie jego nieobecności osoba przez niego upoważniona.

2. Zarządzający czynności, w sytuacji, gdy urządzenie wybuchowe nie zostało jeszcze zlokalizowane, poleca aby użytkownicy pomieszczeń dokonali sprawdzenia, czy znajdują się w nich.

- przedmioty, których wcześniej nie było i nie wnieśli ich uczniowie lub pracownicy szkoły
- ślady przemieszczania elementów wyposażenia pomieszczeń
- zmiany w wyglądzie zewnętrznym przedmiotów nieznajdujących się w pomieszczeniu oraz emitowane z nich sygnały (np. dźwięki mechanizmów zegarowych świecące elementy elektroniczne itp.)

3. Pomieszczenia ogólnodostępne, takie jak: korytarz, schody, hole winda, toalety piwnice itp. oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu powinny być sprawdzone przez pracowników obsługi.

4. W przypadku stwierdzenia przez użytkowników pomieszczeń obecności przedmiotów których wcześniej nie było lub zmiany w wyglądzie i usytuowaniu przedmiotów stale znajdujących się w tych pomieszczeniach, można przypuszczać, iż mogą to być urządzenia wybuchowe. W takiej sytuacji:

NIE WOLNO DOTYKAĆ ZLOKALIZOWANYCH PRZEDMIOTÓW, A O ICH UMIEJSCOWIENIU NALEŻY NATYCHMIAST POWIADOMIĆ DYREKTORA

Dyrektor może wydać decyzje o ewakuacji osób z zagrożonego obiektu przed przybyciem Policji.

5. W przypadku ogłoszenia ewakuacji dyrektor poleca użytkownikom pomieszczeń zabrać ze sobą rzeczy osobiste, z którymi przybyli do obiektu i mieć je stale przy sobie np. plecaki, torebki oraz nakrycia wierzchnie.

6. Dyrektor ogłaszając ewakuację powinien zachować spokój i opanowanie, aby nie dopuścić do przejawów paniki.

Akcja rozpoznawcza – neutralizacja zlokalizowanych urządzeń wybuchowych.

1. Po przybyciu do obiektu policjanta lub policyjnej grupy interwencyjnej dyrektor powinien przekazać im wszelkie informacje dotyczące zdarzenia oraz wskazać miejsce zlokalizowanych przedmiotów obcego pochodzenia i punkty newralgiczne w obiekcie.

2. Policjant lub grupa policjantów przejmuje zarządzanie czynności a dyrektor powinien udzielić mu wszechstronnej pomocy.

3. Przy uwzględnieniu oceny wiarygodności informacji o podłożeniu urządzenia wybuchowego przygotowanej przez Policję, dyrektor podejmuje decyzje o ewakuacji osób ze szkoły lub jego części - o ile wcześniej to nie nastąpiło – albo o braku zasadności ewakuacji.

4. Identyfikacja i rozpoznaniem zlokalizowanych przedmiotów obcego pochodzenia oraz neutralizowaniem ewentualnie podłożonych urządzeń wybuchowych zajmują się uprawnione komórki organizacyjne Policji, przy wykorzystaniu specjalistycznych środków technicznych.

5. Po zakończeniu czynności policjant przekazuje protokolarnie obiekt dyrektorowi.

Rekomendacje.

1. Dyrektor powinien podejmować wszelkie czynności zmierzające do fizycznej i technicznej ochrony obiektu, umożliwiające podkładanie w nim urządzeń wybuchowych.
2. Dyrektor powinien na bieżąco organizować szkolenie nauczycieli oraz personelu w zakresie stosowania niniejszej instrukcji oraz prowadzenia ewakuacji, a także posiadać aktualny plan obiektu zawierający informację o rozmieszczaniu punktów newralgicznych, takich jak: węzły gazowe, energetyczne i widne, który udostępnia na żądanie.
3. Należy zapewnić bieżące monitorowanie wiadomości przekazywanych na adresy poczty szkoły, podawanej do publicznej wiadomości jako adresy kontaktowe, pod kątem ewentualnego wpływu informacji o zagrożeniach.

8. WYPADEK SKAŻENIA CHEMICZNEGO LUB BIOLOGICZNEGO SZKOŁY

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami, wirusami, toksynami, grzybami lub pierwotniakami.

SYTUACJA, GDY NASTĄPIŁO SKAŻENIE SZKOŁY (SZKOŁA OTRZYMUJE INFORMACJĘ O MOŻLIWYM SKAŻENIU SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ - NP. TELEFON O ZAMIARZE ATAKU).

Należy wówczas:

- 1) zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru.
- 2) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby- policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku.
- 3) w budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.
- 4) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę

utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry.

- 5) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji.
- 6) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku.
- 7) do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.
- 8) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE NATYCHMIAST LUB SZYBKO PO JEGO POJAWIENIU SIĘ.

Należy wówczas:

- 1) nie dotykać i nie wahać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy,
- 2) aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem,
- 3) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów,
- 4) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób,
- 5) powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole -dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję,
- 6) zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru - rejonów ewakuacji powinno być kilka, znajdujących się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru, z jakiego będzie wiał w czasie zagrożenia. Rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń,
- 7) natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby - policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia,

- 8) jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka,
- 9) po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb - policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń,
- 10) w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację,
- 11) sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej, następnie przekazać tę listę policji,
- 12) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry,
- 13) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń - częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji,
- 14) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku,
- 15) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE PÓŹNO, NP. GDY POJAWIŁY SIĘ OBJAWY REAKCJI NA SUBSTANCJĘ LUB/I OGNISKA ZACHOROWAŃ

Należy wtedy:

- 1) nie dotykać i nie wahać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy,
- 2) powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe - dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję,
- 3) przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się,
- 4) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów,

- 5) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanego substancji i nie wpuszczać do niego innych osób,
- 6) ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły,
- 7) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby- policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia,
- 8) w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny,
- 9) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

VII. ZAŁĄCZNIKI

1. Skrypt do rozmowy z uczniami stosującymi przemoc

Czekasz na pierwszego ucznia (prowodyra). Bądź zrelaksowany. Kiedy uczeń wejdzie, poproś go, żeby usiadł. Popatrz na niego, potem poczekaj aż on spojrzy na ciebie. Wystarczy zerknięcie. Wtedy zacznij.

Przebieg rozmowy

1. *Słyszałem, że byłeś niemity dla X. Opowiedz mi o tym.* Jeżeli dziecko zaprzeczy, powiedz: *„Tak, ale coś niemilego przydarzyło się X. Opowiedz mi o tym.”*

Wskazówki:

- Słuchaj tego, co ci odpowiada uczeń – nie przerywaj.
 - Nie przejmuj się długimi przerwami ciszy, daj uczniowi czas na pomyślenie.
 - Nie oskarżaj ani nie obwiniaj.
 - Staraj się unikać zadawania dodatkowych pytań.
 - Zaakceptuj, jeżeli uczeń będzie uważał swoje zachowanie wobec tego innego ucznia za usprawiedliwione – może czuć do niego złość.
 - Pracuj w kierunku zrozumienia, że X-owi dzieje się źle (ktokolwiek jest temu winny).
2. *Wygląda więc na to, że X-owi dzieje się w szkole źle.*
 3. *Rozumiem. Zastanawiam się, co mógłbyś zrobić, żeby pomóc X-owi w tej sytuacji.*

Wskazówki:

- Zobacz, jakie rozwiązanie może uczeń wymyślić.
- Zachęcaj. Kiedy pojawi się coś praktycznego i odpowiedniego, powiedz: *„Doskonale. Wypróbuj to przez tydzień, potem spotkamy się i zobaczymy, jak ci idzie. Do widzenia”*.

Pamiętaj! Powstrzymaj się od obwiniania, zawstydzania, grożenia i potępienia sprawcy. Na początku wyjaśnij sprawcy powodu spotkania, wskaż fakty i zachowania, które przejawiał. Wysłuchaj sprawcy, a następnie poinformuj go, jakie konsekwencje poniesie. Porozmawiajcie o tym, jak można naprawić zaistniałą sytuację. Dobrym rozwiązaniem jest podpisanie kontraktu.

2. Skrypt rozmów z agresorem i ofiarą szkolnej przemocy

Działania „na gorąco”

Ważne! Jeśli jesteś świadkiem przemocy, zareaguj stanowczo, by przerwać ten proceder. Ważne jest, by używać zdecydowanych, krótkich i zrozumiałych komunikatów: „stop”, „nie zgadzam się”, „koniec”. Niedopuszczalne jest, by obrażać ucznia za jego zachowanie, grozić mu, wyzywać go. Można natomiast mówić o negatywnym zachowaniu ucznia, co nie definiuje go jako osoby.

Co możesz zrobić?

1. Reaguj na każdy przejaw agresji.
2. Oceń, czy poradzisz sobie samodzielnie podczas interwencji, czy przyda ci się wsparcie.
3. Zachowaj spokój, wszelkie nadmierne emocjonalne reakcje mogą eskalować agresję.
4. Mów głośno, wyraźnie i powoli.
5. Przypomnij o zasadach i granicach.
6. Omów konsekwencje.
7. Zapewnij wsparcie poszkodowanemu.
8. Sporządź dokumentację zdarzenia.
9. Rozpocznij rozmowy indywidualne.

Schemat reakcji

1. Przerwanie zachowania agresywnego – powiedz: „stop!”; w razie potrzeby należy rozdzielić uczniów.
2. Wskazanie faktów – powiedz, co widzisz, unikaj ocen: „Kopiesz ją”, „Ona tego nie chce”.
3. Przypomnienie zasad: „Złamałaś zakaz stosowania przemocy”.
4. Wyrażenie własnego zdania: „Nie jestem w stanie zaakceptować tego, co robisz, nie masz na to mojej zgody”.
5. Zapowiedzenie konsekwencji i ich realizacja: „Poinformuję o tym wychowawcę i rodziców”.
6. Monitorowanie sytuacji aż do całkowitego wyciszenia. Poinformowanie o oczekiwaniach: „Bardzo chcę, abyś przestała go popychać i wrogo komentować jego wygląd”.

7. Uniemożliwienie kontaktu między uczniami. Jeśli zauważysz taką potrzebę, rozdziel uczniów i dopilnuj, by w danym dniu nie mieli ze sobą kontaktu.

3. Skrypt do rozmowy z ofiarą przemocy

Podczas rozmowy z uczniem, wobec którego użyto przemocy, twoja rola powinna sprowadzać się do doradztwa, pomagania w znalezieniu rozwiązania, dzięki któremu może on aktywnie działać na rzecz poprawienia sytuacji. Czasami może być potrzebna twoja pomoc, np. w przećwiczeniu zachowań asertywnych.

Przebieg rozmowy

1. *Dzień dobry Y. Usiądź. Chcę z tobą porozmawiać, bo słyszałem, że przydarzyły ci się jakieś niemile rzeczy.*
2. *Wygląda na to, że masz już tego dosyć.*
3. *Czy uważasz, że jest coś, co mogłoby poprawić sytuację?*
4. *Dobrze. Spróbujesz tego przez następny tydzień, a potem porozmawiamy i zobaczymy, jak się sprawy mają. W porządku? To do zobaczenia.*

Pamiętaj! Pozwól uczniowi opowiedzieć o tym, co go spotkało. Wysłuchaj, nie przerywając, nie oceniając. Postaraj się zrozumieć jego emocje i zachowania. Doceniaj wszelkie konstruktywne sposoby radzenia sobie z zaistniałą sytuacją. Poinformuj ucznia o działaniach, jakie masz zamiar podjąć. Ustalcie wspólnie dalsze sposoby działania mające na celu rozwiązanie sytuacji problemowej.

4. Skrypt rozmowy z uczniem, który prowokuje

Jeżeli uczeń prowokuje do zachowań agresywnych, powinieneś także spróbować pomóc mu zdać sobie sprawę, że jego własne zachowania przyczyniają się do tej sytuacji i także on musi się zmienić.

Przebieg rozmowy

1. *Dzień dobry, Y. Usiądź. Chcę z tobą porozmawiać, bo słyszałam, że przydarzyły ci się jakieś niemiłe rzeczy.*
2. *Wygląda na to, że masz już tego dosyć.*
3. *Opowiedz mi więcej o tym, co się dzieje. Jak to wszystko się zaczęło?*
4. *Czy możesz wymyślić coś, co poprawiłoby sytuację?*
5. *Dobrze. Spróbujesz robić tak przez tydzień, a potem znowu porozmawiamy i zobaczymy, jak się sprawy mają. W porządku? To do zobaczenia.*

5. Wzór notatki ze spotkania z rodzicem/opiekunem prawnym ucznia

Wocławy, dn.

ROZMOWA Z RODZICEM/OPIEKUNEM PRAWNYM

Imię i nazwisko ucznia:

Klasa:

Osoby uczestniczące w rozmowie:

1.
2.
3.
4.
5.

Sprawa, której rozmowa dotyczyła:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Wnioski i ustalenia:

.....
.....
.....
.....
.....

.....

podpis rodzica/opiekuna prawnego

.....

6. Oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Małoletnich

Wrocław, dn.

OŚWIADCZENIE

Ja, niżej podpisany(-a) oświadczam, że zapoznałem(-am) się z dokumentacją wchodzącą w skład Standardów Ochrony Małoletnich obowiązującą w Szkole Podstawowej im. Obrońców Ziemi Polskich w Wrocławach i przyjmuję ją do realizacji.

.....

podpis

7. Notatka z interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego

Imię i nazwisko dziecka			
Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia			
Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia)			
Opis działań podjętych przez pedagoga/psychologa			
Data		Działanie	
Spotkania z opiekunami dziecka			
Data		Opis spotkania	
Forma podjętej interwencji (zakreślić właściwe)			
Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, wnioski o wgląd w sytuację dziecka/rodziny, inny rodzaj interwencji (jaki?)			
Dane dotyczące interwencji	Data	Nazwa organu, do którego zgłoszono interwencję	
Wyniki interwencji: działania organów wymiaru sprawiedliwości, jeśli placówka uzyskała informacje o wynikach/działania placówki/działania rodziców			

8. Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu do przestrzegania podstawowych zasad ochrony dzieci

Wrocław, dn.

Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu do przestrzegania podstawowych zasad ochrony dzieci

Ja,, nr PESEL
oświadczam, że nie byłem(-am) skazany(-a) za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności ani przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego i nie toczy się przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie.

Ponadto oświadczam, że zapoznałem(-am) się z zasadami ochrony dzieci obowiązującymi w Szkole Podstawowej im. Obrońców Ziemi Polskich w Wrocławach i zobowiązuję się do ich przestrzegania.

.....

podpis

